

**Dialogue in Difficult Times:
The Cases of Northern Ireland
and the Philippines**

Zor Zamanlarda Diyalogu Canlı Tutmak:
Kuzey İrlanda ve Filipinler Örnekleri

**Roundtable Meeting, Ankara, Turkey
4th March 2017**

Yuvarlak Masa Toplantısı, Ankara, Türkiye
4 Mart 2017

Published by / Yayınlayan
Democratic Progress Institute – Demokratik Gelişim Enstitüsü
11 Guilford Street
London WC1N 1DH

www.democraticprogress.org
info@democraticprogress.org
+ 44 (0) 20 7405 3835

First published / İlk Baskı, 2017

ISBN: 978-1-911205-16-6

© DPI – Democratic Progress Institute / Demokratik Gelişim Enstitüsü

DPI – Democratic Progress Institute is a charity registered in England and Wales. Registered Charity No. 1037236. Registered Company No. 2922108

DPI – Demokratik Gelişim Enstitüsü İngiltere ve Galler’de kayıtlı bir vakıftır. Vakıf kayıt No. 1037236. Kayıtlı Şirket No. 2922108

This publication is copyright, but may be reproduced by any method without fee or prior permission for teaching purposes, but not for resale. For copying in any other circumstances, prior written permission must be obtained from the publisher, and a fee may be payable. be obtained from the publisher, and a fee may be payable.

Bu yayının telif hakları saklıdır, eğitim amacıyla telif ödenmeksizin yada önceden izin alınmaksızın çoğaltılabilir ancak yeniden satılamaz. Bu durumun dışındaki her tür kopyalama için yayıncıdan yazılı izin alınması gerekmektedir. Bu durumda yayıncılara bir ücret ödenmesi gerekebilir.

Table of Contents / İçindekiler

FOREWORD.....	6
OPENING SPEECH: KEZBAN HATEMI	9
SESSION ONE.....	12
DAVID GORMAN	16
LESSONS LEARNED FROM THE PHILIPPINES PROCESS: HOW TO GET THE PROCESS BACK ON TRACK AFTER EXPERIENCING SETBACKS	16
Q&A.....	32
SESSION TWO	42
SIR BILL JEFFREY	42
THE CHOREOGRAPHY OF THE PEACE PROCESS: CONFLICT RESOLUTION DURING DIFFICULT TIMES	42
DERMOT AHERN	54
CONFLICT RESOLUTION DURING DIFFICULT TIMES: THE NORTHERN IRELAND PEACE PROCESS.....	54
Q&A.....	62
CONCLUDING REMARKS: ESRA ELMAS.....	85
EXECUTIVE SUMMARY	88
APPENDIX	90
PARTICIPANTS	90
SPEAKERS.....	92

ÖNSÖZ.....	93
AÇILIŞ KONUŞMASI: KEZBAN HATEMI	96
BİRİNCİ OTURUM.....	99
DAVID GORMAN	103
FILIPINLER SÜRECİNDEN ÖĞRENİLENLER: AKSAKLILAR SONRASI SÜRECİ DEVAM ETTİREBİLMEK.....	103
SORU VE CEVAPLAR	118
İKİNCİ OTURUM	128
SIR BILL JEFFREY	128
BARIŞ SÜRECİNİN KOREOGRAFISI: ZOR ZAMANLARDA ÇATIŞMA ÇÖZÜMÜ	128
DERMOT AHERN	139
ZOR ZAMANLARDA ÇATIŞMA ÇÖZÜMÜ: KUZAY İRLANDA BARIŞ SÜRECİ	139
SORU VE CEVAPLAR	147
KAPANIŞ KONUŞMASI: ESRA ELMAS	168
GENEL ÖZET.....	171
EK	173
KATILIMCILAR.....	173
KONUŞMACILAR.....	175
DPI BOARD MEMBERS / YÖNETİM KURULU ÜYELERİ.....	180
DPI COUNCIL OF EXPERTS / UZMANLAR KURULU ÜYELERİ.....	188

Abbreviations / Kısaltmalar

BIC	British-Irish Council
DDR	Disarmament, Demobilisation and Reintegration
DUP	Democratic Unionist Party
HD	Centre for Humanitarian Dialogue
ICG	International Contact Group
IFI	International Fund for Ireland
IRA	Irish Republican Army
MILF	Moro Islamic Liberation Front
MNLF	Moro National Liberation Front
OIC	Organisation of Islamic Cooperation
RUC	Royal Ulster Constabulary
SDLP	Social Democratic and Labour Party
UUP	Ulster Unionist Party
BIC	Britanya-İrlanda Konseyi
STT	Silahsızlanma, Silahlı Güçlerin Terhisi ve Topluma Kazandırma
DUP	Demokratik Birlik Partisi
HD	İnsani Diyalog Merkezi
ICG	Uluslararası Temas Grubu
IFI	Uluslararası İrlanda Fonu
IRA	İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu
MILF	Moro İslami Kurtuluş Cephesi
MNLF	Moro Ulusal Kurtuluş Cephesi
OIC	İslami İşbirliği Teşkilatı
RUC	Ulster Kraliyet Polis Teşkilatı
SDLP	Sosyal Demokrat İşçi Partisi
UUP	Ulster Birlik Partisi

Foreword

In the contemporary context, conflict in any part of the world is increasingly becoming the responsibility of the international community. Each transgression against human rights and humanitarian protection ultimately weakens the system that protects us all. As such, the role of third parties to provide assistance during peace processes has grown in significance following frequent deadlocks in intra-state conflicts. By providing an inclusive platform for dialogue during conflicts, the Democratic Progress Institute (DPI) aims to bridge the gap between the various actors in a conflict and build ground towards peace. DPI's activities and research aim to promote peace and democracy building, via structured public dialogue, in which all stakeholders in the conflict are provided with the opportunity to come together and draw on comparative experiences. As part of its ongoing programme, DPI conducted a roundtable in Ankara, on 4th March 2017, to discuss how to deal with a peace process during difficult times.

This report details the discussions experienced during DPI's roundtable in Ankara. This inclusive roundtable was a timely and necessary meeting given the ongoing conflict in the region; it was the first event organised by DPI in Turkey since the failed military coup d'état of 15th July 2016, and the State of Emergency which is currently in place. In light of these events, the theme of this conference was the cruciality of dialogue during difficult times, drawing on the experiences of Northern Ireland and the Philippines. Speakers included implementers of the Good Friday Agreement such as the chair of the Police Foundation, Sir Bill Jeffrey, and former Irish Minister for Foreign Affairs, Dermot Ahern. Meanwhile, Eurasia Regional Director at the Centre for Humanitarian Dialogue, David Gorman, outlined his experience in the Philippines peace process. During the roundtable, these key

actors from both peace processes met with a diverse group from Turkey's political and cultural spectra, including chief advisors to the president and prime minister, members of parliament from each of the main political parties, academics, and civil society representatives.

The roundtable explored the experience of peace processes in dealing with the setbacks and challenges in Northern Ireland and the Philippines. Through analysing the lessons learned from the peace process of the two countries, the engaging discussions emphasised the significance of building trust and confidence on all sides, the role of third parties, and the importance of maintaining dialogue throughout the process. This roundtable report aims to provide a true and thoughtful account of the international experiences discussed in the hope that they can shed some light on how to deal with obstacles facing peace processes.

I would like to express my gratitude to our distinguished speakers who generously gave their time and provided insightful, honest and constructive accounts of their experiences. I would also like to extend my thanks to our participants who provoked engaging and important discussions, and came together with a common aim for a peaceful future. Finally, I would like to thank Zoya Javed, who greatly contributed to this report.

Kerim Yildiz
Chief Executive Officer
Democratic Progress Institute

Speakers and participants at Sheraton Ankara, Turkey, following the roundtable discussion on the peace processes of Northern Ireland and the Philippines

Opening Speech: Kezban Hatemi¹

Council of Experts member, Kezban Hatemi

Kezban Hatemi: Dear guests, a very warm welcome to our first roundtable meeting of the year. First of all, I would like to mention that our guests from Northern Ireland and the Philippines will transfer their valuable experiences through their talks. I would also like to welcome our intellectuals, lawyers and diplomats, and civil society members who came from within Turkey. As a member of DPI's Council of Experts, I would just like to say a few words on this organisation. DPI is a civil society organisation that is based in London.

¹ Kezban Hatemi holds an LL.B. from Istanbul University and is registered with the Istanbul Bar Association. She has worked as a self employed lawyer, with Turkey's National Commission to UNESCO as well as a campaigner and advocate during the Bosnian War. She was involved in drafting the Turkish Civil Code and Law of Foundations as well as in preparing the legal groundwork for the chapters on Religious Freedoms, Minorities and Community Foundations within the Framework Law of Harmonization prepared by Turkey in preparation for EU accession. She has published articles on human rights, women's rights, minority rights, children's rights, animal rights and the fight against drugs. She is a member of the former Wise Persons Commission in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, and sits on the Board of Trustees of the Technical University and the Darulacaze Foundation.

The most important function of this institution is to contribute to the construction of international peace. Given this core function of DPI, and its aim of helping similar institutions worldwide, it is indeed a very valuable and unique NGO.

I would like to emphasize the features of this institute that many of you may already be aware of. We have experts and intellectuals within this institute. I would like to talk about why I have joined DPI. We all have some prejudices against each other, perhaps through alternative interpretations of each other's history. However, DPI eliminated the prejudices that I used to hold - the majority of them - I say the majority of the prejudices since unfortunately it is very difficult to get rid of all the false historical accumulation. Bearing this in mind, DPI's commitment to broadening bases and providing an inclusive platform for dialogue has been impactful even from my personal experience.

Among our valuable guests, we have Dermot Ahern who worked as the Minister of Foreign Affairs in the Republic of Ireland. Mr. Ahern talks about incredibly important issues and his insight will be of immense value. The peace process in Northern Ireland, whether it fits into our own context or not, still provides an important example for us to heed. We must remember that a single formula that will establish peace does not exist, however, we are obliged to take advantage of the following: negotiations, operating mechanisms, and the mistakes that were made in other international examples. Thus, these examples are crucial to be able to understand and comprehend the best practices for the peace process. Despite Northern Ireland still experiencing obstacles, from our last visit, we noticed that they are persevering to maintain peace as well as constructively sharing their experience.

Mr. Ahern has usefully reminded us that peace is made between those who are distrustful of one another, who resent one another,

and who have been hurt; you must have dialogue with your enemies. It is crucial to have a channel of dialogue between opposing sides in order to eliminate misconceptions and further hostility. As such, our work at DPI is to ensure dialogue as well as political negotiations between all sides of the conflict. We believe that these complex problems can be overcome through humanitarian dialogue. We have learnt that having empathy towards and humanising each side is a critical requirement in the peace process.

On behalf of DPI and myself, thanks very much for your contribution and for the discussions that you will provoke.

SESSION ONE

Moderator Address: Professor Dr. Sevtap Yokuş²

*Council of Experts member, Professor
Dr. Sevtap Yokuş*

2 Professor Dr. Sevtap Yokuş is a Professor of Law at the University of Kemerburgaz, Istanbul, Turkey. She holds a PhD in Public Law from the Faculty of Law, Istanbul University, awarded in 1995 for her thesis which assessed the state of emergency regime in Turkey with reference to the European Convention on Human Rights. She is a widely published expert in the areas of Constitutional Law and Human Rights and has multiple years' experience of working as a university lecturer at undergraduate, postgraduate and doctoral level. She also has experience of working as a lawyer in the European Court of Human Rights. Since 2009 she has been contributing to the ongoing work to prepare a new constitution in Turkey.

Prof Dr. Sevtap Yokuş: Welcome. Before we proceed with the talks by our speakers, I would like to talk briefly about DPI, why it undertakes such tasks and what the purpose of the Institute is.

Given that I have been working with DPI from the beginning and have participated in almost all the meetings, I feel that I can properly address the purpose of DPI. Initially, DPI had some talks at the beginning of the peace process but soon realised the necessity of a scientific basis and framework for peace processes. These discussions raised a number of questions, namely, what does a peace process entail, what examples can we draw from, and what issues did other countries experience during their peace processes? These questions demonstrated a gap in understanding the peace process which DPI aimed to fill. Through visits to many of the countries that have gone through the resolution process, and by listening to the people who have experienced it first hand, DPI formulated a comparative method. As such, I believe that these comparative experiences have led to many of DPI's successes. For instance, various circles in Turkey who were unable to even greet one another, were brought together by DPI's comparative studies and initiatives. Whilst once these groups were hostile and antithetical, they now began to work together, and bring forward ideas towards a betterment of relations and solutions. These kinds of studies and visits began to be seen as an opportunity towards solutions. This is an extremely critical element of a peace process. Did we talk about Turkey? Not at all. Whenever we have visited a country or whenever we have convened in Turkey, we did not talk about Turkey at all. However, while we were talking about the examples from other countries, we would naturally be inclined to reflect on some of these facts in the Turkish context. Rather than talking about Turkey directly, we instead emphasise the lessons learned from other resolution processes.

As an academic, I believe DPI was my second PhD. We have seen and learnt from very valuable examples from other peace processes. For example, the Irish example is highly important for us since Ireland used a different approach, which we will hear about in detail. They have developed some quite technical methods for their peace process which progresses step by step, stage by stage. Through this reasoning, they have developed some methods which have in turn resulted in further lessons learned. They also established some principles for the process which must be observed by all involved. In terms of the benefits of such methods, it is through the establishment of some ground rules which can essentially aid in the advancement and success of the process. Northern Ireland was, therefore, the best example in this sense. They have turned conflict resolution into something of a scientific field.

The Philippines has also been exciting for me since it is a process that has been accompanied by legal and constitutional procedures. The emphasis on law meant that basic laws and a framework law needed to be prepared in order to advance through the process stage by stage. I have come across something very different in Colombia. For instance, the president of Colombia, Santos, is a very determined leader; his determination has been one of the principles. Essentially, having determination in the peace process is one of the main principles.

We have also carried out some discussions about the comprehensiveness of peace processes. One such important lesson for us has been the significance of including all sections of society in the process. Furthermore, these comparative experiences enlightened us of the similarities and differences of our unique contexts. Whilst at times we felt that the other experiences were foreign to us and their methods irrelevant to our context, at other times we were able to see the similarities. On one topic, however, we were very certain; in almost all of the mistakes made, we have seen

some similarities. Although the methods are not directly adoptable, particularly since every peace process is unique, the mistakes are interestingly very similar. In light of this, we need to avoid such mistakes. This will be elaborated on further throughout the course of the conference.

With reference to learning, DPI's studies have done an extremely important job. Moreover, DPI has also played a crucial role in terms of bringing everyone together. Though admittedly we may be going through difficult times, we must persist and at least be able to listen to one another. We hope that such discussions and work will continue. We will now proceed to hearing about the other examples that have also been going through the same paths. Please let me welcome the first speaker, David Gorman. Thank you very much, the floor is yours.

Participants Özlem Zengin, Vahap Çoşkun, Ambassador for the Republic of Austria to Turkey Klaus Wölfer, Ambassador for the EU to Turkey Christian Berger, and Project Manager at Centre for Humanitarian Dialogue & Member of DPI Council of Experts Hanne Melfald following the first session of the roundtable

Lessons Learned from the Philippines Process: How to get the process back on track after experiencing setbacks

David Gorman³

Guest Speaker, David Gorman

³ David Gorman is the Eurasia Regional Director at the Centre for Humanitarian Dialogue. He joined the NGO in 2000 and is currently leading the Eurasia Programme. He has over 20 years of experience in the field of peacemaking and peacebuilding. David started his career in the Middle East, and then worked for not-for-profit organisations on a wide range of conflicts around the world. During his career, he has been based in the Philippines, Indonesia, Liberia, Bosnia as well as the West Bank and Gaza. David was also featured in the award winning film 'Miles and War' and has published several articles on mediation.

David Gorman: Good morning to everybody and thanks very much for inviting me for today's event. I am the regional director for the Eurasia region for a Swiss NGO, the Centre for Humanitarian Dialogue. While previously part of the International Committee for the Red Cross, the Centre for Humanitarian Dialogue was established as a separate organisation following calls to the Red Cross to be more involved in a political rather than humanitarian capacity. We now work in 36 conflicts around the world and predominantly play two or three roles. One is directly mediating conflicts when national or international actors require a neutral, small third party mediator. On other occasions, we assist and complement the official negotiations in many countries, including the Philippines.

I will begin with a brief background on the Philippines and then talk about the peace process itself. As the two hosts have mentioned, every situation is unique so I do not want to give the impression that what was done in the Philippines would necessarily work here. However, having been involved in 15 or so mediation initiatives around the world, from Africa and Asia to Europe, there are many things you can draw out from a process from other places that you might find useful. Certain techniques that you might find appropriate and relevant. I hope that from today's presentation on the Philippines experience, you will be encouraged to either avoid that situation or see if it provides an opportunity that could help the situation here.

Context

The Philippines itself is the tenth largest country in the world with a population of about 100 million people. It is split into three main parts: Luzon in the north, the island group in the middle known as the Visayas, and Mindanao - the large proportion of land in the south. Mindanao itself is divided between a Muslim community of about four million, and a growing Christian community of about 20 million or so. The abundance of natural resources in the area, particularly copper, has only added to the challenges since there were disputes over this issue in the peace talks. The conflict in Mindanao was not a small conflict; 150,000 people were killed throughout that 30 year period. It was a conflict that involved many international actors, particularly Saudi Arabia, Libya and Malaysia – all which have played a role at one time or another, in supporting the insurgencies back in the '70s. In fact, one of the main insurgent groups, the Moro National Liberation Front (MNLF) in the Philippines has observer status in the Organisation of Islamic Cooperation (OIC).⁴ It is one of the few non-state groups that has this representation in the OIC. It is a conflict that is largely historical as it can be traced back 100 years to the American occupation of the Philippines. It also has an ethnic element to it due to the Moro ethnic group, a religious component with the Islamic movement in the South, as well as an autonomous aspect whereby the Moros are seeking autonomy. Furthermore, this conflict has drawn in many of the regional states and international terrorists, as is evident from the Al Qaeda presence in Southern Mindanao and surrounding islands, and is a conflict where there is an intermittent peace process.

Besides this complex context, I believe that this conflict has been difficult to completely resolve for several reason. Firstly, the

⁴ Formerly known as the Organisation of Islamic Conference, the Organisation of Islamic Cooperation (OIC) is an association of 56 Islamic states promoting Muslim solidarity in economic, social, and political affairs.

majority of Filipinos often do not see the benefits of a peace process with Mindanao; they deem them as an armed group down in the southern regions of the country which has caused many problems but which do not directly affect them in the North. What is more, there is a lot of historical baggage that adds to this sentiment since those in the North hold serious prejudices against the Moro Muslim people. A case in point is that many Filipino children who reside outside of Mindanao are often told a bedtime story whereby the Moro Muslims will come and get them if they do not go to sleep. This ingrained prejudice as well as a lack of a strong constituency in the rest of the Philippines who support or even see the necessity of a peace agreement with armed groups has ultimately been one of the biggest obstacles.

Secondly, in terms of the political landscape, the Philippines is rather fractured and many of the political parties have serious armed elements to them. As a consequence, there are numerous groups in Mindanao who are competing with political armed groups. Although the Moro Islamic Liberation Front (MILF) and the Moro National Liberation Front (MNLF) are the two major political armed groups, they are limited to a number of 10 to 15 thousand fighters at most and mainly have small arms. On the other hand, the political families who run the political operations in the south have just as many fighters amongst themselves and often own a larger amount of armaments as opposed to the political armed groups. Subsequently, there is a very complicated political situation whereby the rebel groups who are part of the peace talks, do not necessarily always represent all the people in the area and are engulfed in internal battles with other political factions in the south. As the contours of the settlement start to take shape, the public are largely aware that the solution process will consist of some degree of autonomy for the southern regions which may be part of a larger federal solution. Nonetheless, numerous questions persist: *who will be part of the peace process? Who will represent the*

people? What will be the exact legal and political elements that will anchor that arrangement?

Obstacles during the Diplomatic Stage

The focus of my talk will be the period between 2002 and 2012 which was characterised by sporadic talks. From 2006, my colleagues and I would often meet with one of the rebel factions, the MNLF, in Mindanao to work out small ceasefires. Whilst larger political processes persisted, on many occasions we were also working on smaller ceasefires with the different factions that were operating in the region. However, a pivotal opportunity for a larger deal arose in 2008 when a comprehensive agreement was drafted. This was arranged behind closed-doors and had very little inclusion of people from outside the talks. The Malaysian government facilitated the process despite being perceived as lacking impartiality. In actuality, the Malaysian government acted more as a power broker since it had been involved in supporting the MILF against the Philippines in the past. Yet it was felt that the involvement of the Malaysians was necessary in this peace process since they could best control and influence the MILF. As such, I had been advising the Malaysian facilitator through the process behind closed-doors and had suggested that the process needed to be opened up to international and civil society elements in order to buttress the peace process and ensure that the agreement would have credibility and wide spread support, both nationally and internationally. Unfortunately, the two parties went ahead and signed this very far-reaching agreement, though when they were on their way to the signing ceremony in Putrajaya, Malaysia, two governors in the south of the Philippines had made a case for a motion to the supreme court to put an injunction on the signing of the agreement.⁵ The press secretary of the Philippines president had consequently issued a statement stating that the government

⁵ *Ruling G.R. 183591 (The Province of North Cotabato v The Government of the Republic of the Philippines Peace Panel on Ancestral Domain)*

would no longer sign the agreement since the supreme court had weighed in. The heavy presence of the international community, most of the major missions to Manila, the two parties, and local and international media at the signing ceremony was testament to what would have been a historic moment. Following this event, violence engulfed the south of the Philippines and resulted in hundreds killed, and 7000 displaced within a week. Though these clashes received minimal international attention it was a major catastrophe in South East Asia since the agreement was viewed as the best opportunity to put one of the largest insurgent conflicts in the area to rest.

This setback was something that we could never have anticipated, and was evidenced by the fact that the Malaysian facilitator had no concerns even two-days before the agreement. The point being, there is always a black swan in any peace process; it cannot be anticipated and it is almost impossible to plan for. Although this was a very unique intervention that halted the peace process, it speaks volumes on peace processes today whereby the legal aspect is of exceptional significance and must not be underestimated. Successful agreements are no longer achieved through closed-door agreements between two parties, they must be supported by a legal framework.

David Gorman discussing his experiences during the peace process in the Philippines

Recovering from Setbacks

In spite of this unfortunate setback, the two parties, the Malaysian facilitator and I met in the afternoon to start planning for the new phase of the process. In light of the earlier hindrance, we decided that although the substance of the new agreement was going to predominantly be the same, it needed a new architecture, packaging, involvement of people and international and national actors. It is noteworthy that whilst on one level the process fails, particularly when viewing the narrative of media outlets, an enormous amount of work can be done behind the scenes in order to prepare for the new phase of the peace process. Based on the lessons learned from what had and had not worked in the previous agreement and by setting out the workable substance and process, we were able to quickly work out the next steps.

On substantive issues, it was decided that top international experts on constitutional issues, Disarmament, Demobilisation and Reintegration (DDR),⁶ power and resource sharing, and governance should be brought in since they could best advise on these issues from their experiences in other peace processes. Their involvement not only added a level of credibility and creativity that was necessary, but also brought in a degree of trust that enabled both parties to work with them comfortably. This included experts from Northern Ireland, namely, Gerry Kelly from Sinn Féin and Jonathan Powell,⁷ Tony Blair's advisor in Northern Ireland, who were very much involved in helping the two parties.

Lessons Learned for the new Process

The process itself, however, was the aspect that required the most attention. Firstly, we worked bilaterally with each party to identify confidence-building measures and to build trust. An example of such work included helping each side to avoid issuing statements which would further complicate the situation. For instance, Jonathan Powell,⁷ Gerry Kelly⁸ and I unequivocally advised the Philippines cabinet not to issue conditions on the rebels that were not going to be met, since it will ultimately lock in these conditions and mean that the peace process will not be renewed. As such, engaging with the parties to firstly assist in avoiding further issues that would be difficult to overturn later was an initial step.

6 Disarmament, Demobilisation and Reintegration (DDR) is a programme for ex-combatants in post-conflict contexts. It has become an integral component of post-conflict peace consolidation as it contributes to security and stability and has been featuring in the mandates of peacekeeping missions over the past 20 years.

7 Jonathan Powell is founder and CEO of Inter Mediate, an NGO working on conflict resolution in the Middle East, Latin America, Africa, and Asia. He was appointed as the UK Official Envoy to Libya by Prime Minister David Cameron in 2014, and from 1997 he was also Chief British Negotiator on Northern Ireland.

8 Gerry Kelly is an Irish republican politician who played a leading role in the negotiations that led to the Good Friday Agreement. He is currently a member of Sinn Féin's Ard Chomhairle (National Executive) and a Member of the Northern Ireland Assembly (MLA) for North Belfast.

The next step was to help the parties identify small issues to build trust, whether building trust with the other party, or with the public on the other side. This was a two-pronged approach whereby the parties worked on what could be done publicly and privately to reach an agreement.

Secondly, we identified shared visions from the parties on where the process would lead. From the failure of the previous agreement, we learned that it was the ambiguity of the last agreement that was a major impediment to the process and led to its eventual defeat. Questions were rightfully raised on what the solution would look like in practice and how it was to be implemented. At the time, it seemed appropriate to have an ambiguous agreement in order to have an agreement at all, however we soon realised that we needed a clearer agreement and understanding of what the solution would look like regardless of the difficulties that it will cause. As a result, we began to get into the final status arrangements and outline what Mindanao would look like in 2016 and 2017. This consisted of questions on issues such as elections, the DDR programme and what it will involve, and what would happen to the fighters. Such discussions and questions allowed people to envision what might be over the horizon and assist in clearly laying out the roadmap and sequencing of next steps to achieve that vision. The issue of legality was critical here since we needed to ensure that we avoid repeating the previous mistake. On the other hand, I believe that this led us to overcompensate with a large presence of lawyers who led the first round of talks. Albeit useful, the negotiations should not have been led by the lawyers. The emphasis on the legal element cost the process six months as the lawyers battled each other on the nitty-gritty details, and on how the law should be interpreted and applied to any type of agreement. This essentially undermined the political agreement. We accordingly began to roll back the lawyers which allowed the political elements to take over.

On the political side, we started to look at how to bring in the members of parliament who had been opposed to the agreement, local governors who had challenged the agreement, and how to engage more effectively with the public. It was also important to address how to maintain linkages and channels of communications between the two sides who had once again become hostile. As a matter of fact, even during the most difficult times, the militaries on both sides were still exchanging messages back and forth in a bid to avoid a more volatile situation. It must be noted that neither side was disadvantaged by the continuation of some degree of communication, but rather both sides possibly benefited from it. We also looked at how to engage with spoilers and develop public relations strategies and devise a new architecture to buttress the process, both internationally and locally. The first step was bringing in the international actors to create a new architecture and to be able to better address some of the substantive issues from international experiences. This included vice presidents, former UN envoys, chief of staff to presidents and prime ministers from South Africa, Indonesia, Northern Ireland, UK, Sudan, New Zealand, Canada, Spain, as well as Zimbabwe and the Palestinian Territories. The frequent involvement of the internationals provided them with a greater understanding of the issues and led to the development of personal trust between some of the party members on both sides.

*Norway's Ambassador to Turkey, Vegard Ellefsen, and member of DPI's
Council of Experts, Hanne Melfald*

International Contact Group (ICG)

It was critically important that even during the most difficult times in the conflict, some degree of joint ties was maintained among security forces. It must be mentioned that this cooperation was in most part due to a mutual commitment to undermine the terrorist elements and other criminal third party spoilers in the region. The use of back-channel communications helped to rebuild the process which now moved along much faster. We were able to go back and forth and work on a number of preliminary arrangements, one of which was to strengthen the peace architecture by creating the International Contact Group (ICG). This group is distinct from other international groups that are involved in a peace process; we were there in an advisory capacity to both parties, we had no military role or enforcement mechanism. Instead, we played a very

low-profile role whereby we never issued any public statements though we did attend all the talks and went back and forth between the two parties. This role made the rebels feel more comfortable with the process since there was now an impartial and stronger international presence. The Philippines government also had more confidence in the process since it was felt that the other countries that were now involved would be more supportive of an agreement that would reinforce the territorial integrity of the Philippines.

Establishing the ICG was a long task in itself as it required us to go back and forth between the two parties and identifying who should be involved. After much deliberation, it was decided that the ICG would comprise of four countries: Saudi Arabia; Turkey; Japan; and the UK. Each was chosen for specific reasons. The UK was picked for a number of reasons, for instance, because it has a member at the United Nations Security Council, does not hold any particular issues in the Philippines which would make it partial one way or another, and because of its European status which stands for European values of democracy and human rights. Saudi Arabia's previous support of the rebels, and being the country in which the OIC is based had meant that it was selected by the MILF in particular. Japan was another country that was chosen since it is a big international actor in the region which is seen as a body that can influence the Philippines government and which has contributed greatly in terms of assistance. Finally, Turkey was chosen since it was felt by the Philippines that Turkey was experiencing similar circumstances and one which would unequivocally support its territorial integrity while also being able to pressure the MILF due to its Muslim identity.

Besides these four countries, the ICG was also composed of four NGOs, including the Centre for Humanitarian Dialogue which played the role of the coordinator. The other three NGOs each played different roles, including one focusing on process and the

other on more substantive issues. It was a wonderful and constructive initiative despite encountering its own difficulties. It is inevitable that with the involvement of too many internationals who each have their own interests at stake makes managing the process more difficult. In light of this, I believe that the ICG architecture was appropriate since it consisted of actors who were predominantly non-partisan; all were neutral, wanted peace, supported the general contours of the agreement and were there to provide the necessary advice and support. In parallel to this initiative though separately, they also recreated a monitoring operation in the south which was an unarmed international body that consisted of active military from several countries, namely, Norway, Malaysia, Japan and Indonesia. They were each distinct as they had a separate mandate to us, and they reported through to their own structures that liaised with the security forces of the two parties. In addition to monitoring the security elements, they were also responsible for overseeing the humanitarian and economic development pillars. Given that immediate successes and tangible results on the ground are difficult to find, having these other operations in place was crucial for building confidence in the peace process.

Additionally, the parties themselves made the process more inclusive by broadening their delegations and adding members of parliament and government line agencies. The involvement of these technocrats who could provide their expertise on issues such as decentralisation, DDR and constitutional issues was highly beneficial. It was realised that a considerable amount can be achieved ahead of a peace agreement through regionalisation and operationalisation. Most importantly, the parties each conducted mass community consultations to educate the public on the peace process, and ask for their input and opinions which ultimately resulted in greater public support.

David Gorman presenting his experiences in the Philippines peace process

Common Principles

Another example of the cooperation between the parties is evident in the ways that they agreed on a number of principles. At times when an agreement could not be reached on the details of the roadmap, the parties often could agree on general principles which provided an anchor to the process and demonstrated good will. For instance, international humanitarian law and civilian protection were such principles that both parties agreed on from the outset. These initial points of compliance paved the way for further cooperation. Principles of subsidiarity as the basis for a solution for the issue of autonomy, and the need for a national law with local provisions, were further points of agreement. The need for a robust parliamentary draft law that could pass the supreme court was in the interest of both parties. On this issue, former deputy minister in

Canada George Anderson, asserted that devolution does not simply end with an agreement or a law, but rather is a continued process with varying degrees of devolution or centralisation. The key is developing mechanisms that can legally and politically steer the ongoing negotiation which will inevitably continue past the final agreement. The agreement will provide the contours but will also need to provide the mechanisms that will allow the conversation on issues such as devolution and regionalisation to continue.

Importantly, both parties agreed on the cruciality of a transitional body in order to build capacity and oversee the transition process. Quite understandably there was limited human resources to immediately implement an agreement, technocrats to verify the details, security provisions to integrate all the combatants, and judges to deal with all the amnesty issues. For this reason, a phased period whereby capacity is built-up and laws are developed to understand how the various elements of the agreement will be implemented is essential. This joint transitional body from the two parties was, therefore, established and dealt with preparing elections, developing the DDR program, and working out amnesty provisions. In terms of the issue of autonomy within the Philippines peace process, the presence of a transitional authority was vital to be able to responsibly proceed with the devolution process. Such collaborations and points of agreement inevitably strengthened the peace process.

Key Elements of the Process

- 1) **Asymmetrical relationship:** Distinct from the other regions and local governments, the relationship between the Philippines government and the Bangsamoro Government is asymmetric. The central government recognises the Bangsamoro identity and their aspiration for self-governance.
- 2) **Use of plebiscites:** Public approval was a vital part of the process especially for matters such as that on territory.
- 3) **Normalisation:** Ensuring the decommissioning of combatants was another major part of the agreement and drew from methods used in the the Northern Ireland peace process, such as police reform.
- 4) **Legally Binding:** It was necessary for the agreement to be within the constitutional framework and be supported by the legislature.
- 5) **Exit agreement:** This could only be signed off by all the parties once it was agreed that it could be finalised.

Q&A

Prof Dr. Sevtap Yokuş: Thanks very much David, that was very interesting and insightful. You covered many important points and most certainly demonstrated the significance of persevering through the inevitable difficult stages of peace processes. I also wanted to remind our participants today that each of you play a highly valuable role in the process since you may have a catalysing effect in overcoming the issues we are experiencing.

David, I have two questions for you. I understand that you were in an award-winning documentary which delved into the Philippines peace process, how do you think this impacted the process? And secondly, our underlying concern is directly related to the topic of this conference, what are the methods you used to reinitiate dialogue and negotiations during periods of crisis?

David Gorman: The documentary *'Miles & War'* was initially made as an intellectual exercise to try and better convey the process of mediation and negotiations. Making it into an international documentary, which was shown at numerous film festivals and garnering a larger audience than we were originally targeting, demonstrated the high public interest in peace processes. What made this documentary unique was the level of camera access into parts of the negotiation process. We realised that whilst there is a need for confidential negotiations, there is also a need for public engagement in the peace process.

To answer your second question, we always maintained a line of communication, mostly between the military. This was never made public but was proven extraordinarily useful in order to ensure a degree of understanding between the two sides. Furthermore, third parties play a key role during difficult times since it is within the

remit of their role to go back and forth to convey messages to avoid worse situations. This has often meant that even with the disputes, we could get back on track with the negotiations much faster.

Participant: Hello, thank you DPI for inviting me here. The classical model of negotiation that we have witnessed for many years around the world unfortunately delays the achievement of the solution since we often see decades of negotiations with limited results. From your experience, should this existing model be reconsidered? Furthermore, do you believe that direct dialogue between both sides, without the interference of national or international entities would help? Would this direct dialogue make the parties feel more conscious of their responsibilities?

David Gorman: To be sure, and to be absolutely clear, these long negotiation processes are extraordinarily painful. These constant meetings going over the same things, hearing the same arguments, hearing the same narratives are not worth continuing the negotiations just for the sake of negotiations. As the mediator, you become tired, cynical, sceptical, and irritable. If you could have a quick negotiation and the parties could work it out themselves, that would definitely be the preferable option. If we had a model that could do that, I guarantee we would definitely implement it. Unfortunately, that is not the case. You often find that at the beginning or from the outside perspective it may seem simple, however unfortunately, it becomes much more political wrangling as they start to get further into the tough decisions that need to be made that will require sacrifices from the different sides. It becomes much more drawn out as you go along. Secondly, a much more inclusive process is advantageous. A parliamentary process as well as a referendum are important components here. In preparation for the referendum, the Philippines had countless public consultations which was greatly beneficial for the success of the process. Social media has been a whole new phenomenon

in the realm of peace processes and has proven to be a powerful influencer. In the Philippines example, we suddenly had people in the room whose affiliations we did not know and who could influence the negotiations through their tweets and blogs. This whole new social media concept complicated things immensely on how to deal with this constituency. In order to have the total buy-in to pass the agreement politically, legally and publically, you are required to engage with all the different elements of society to make sure that when you are ready to cross the finish line, all these other boxes are ticked. We do not strive to draw out these negotiations. Thirdly, we believe it is crucial to ensure that the two parties are the ones who are driving the process, particularly since they should be accountable, responsible, and carry the duty to implement it. On occasion, the third party takes on too much of a role. There are three or four roles of the mediator: observe the talks; facilitate them; resolve the disputes; and as the arbitrator. In most peace talks, third parties do all of those aspects. Rarely, do you want to arbitrate unless the parties specifically ask for this. It has to be demand-driven based on the parties' wants.

Prof.Dr. Sevtap Yokuş with speakers Dermot Abern and David Gorman

Participant: The speaker mentioned that NGOs assumed an important role in the peace process. Were they Filipino NGOs, or were they international NGOs as well? What kind of roles did they assume?

David Gorman: We have been seeing a greater involvement of civil society, and national and international elements. There is a need for non-state actors to be more engaged these days since they have the ability to engage with communities more effectively than state actors can. Upon the request of both parties, four international NGOs were involved in the process: Centre for Humanitarian Dialogue; Conciliation Resources; Asia Foundation; and Muhammadiyah. We all served a different function. We worked on the process and we facilitated the whole contact group. The national NGO is very complicated. On the one hand, they needed to be a part of the process at a certain time. On the other hand, we needed to clarify what their role was, who they represented, and whether others agreed that they should represent them. This inevitably became very complicated and a more divisive issue. Eventually, they were invited to certain rounds, though rather than attending as a group, they attended as individuals who offered their

expertise. Although we never quite dealt with this issue properly, there is a huge role for civil society in the process. It may not be in the Track One⁹ negotiations, but it is necessary in the Track Two.¹⁰ We often say there are two parts to the process; the first part is the peacemaking and the other is the peacebuilding. They each somewhat balance each other out and reinforce one another. Sometimes one is more important than the other. In the early days, I think the peacemaking, or the negotiations, was much more critical because we needed to get the parties to the table. The peacebuilding part became much more important later on since we needed to develop programmes, such as: reconciliation; economic development; humanitarian assistance; human rights; and even issues on governance. The peacemaking can only go so far without the peacebuilding that should follow to support the agreement. I live in Cyprus, and one of the things that strikes me about Cyprus is that there has been no reconciliation. An analogy I like to use in the Cyprus context is that when the parties were ready for the peace talks they got in the car, they turned on the ignition, but no one had been maintaining that car. So, there was very little understanding about what the peace process was going to do, and there was very little public engagement on both sides. The education system had not been developing a generation of individuals to understand the other side. Essentially they started the car, but there was no gas and no maintenance so they couldn't go anywhere.

9 Track One diplomacy can be defined as official, government diplomacy that occur inside official government channels.

10 In contrast to Track One diplomacy, Track Two diplomacy is the practice of non-governmental, informal and unofficial contacts and activities between private citizens or groups of individuals, sometimes called 'non-state actors'.

Participant: You mention the limitations of the facilitator groups, and have even mentioned that it can be redundant, or it can assume a negative role in the peace process. At this point the parties should take one step back to reevaluate. Do you think that we need an international mediator committee in Turkey? What would be your suggestion?

David Gorman: I do not want to suggest anything for Turkey because I can only speak about the peace processes in other countries which I have been involved in. However, firstly there are studies that depict that every successful peace process in the last 50 years has involved at least some type of third party actor, whether local or international. Secondly, the type of third party is also a factor that should be considered carefully. For instance, there are many peace processes that have very light and anonymous third party involvement which might consist of someone shuttling back and forth to help a negotiation. We are involved in many confidential processes in other parts of the world. National actors can also serve as a third party. As mentioned in my talk, third parties can serve a number of roles: one, to get things going where there is limited or hostile communication; two, to provide structure to the process whereby smaller tasks such as arranging the agenda and ground rules can be completed; third, they can take up minute-taking duties and provide light facilitation. They can also provide a degree of impartiality, and more effectively frame the issues and soften the message from one party to another so that the interactions can be more constructive. Evidently there are various ways that a third party can assist at different phases of the process. Though as aforementioned, this needs to be demand driven. Furthermore, the third parties role does not always stay the same throughout, as the process evolves, so does the role of the third party.

*Member of CHP Party Assembly, Gülseren Onanç and
British Diplomat Najma Bouakaze-Khan*

Participant: We have a tendency to base our discussions on the issues surrounding the main actors such as the Kurds, Turks, the state and the organisations. However, there are increasing concerns and hesitations of the third parties who are not brought into the agenda. In the Philippines context, what was the place of the Christians? What was their political status and influence?

David Gorman: There are different types of third parties: the criminal terrorist elements that both parties secretly worked together to combat; and the political third parties which were largely Christian who felt that they were not going to benefit from the solution. I have found that in many peace processes, the two parties tend to be consumed with those in the room that they forget that there is often a majority on the outside who can be

very influential. It is, therefore, a high priority to engage other communities and gain their support, buy-in, and input into the official and unofficial talks. Although it is not possible to get total buy-in, it is possible to keep the majority of them silent, perhaps even some in favour.

Participant: We have a communication problem in Turkey. While the Kurdish public opinion uses a vertical method of informing, Turkish public opinion uses the horizontal process so that it is person to person. This creates asymmetry in communication. Did you experience such types of communication faults within the Philippines between the different sections of society?

David Gorman: It is frustrating because the MILF would have a vertical structure whereby they would have back-room negotiations with the rebel side. Whereas the government required consultations with the Ministry of Transport or Finance, Members of Congress and/or the local governors. As such, there were very asymmetrical types of processes which were extremely frustrating for the MILF, though it was necessary. As a result, we spent a lot of time advising the MILF to be patient and that it is essential to have support from all aspects. Accordingly, the transitional body was created to give the MILF a role and capacity to be more constructive in the implementation. This in turn made them realise how difficult the process can be.

Participant: We agree with the necessity of the third party support however, Turkey has a general distrust of third parties and international mediators. Did you face this distrust against international mediators in the Philippines, if so, how did you overcome it? If it is such an exhausting job, what is the motivation?

David Gorman: We were created largely because the international community was not able to effectively respond to the issues in

Bosnia, Rwanda and others. As such, there was a gap in the market there where the international community saw a need for third parties who would be better able to provide the necessary assistance.

On your first point, Indonesia is an example of where an international presence was not wanted. Instead, Timor was involved but rather unfavourably. So, the Indonesian government set some rules for us once they agreed on involving third parties, particularly, that It could only be very light facilitation. This meant that we were not mediators, rather, we were facilitators and we could only facilitate when asked to do so. We were not to speak to any media or civil society, and we could only take on a minute-taking role. Eventually they began to trust us and saw that we were not spies and did not try and undermine the integrity of the country. We were then asked to go and sell the agreement to the Acehnese because they did not have any credibility to do it. Indonesia, is therefore, an example of where it started slow and was made clear what the points of reference were, which was useful for us too to know what our limits were.

Participant: In conflict resolution especially when the weapons are silent and the parties are speaking with each other, there is a period of time with a lack of conflict and this dialogue penetrates into the social sector. In Turkey we have had about two years of this period without any conflict, and there was even widespread support. It was disrupted and a much more violent, heartbreaking and destructive period ensued. The reality is that both parties made some errors, perhaps this was due to a lack of capacity, not being able to reach similar conclusions, or perhaps there was a gap in terms of expectations. Both parties should self-reflect and accept responsibilities for their shortcomings. How can we create such a ground where the parties are critical of the past errors, which they can then learn from?

David Gorman: The field transitional justice which deals with amnesty, justice and reconciliation. This is a critical part of the process nowadays. You cannot have a peace agreement where those who have committed grave errors can just walk away. Bill and I were talking earlier today about the huge international dimension now for when crimes are committed and what that means for parties internationally and the ramifications of that. So there is a part for transitional justice and that includes public apologies. There was a significant moment in the Philippines when the President apologized. There is vast literature on the subject matter and how to do it right. Secondly, when both parties feel more comfortable with each other and the process then they will start to admit their shortcomings.

ProfDr. Sevtap Yokuş: Thank you for all your questions and thanks David for your insightful answers. This was a very interesting Q&A session indeed.

SESSION TWO

The Choreography of the Peace Process: conflict resolution during difficult times

Sir Bill Jeffrey¹¹

Guest speaker, Sir Bill Jeffrey

11 Sir Bill Jeffrey is a former British civil servant with extensive experience in Government and Parliamentary relations. Bill was a senior official in the Northern Ireland Office working exclusively on the peace process, supporting the implementation of the Good Friday Agreement. He joined the Home Office in 1971 and was the Political Director at the Northern Ireland Office (1998-2002), in support of Prime Minister Tony Blair and successive Northern Ireland Ministers. He was also director general of the Immigration and Nationality Directorate (2002-2005), and joined the Cabinet Office in 2005 as Security and Intelligence Coordinator where he was the Prime Minister's principal advisor on security, intelligence, and counter-terrorism strategy. He is currently a Chair of the independent policing think tank, the Police Foundation.

Prof Dr. Sevtap Yokuş: We have attached great importance to today's event as it is the first meeting since the failed military coup d'état of July 15th 2016. In the peace and solution process, we aim to provide a platform for all political actors and therefore, hope that today's meeting will prove to be constructive. As we move into the second part of the session, I want to remind you that the Northern Ireland example is very important when delving deeper into the topic. Our next speaker, Sir Bill Jeffrey has supported the Good Friday Agreement in the Northern Ireland Office and advised Tony Blair on issues regarding security and intelligence. We are extremely honoured to have someone of his calibre within the field of conflict resolution here with us today. I would like to invite him to take the floor.

Sir Bill Jeffrey: Thank you very much and good afternoon. It really is a pleasure and a privilege to be here, and grateful to DPI for organising this. As mentioned, my background has been in the Civil Service in the UK. I normally make it a practice not to share a platform with politicians but it is a great pleasure to be doing so with former minister Dermot Ahern this afternoon. I hope that between us we can demonstrate that the British and the Irish are still capable of working together despite some recent events. I have taken a great interest in other conflicts and have spent time in Colombia, and from these I have reached a conclusion that no two conflicts are the same, there are always some lessons to be learned from experiences elsewhere, as was demonstrated by David this morning. However, they need to be treated with caution and need to be approached by people, like myself, with a degree of humility.

Context

I will start by giving you a brief history of the Northern Ireland context. The Northern Ireland dispute has historically been partly about the role of Britain in Ireland, and partly about communal and national identity in the island of Ireland. Its roots are in the distant past and some would say that it goes back as far as the 12th century when the English first stepped foot on the island of Ireland. There was a succession of rebellions against British rule in Ireland from the 16th century onwards culminating in the 1916 Easter Rising in Dublin, the centenary of which was celebrated last year. Together with a very long tradition of political nationalism, this led first to the establishment of the Irish Free State in 1922, and then after the fierce civil war, to the establishment of the modern Irish state in 1937. Neither of these included what is now Northern Ireland.

To understand why, you need to consider the demographic and religious makeup of Ireland. The majority of the island as a whole are Catholic and their instinct is Irish nationalist, but between the 16th and 18th centuries, there was a very substantial settlement of Protestants mainly from Scotland. This was partly as a result of normal migration pressures, and partly as a matter of government policy in the North East. Their descendants are the majority in this part of Ireland, they tend to feel British, most of them favour to continue to be part of the United Kingdom and they are usually referred to as Unionists. The minority in Northern Ireland are Catholics, most although not all of them, favour the creation of a united Ireland and are usually described as nationalist or republicans. When the Free State was established in 1922, the Northern Irish parliament, which was dominated by the Unionists, successfully partitioned Northern Ireland to remain in the UK. When the independent state of Ireland was established in 1937, it therefore excluded the six northern counties. This remained controversial for years on both sides of the border.

Nationalists on both sides continued to agitate for a united Ireland during that period. the government in Northern Ireland, with an inbuilt Unionist majority, tended to operate in such a way to discriminate against and disadvantage Catholics politically, and on employment, education, and other areas. A combination of nationalist sentiment and political grievances about discrimination led to the civil rights movement in the 1960s and the rise of the provisional IRA. Between the late '60s and the late '90s, there was a period known as '*The Troubles*' in which several thousand lives were lost, many more were injured. These were significant numbers in a population of only 1.6 million people. There are very few on both sides of the border who are untouched by personal and family tragedy. There is a very strong security reaction to that involving the British army. In 1972 and for many years after, Northern Ireland was ruled directly from London. From the '70s onwards, there was a succession of attempts to broker a solution, with a growing acceptance by the two governments that it was a problem they shared and one they had to address together. These were unsuccessful, in part due to unionist reluctance to share power with nationalists, but also because as the terrorists' campaigns continued, and the political process did not include representatives from the armed groups. The breakthrough came with the agreement reached in Belfast, known as the Good Friday Agreement in 1998. It did not solve everything, it took over 10 years to implement fully, and as recent events have shown, Northern Ireland is by no means politically settled or reconciled. Nonetheless, it was a turning point and it continues to bring relative peace to Northern Ireland after decades of instability.

Lessons Learned

There are a number lessons which I drew from the Northern Ireland peace process which may be of relevance elsewhere. The first, and in some ways the most obvious lesson, is the importance of political leadership. You can have the best staff working on the solution

but it will not be fruitful without the involvement of the essential leadership that only politicians can bring. In our case, we were lucky because over the key period between 1997-2007 there was continuity at the highest level both in London and Dublin. Former Prime Ministers Tony Blair and Bertie Ahern built a relationship of trust, they were willing to take risks for each other, and for two busy prime ministers, they devoted an extraordinary amount of time to the most difficult times of the process.

The second point is the importance of strategic patience. Essentially, methods such as taking the long view, not being discouraged by setbacks, and waiting for the moment when conditions were right to make an essential move forward were particularly useful before the Good Friday Agreement. However, in the years following the agreement when the long dispute on the decommissioning of IRA weapons and the reluctance of the unionists to share government with Sinn Féin until weapons were given up, brought the agreement down. When I left the Northern Ireland office in 2002, the political institutions created by the agreement had just collapsed over that very issue. There had been a succession of almost unbelievable incidents involving Sinn Féin or the IRA including the discovery that the IRA had been supplying arms to the FARC in Colombia, and a bank robbery which was attributed to the IRA. It appeared as though it would take a very long time to restore these political institutions.

I felt an echo of this when David spoke about the Supreme Court undermining the agreement and I came to the same conclusion as he did, that when those sort of things happen, it is important to get the process restarted with a new energy, and if necessary, to look again at the paradigms within which it is operating. Tony Blair's *'Fork in the Road'* speech essentially said to militant republicans, Sinn Féin and behind them the IRA that there is a fork in the road here and that they either have to decide to continue as an

effectively capable terrorist organisation or wind down and embrace completely constitutional means. Accordingly, even when things look tough, strategic patience is of the essence.

Sir Bill Jeffrey discussing the lessons learned from the Northern Ireland peace process

Thirdly, if circumstances allow it, there is merit in reaching a political agreement that deals comprehensively with the issues in dispute. The Good Friday Agreement embodies an understanding of the constitutional position of Northern Ireland that it will remain in the UK unless the majority of people vote in a referendum to make it part of Ireland. If there is such a vote, then the two governments will respect it and implement it. However, it all provided for an elected assembly, a devolved power sharing executive with both Protestant and Catholic nationalist and unionist traditions represented, the development of stronger north-south and British-Irish institutions, human rights reforms,

provisions to ensure equality and non-discrimination, creation of police service, the normalisation of security, the decommissioning of weapons, and the early release of prisoners. Having the advantage of having a broad canvas of issues of that sort firstly means that there is more room for tradeoffs, and secondly, assuming that it is broadly politically balanced, there is a greater chance that it will pass the test of time and meet with public approval. Moreover, the Sunningdale Agreement of 1973 was a somewhat precursor to the Good Friday Agreement as it since it included power sharing elements and other similar themes, for instance, an understanding that Northern Ireland can only become part of the united Ireland through the consent of its people. The north-south dimension was developed not without controversy by the two governments in the 80s and 90s. For this reason, a former leader of the nationalist Social Democratic and Labour Party (SDLP) famously described the Good Friday Agreement as Sunningdale for slow learners; it came 25 years later and had many of the same elements as the original. When you have a situation where there is a clear outline of an agreement, it becomes very important to have a process by which that agreement can be put in place. You can have an outline settlement with widespread support, but unless there is an agreed means by which political negotiations are going to take place to deliver it, then it is unlikely to materialise.

This brings me to my fourth point, which is related to timing and the handling of terrorist organisations such as the IRA. The Good Friday Agreement is as powerful as it is largely because it brought relative peace to Northern Ireland. It did so by involving the IRA's political representative Sinn Féin, and the involvement of smaller loyalist groups fully in the process. In Sinn Féin's case, it is the largest nationalist party involved in the government of Northern Ireland. Martin McGuinness of Sinn Féin was Deputy First Minister in Northern Ireland's executive which is remarkable if you look at it from a historical perspective whereby a former IRA

commander plays a significant part in a UK institution. However, that has only happened because over time the leadership of militant republicanism, both the IRA and Sinn Féin, had become convinced that objectives cannot be achieved by military means and that pursuing a political approach will be a better course of action. This, however, was only possible because our security forces, with great support from Dublin, had become incredibly successful at infiltrating and neutralising the IRAs threat. As such, my fourth point really has two points: timing is everything, and when there is an opportunity to draw militant insurgents into conventional politics, it should be taken; and also that politics and security are not alternatives or in conflict, as some of our experience in Northern Ireland suggests, disproportionate security responses can definitely make matters worse by increasing support for the terrorists among their natural constituency. But Effective well targeted security force work can create the conditions in which political progress becomes possible.

*Former AK Party MP Mehmet Tekelioğlu, Deputy Parliamentary Group
Chairman of CHP Levent Gök, Head of MAZLUMDER Ahmet Faruk Ünsal,
Prof Dr. Sevtap Yokuş*

My fifth point is about the importance of keeping lines open and personal relationships intact even when things are at their most difficult. For Much of the '70s and '80s at the height of the IRA campaign, there were unacknowledged contacts between British officials and senior members of the IRA which helped to build confidence on both sides. In the period where I was involved between 1998 and 2002, there were adversaries along the way, but it was precisely at those moments of difficulty that it was most important to sustain existing relationships, build new ones and keep talking.

My sixth point is on conditionality, by which I mean the need for care in setting conditions, which if not met can delay or derail the process. The best example of this in the Northern Ireland

context is a long running argument on the decommissioning of the IRAs weapons. In the run up to the talks in the mid '90s, the then Conservative government of John Major attempted to insist that the IRA hand over its weapons before Sinn Féin can be admitted into negotiations. This was never likely to happen. There was uncertainty of the outcomes of the talks. It was only after the election of Tony Blair in 1997 that a more realistic criterion of evident commitment to peaceful means was devised and Sinn Féin became full participants of the talks. The decommissioning issue assumed even greater significance after the agreement had been reached. It committed the parties to use their best endeavours to secure the decommissioning of paramilitary weapons, however, the trouble was that the paramilitary groups themselves were not a party to the agreement. Sinn Féin took the literal view; they were not the IRA and were using their best endeavours and therefore if weapons were not decommissioned, it was not consistent with their agreement. The unionists were unwilling to share the government with a party whose paramilitary associates still held an arsenal of weapons and in the period between 1998 and 2002, we were stuck on that point.

There was a succession of efforts to break the deadlock, some more successful than others. It was only in 2007, with the effective disbandment of the IRA putting their weapons beyond use, that the new arrangements for governments was established on a more stable basis. The weapons issue, as will be clear, proved exceptionally difficult in Northern Ireland. On one level it was argued by some to be a distraction, once disposed weapons can always be replaced if there is a will to do so. My own view is that it was a mistake of the Major government to try and make decommissioning a precondition of participation in the talks. But then after the agreement had been concluded and Sinn Féin's actual participation in government became the issue, decommissioning became a proxy for the much bigger question of whether the IRA was really out of

business which had to be confronted before the agreement could move forward.

Finally, just a word on international facilitation of peace talks, I have to say that on the British side at least, the same was not true as the Irish. We were always weary of the formal international mediation or the involvement of international organisations in attempting to find solutions in Northern Ireland. However, the experience of using respected international figures, US Senator George Mitchell as facilitator of the negotiations between the two governments and the Northern Irish parties, was extremely positive. As was the involvement informally of friendly countries with an interest in peace in Northern Ireland, notably the USA and EU partners. What Mitchell and colleagues did was to provide an independent element and they were sufficiently authoritative as individuals for the parties to respect them and for there not to be the need for the government. They operated, in a sense, as a convening power often chaired the meetings and exercised a very positive influence indeed.

Conclusion

The conclusion I draw from this is that it is possible to marshal weighty international support for a peace process without necessarily formally internationalising that process. The obvious question is, where Northern Ireland actually stands now, and that is not an easy question. In many respects, when considering the lessons that can be drawn from this, it is still a working progress. There are new threats to the continued operation of the institutions established by the Good Friday Agreement. For one thing, power sharing, although it is important in itself to build trust and confidence, requires a measure of consensus between the two principal parties - at the moment the Democratic Unionist party and Sinn Féin, which has proved difficult to achieve. Sinn Féin withdrew from the executive a few weeks ago. The elections that took place on thursday in Northern Ireland, in my view, have not changed

the political landscape dramatically and I would be surprised if effective devolved government was restored quickly¹². Therefore, we are in a difficult period. The UK's decision to leave the EU does not help, but neither do the people of Northern Ireland, perhaps unsurprisingly given the history of suffering and conflict, who are still divided by religion and politics with different views of the past. They relish the peace but they are some way from being internally reconciled. Though I still remain optimistic. The agreement of 1998 is still the only viable way forward, the British and Irish governments are as committed as ever. From all experiences in the world, is that the wounds of conflict run very deep and take a long time to heal.

12 Northern Ireland Assembly election, 2nd March 2017

Conflict Resolution During Difficult Times: The Northern Ireland peace process

Dermot Ahern¹³

Guest speaker, Dermot Ahern

Prof Dr. Sevtap Yokuş: Thanks very much, Sir Bill. During the negotiations of the Northern Ireland peace process, Dermot Ahern undertook very important roles. He has held positions at the UN and in the European Council, and is the former Foreign Minister

13 Dermot Ahern is a former Irish Member of Parliament and Government Minister and was a key figure for more than 20 years in the Irish peace process, including in negotiations for the Good Friday Agreement and the St Andrews Agreement. He also has extensive experience at EU Council level, including as a key negotiator and signatory to the Constitutional and Lisbon Treaties. In 2005, he was appointed by the then UN Secretary General Kofi Annan to be a Special Envoy on the issue of UN Reform.

of the Irish Republic. As we have heard, these issues in Northern Ireland have not been completely resolved, however, Dermot's talk will demonstrate the importance of persisting through difficult times of the peace process. The floor is yours.

Dermot Ahern: I want to thank Bill and David for their very interesting contributions, I want to particularly thank DPI for organising this event. I have been attending similar events organised by DPI for a number of years and always find them very constructive and interesting.

The conflict

I am described as a former Minister for Foreign Affairs and Minister for Justice, I started off as a lawyer but moved into politics. I come from a hometown that is halfway between Dublin and Belfast on the island of Ireland. I have often said that in any normal society and particularly on a small island, a town that is halfway between two centres of population would prosper properly, unfortunately my town has been badly affected by the conflict. In the early '20s, our country was split which caused a civil war. Ultimately following this event, two major parties including mine which was anti-partition, and the other which agreed with the demarcation, arose.

Between the '70s and '90s, 3500 were killed and many more were maimed in Northern Ireland. To date, the scars of those atrocities still resonate with people and still remain. In 1972, '*Bloody Sunday*'¹⁴ happened when people were on a civil march, 14 innocent citizens were murdered by the British army.

¹⁴ Also referred to as the Bogside Massacre which took place on the 30th of January 1972 when British soldiers shot 26 unarmed civilians during a peaceful march against internment.

As mentioned in David's talk, apologies are vital in a peace process, yet it took at least 30 years for the British Government through David Cameron to launch an official apology and to announce it in the House of Commons for the incidence. Following this, in 1979 18 British soldiers were killed in one of the most dastardly attacks on the British army in Northern Ireland. We had tit for tat murders. People from outside Ireland initially thought it was a religious war with Catholics against Protestants. Although this was not the case, there was to a certain extent an overlap of unionism and nationalism. There was a correlation between Protestants and Catholics but it was not a religious war in itself, it was largely about identity and territory of the country. In 1993, the Greysteel massacre occurred where loyalist paramilitaries went into a pub and murdered eight people. That was in response to a bombing that took place by the IRA the previous weekend. We had the issue of the hunger strikers in 1981 where ten republican prisoners died after going on hunger strike and were ultimately became perceived as martyrs. For most of my adult life, we have been living in conflict so we are grateful to have relative peace now. My hometown was used as a bolthole by the British army to go into the north and launch attacks. Indeed, my town changed as a result of the peace that was obtained from the Good Friday Agreement. In the early '70s, Margaret Thatcher infamously referred to my home town as 'El Paso' or abandoned town. However, Bill Clinton's visit to my town in 2000 was a pivotal moment as he announced in front of 60,000 people that, as a result of peace, Dundalk was a boomtown. That illustrates exactly how the change has taken place.

Difficulties during the negotiations

I was first elected in my early 20s to local politics and then in my early 30s, I was elected into the Irish parliament in which I served for 25 years. Within my first year there, I was asked by the then Prime Minister, Charles Haughey, to attend a small delegation made up of one of his advisors and one other member from my party

to meet with Sinn Féin. Similar meetings continued and included Gerry Adams and other representatives. The meetings were quite surreal in that they were private and would be detrimental if the facts of the talks taking place were made public. Nonetheless, they were intriguing talks because we were trying to see if there was any possibility where we could get them to go down the political route rather than a military route. We were trying to suggest to them that you cannot bomb people into a united Ireland. They interestingly used the talks in the beginning to build a pan-nationalist front that the Irish government itself and the main nationalist constitutional party the SDLP would become a very strong force in order to negotiate with the British government. We saw that as a trap and resolutely decided that we were not going to go down that route.

*Dermot Abern talks about his experiences during the
Northern Ireland peace process*

One of the issues during that talk was that around those talks, huge horrific events were taking place. On a Sunday night, a bomb explosion had taken place in Ballygally where eight British soldiers had been blown up, and we were meeting the people the next day. We had personal difficulties meeting these people but one of the things we ultimately agreed was the very fact that we were meeting

to try and prevent these incidents from taking place. Therefore, throughout these negotiations which continued for many years sporadically with republican, nationalist, terrorist and with loyalist unionist terrorists, we always had to swallow extremely hard and redouble our efforts.

We came to having a number of mantras; prominently, the absence of talks equals no peace, and that the absence of talks means that it will allow those opposed to the process to take advantage. Similar to the example of the Philippines, ours was led by the top, the civil servant, clergy, and community leaders.

The Good Friday Agreement

The Good Friday Agreement was a result of painstaking and difficult negotiations due to a number of disappointments and roadblocks along the way. Although British and Irish negotiators were involved, I firmly believe that it was a result of third party involvement, namely, the US and the EU. This involvement brought the situation to a larger audience and essentially resulted in greater pressure towards a peaceful solution.

When Ireland joined the EU along with Britain in 1973, it then became an equal partner at the European table with equal votes. Prior to this accession, it was deemed as a thorn in their side. Indeed the Americans, EU, British and the Canadians formed the International Fund for Ireland (IFI) which provided much needed financial help to Northern Ireland and the six southern counties. The International Fund for Ireland was set up very early on in the process whereby financial aid was put up to help build up relationships between communities across Northern Ireland and in the southern border counties. One of the most significant European act following the Irish accession was the removal of military presence along the border.

The necessity for demilitarisation was not just for the border areas but indeed also for Northern Ireland.

An element within the Good Friday Agreement which was notable was the importance it placed on public perception and approval. It was a constitutional imperative that Ireland had territorial claim to Northern Ireland as was evident in the Republic's constitution. This, unsurprisingly, was a major bone of contention to those in Northern Ireland who wished to remain as part of the United Kingdom. However, as part of the agreement and as an extremely significant concession, we accepted to do away with our constitutional claim to Northern Ireland. Furthermore, it was only through a referendum in which the people of Northern Ireland expressed that they wished to be part of a united Ireland that it would be implemented. This was also a major concession. On the other side, the Good Friday Agreement put in place a number of cross border bodies which dealt with benign issues such as tourism. Nonetheless, these were important since they gave the Republic the opportunity to have a cross border aspect with Northern Ireland.

The referendum on both sides of the border was passed very easily, particularly in the Republic. However, it is important to note that agreements are only as good as the paper they are written on, but it is the working out, implementation and the monitoring of it that is vital. Regarding the decommissioning of arms, we put in place an international panel to oversee it. The Unionists convinced the British government that before any talks that would take place, they wanted a symbolic handing over of a bullet to signify that they are giving up arms. But, when when things were getting more difficult, they moved the goalpost and wanted full detailed and verified decommissioning. As aforementioned, political support is absolutely vital. We had a generation of particularly good politicians in Northern Ireland. Unfortunately, one of the downsides of the peace process is that the parties in the middle, the centrist parties,

suffered badly at the polls. At many stages of the process, the parties wouldn't even stand in the same room as the Irish government, such as the DUP. That's how toxic the situation was in the early stages, however, we persevered.

Lessons Learned

One of the most prominent lessons that I learned and find notable is the cruciality of tying up any loose ends when implementing a peace agreement. The Good Friday Agreement overlooked the issue of policing which was a major issue since it was generally accepted that the police Royal Ulster Constabulary (RUC)¹⁵ was, to a certain extent, a sectarian police force which could rouse the divisions once again.

While every peace process has its own unique features, over the years I have found that there were principles going right through most of these peace processes that had a resonance with those in Ireland and had similarities to the ways in which we adapted to the situation in Northern Ireland. when I was in foreign affairs, I set up a conflict resolution unit in the department in order to give some of the expertise and know-how that we had which we successfully transported to places like East Timor.

Turkey, my heart goes out to you. I would not underestimate your geopolitical position. It is an extremely pivotal country between east and west, and that is something that is accepted by the major powers. I do think that you need to get outside involvement, as an honest broker and oversight. The EU have many issues on their doorstep but they have their heart for turkey. Nonetheless, I do believe that having an outside international focus is extremely important.

¹⁵ *The Royal Ulster Constabulary (RUC) was the police force in Northern Ireland from 1922 to 2001. It was replaced by the Police Service of Northern Ireland (PSNI) in 2001.*

I want to thank you and wish you well. I think it is highly significant to get this opportunity. Thank you to DPI for hosting this conference.

Prof Dr Sevtap Yokuş: Thank you very much. I have met Dermot many times and have listened to his talks on numerous occasions and each time, I learn a different dimension and aspect. Generally, I feel more hope after hearing your talk.

Q&A

David Gorman was unable to attend this session

Prof Dr. Sevtap Yokuş: We would like to collect your questions for the last session.

Participant: Esteemed minister, thanks very much. I agree with Dr Sevtap Yokuş, each time you show us a new and different dimension. In our previous visit to Ireland for an activity, I must admit that I was concerned by the fact that the gates were locked after certain hours in Belfast, as a sort of undeclared state of emergency, and the presence of peace walls. It clearly demonstrated that Protestants and Catholics are still separated. Were there any regulations in the last ‘Stormont House Agreement’¹⁶? Has there been any change or improvement?

Dermot Ahern: The peace walls were put in place to keep the communities apart, to stop one community from attacking the other. Unfortunately, that is the consequence of decades of violence and reprisal murders. No, there has not been any improvement. While the Good Friday Agreement was a great, it put in place a forced partnership government, not a democracy like we have in the republic. They follow ‘The D’Hondt system’¹⁷, which is part of the agreement and is the stepping stone before they have full democracy. Part of the issue of the devolved government is that

¹⁶ *The Stormont House Agreement, published on 23 December 2014, was an agreement reached between the British Government and Northern Ireland’s political leaders. It provided a new approach to some of Northern Ireland’s most difficult and contentious identity issues, including flying flags, parades, and the legacy of The Troubles. Besides the identity issues, the agreement confronted the Northern Ireland’s economic matters, such as welfare reform and corporation tax.*

¹⁷ *The D’Hondt system is a highest averages method, a type of proportional representation method, used for allocating seats. In Northern Ireland, the Good Friday Agreement stipulated that the D’Hondt system would be more appropriate for a divided society as it would ensure cross-community representation.*

quite a lot of issues are still dealt with in London rather than in Belfast. They are not the author or their own destiny. As I mentioned earlier, one of the difficulties of making an agreement is leaving loose ends. One of the loose ends that we made in the ‘*St Andrews Agreement*’¹⁸ is that we dealt with the policing issue which had not been dealt with in the Good Friday Agreement. However, we did not deal with a number of other issues. This includes the issue of flags and emblems, the Irish flag and the Union Jack and when they could be flown, and the Irish language issue. For instance, about two years ago, a number of around 10,000 people descended on the streets of Belfast and brought it to a halt following the decision by the nationalist majority and local authority to not fly the Union Jack on city hall. As such, unfortunately you still have the physical barriers, so you can imagine the barriers that still exist in people’s minds.

Sir Bill Jeffrey: With the benefit of hindsight, we might have paid more attention to social reconciliation in the Good Friday Agreement. It is still a very divided society and the peace walls are still there. While they were originally there for defensive purposes, they now essentially exemplify its dividedness, and until there is something closer to social reconciliation between the two parts of society, it is hard to be optimistic about the politics. I think that the peace is relatively secure, it is the politics that is more difficult. On that, the pressing thing about the results of the election on Thursday is that although the two moderate parties, the Ulster Unionist Party (UUP) and the SDLP, campaigned in the election on the basis that they were more likely to govern together effectively, since they agreed with each other on more, by contrast the DUP and Sinn Féin agreed with each other on almost nothing. That pitch by them was not successful.

18 The St Andrews Agreement of 2006 was an agreement between the British and Irish governments and Northern Ireland’s political parties in regards to devolution and power-sharing in the province.

The DUP and Sinn Féin consolidated their position as the largest parties. I do not think that the politics is going to actually change in ways to improve the governance of Northern Ireland unless there is more progress made with reconciliation between the two communities. It is hard to feel very optimistic about that. However, on the question on whether the peace will hold, I do feel optimistic.

The roundtable conference on Dialogue in Difficult Times

Participant: You have said that there are 14 million people with Irish ancestry living in the United States, that there have even been some presidents with the same ancestry and the Irish community has large economic power in the country. Therefore, the U.S. intervention in the conflict in their own homeland made a significant contribution to the solution process. In relation to the Kurdish problem here, the lack of this opportunity has been a major impediment. Secondly, going back to Northern Ireland, I am aware that there are loyalist protestant migrants who are of Scottish origin. Given the friction between the UK and Scotland, what would be the impact on Irish citizens of Scottish origin if Scotland decides to leave the UK?

Dermot Ahern: I will leave the second question to Bill since he is of Scottish origin. In relation to the first question, there is a very strong Irish community in America. When I was Foreign Minister, I used to go to Washington to lobby U.S. senators and congressmen and women about undocumented illegal Irish immigrants living in America. We estimated that we only had 50,000 illegal Irish immigrants in America. The Irish lobby groups from across the country all came together and held a meeting in Washington to highlight the issue of immigration reform. Senator Ted Kennedy and John McCain from both sides of the House were also negotiating this. With only 50,000 illegal Irish immigrants as an issue, five out of a hundred senators turned up. On the other hand, the Mexican's who have 11 million illegal immigrants in the U.S. subsequently held a similar meeting to which only one senator turned up. That led to the charge by the Mexicans that there was a race issue involved in the whole issue of immigration reform, that the senators were essentially allowing white Irish to remain but not the Mexican's. But it illustrated, to me, how strong the Irish lobby is, maybe not as strong in recent times because of the political changes in the U.S. From your own point of view, I could not say much on U.S. involvement but I do know that the U.S. had a strong interest particularly in your potential accession to the EU. Given the issue of accession and now the issue of migrants from Syria, I do think that the EU should be more involved in your peace process.

Sir Bill Jeffrey: On Scotland, I think there is an issue here. There was a referendum a year ago about becoming independent from the rest of the UK, the majority voted to remain. However, Brexit has somewhat changed the dynamics of that. I do not think that the opinion polls suggest that Scottish opinions have changed much, but the fact that the Scottish public voted to remain in the EU has made it politically very sensitive. The First Minister of Scotland, Nicola Sturgeon, is at the risk of boxing herself into a corner if she

does not get what she wants from the British government in terms of a soft deal with a lot of trade access. She may need to call for a further referendum of Scotland but how that will go will be hard to call. If it did lead to Scotland breaking off from the UK, which I personally think is unlikely, there is no doubt that it would have implications in Northern Ireland. Even if only culturally since a lot of Northern Ireland unionists feel very comfortable in Scotland for obvious reasons, if the union that they attach so much importance to is breaking up, then maybe that does change things. However, I find that very hard to call. There are two strands of political unionism: one wishes that Northern Ireland was completely a part of the UK and this strand would be most damaged by a Scottish exit; but the other has always favoured something more of a self-governing Northern Ireland. This is where the DUP have tended to be, in fact. I have a feeling if Scotland leaves, the pressure would increase for Northern Ireland to become more of a self-governing entity. That is just speculation but it is my own personal opinion.

Dermot Ahern: Our prime minister has been in Brussels this week and did refer to the Good Friday Agreement in the context of Brexit. As part of the negotiations, he mentioned that the whole principle behind the Good Friday Agreement was based on something that goes back to the 1980's called the 'totality of relationships'. This refers to the relationship between the two communities in Northern Ireland, between unionists and nationalists, between north and south, as well as east and west or between the UK and Ireland. So the Good Friday Agreement was based on that totality of relationships being seamless. In fact, a number of the institutional bodies, such as the British-Irish Council (BIC)¹⁹ was created under the Good Friday Agreement.

¹⁹ *The British-Irish Council is a Ministerial Council bringing together Ministers from the UK and Irish Governments, the Devolved Administrations in Northern Ireland, Scotland and Wales and the Isle of Man Government, Government of Jersey and Government of Guernsey. For more information, please refer to www.britishirishcouncil.org/*

Undoubtedly, Brexit will unfortunately sunder elements of this relationships due to the dramatic changes. As someone from the border area, Brexit to me is an absolute disaster. Although our prime minister made remarks about the Good Friday Agreement, I would not think that the Scots leaving would have major implications.

Participant: I have two questions. As far as I can understand, Northern Ireland's problems are not completely solved. Despite the Good Friday Agreement, the two communities are still experiencing a kind of friction and tension. In spite of power-sharing mechanisms, the problem remains unsolved. In light of this, do you think the quality of democracy played a role in it? If you had a different type of democracy, for instance more participatory and more local democracy instead of the representative democracy, would it be more beneficial? Secondly, with reference to the economy, the parties in the Northern Ireland problem were nationalistic and the societal division can also be attributed to religion. As individuals who know both the communities, do you think that it has something to do with the inequality of income? Do you feel that the economic aspect played a part?

Participants during the mid-morning break: CHP MP Şenal Sarıhan, Former AK Party MP Abdurrahman Kurt, Former HDP MP and Mayor of Ağrı Sırrı Sakık, Senior Journalist Oral Çalışlar, AK Party MP Adnan Boynukara

Dermot Ahern: One of the things that used to intrigue me when I met with Sinn Féin representative and representatives of the loyalist community, who were not as politically organised, they all had their grievances about the social deprivation in the working class areas. That was something that united them even though they were sworn enemies. But there was always a resonance and understanding that despite the huge investment from the UK - since much of the economy is largely propped up by the UK government - it would not have the same economy that we currently have. I am not sure how you would cure the quality of democracy.

At one stage, we had a Sinn Féin representative who referred to the 'Armalite and ballot box strategy'.²⁰ This was a frightening concept for anyone who is a constitutional politician or a human being, in my view. But that was said very early on, and for years after there was always a suspicion. So the good faith within a negotiation is not always complete. I am not sure about the quality of democracy. However, the representatives and people we were trying to get on the political path were the representatives of a sizeable proportion of people whether we liked it or not. So I am not sure how you could bypass them and go on the local level because they each represented both local and national politics.

Sir Bill Jeffrey: I think there are three points there. Your first point really is that this peace process that led to the Good Friday Agreement is still not solved years later. However, I believe that these processes continue because they are intended to resolve long-term very deep seated animosities, hatreds and grievances which require a long time. Some of the baggage of history would prove very difficult to put behind you. On your second point, I agree with Dermot, I don't think we had much of an option in the Good Friday Agreement but to create the democratic institutions that were there. This was in part due to the purpose being to bring people into politics who had previously been outside it, but mainly because the previous state of affairs involved a simple majority democracy in which the unionists dominated and discriminated against the nationalists. Therefore, the agreement aimed to ensure that that would not happen again. So we were inevitably driven towards a form of government in which both traditions were represented.

²⁰ *'The Armalite and ballot box strategy' was a strategy pursued by the Irish republican movement in the 1980s and early 1990s whereby elections in Northern Ireland and the Republic of Ireland were contested by Sin Féin, while the IRA continued to pursue an armed struggle against the British Army, RUC, and loyalist paramilitary groups.*

Whether it would help to make it more localised, I am not sure, since on the local level we have the same system and in local councils there is effectively a proportional representation arrangement that can lead to one party dominating, though that is very unlikely. I think that there is a dilemma here, if you embark on a process that is intended to ensure a protagonist, both or all involved in government, then makes it harder to govern afterwards. There is no getting away with that. On the economy, yes I agree, I think living standards come into this. I think that it is notable that the DUP and Sinn Féin get their support principally from people on the lower end of the income spectrum. Furthermore, real sectarianism, as opposed to discreet sectarianism, is more evident among the working classes, not to say that it does not exist further up the spectrum, but income distribution affects all politics. My own view is that the key to this lies in the people themselves and we will have a more effectively working system of government when the public do not just default to the extremes every time an election comes along.

Participant: Does the development of democratic principles and human rights processes have a direct effect on the solution process? Is the solution process possible without democracy?

Sir Bill Jeffrey: Firstly, I think the human rights and equality dimension of the agreement was one of the most important because it was a guarantor for nationalists that they would have an equal place in society. These requirements are enforced, we now have a police service that commands the support of both sides of the community. Democracy, I believe is essential, I cannot envisage a truly successful process that did not involve democratic institutions. The interesting point behind your question was the kind of democratic institutions that we have ended up with in Northern Ireland, are they likely to be successful or a failure in the long term. This is difficult since we did not have much alternative

but to construct them like that. Though that does not make things easy. However, I have no doubt that you can not do this without democracy.

Dermot Ahern: I don't really have much to add to that. You have to remember that when Sinn Féin and the IRA started out first, the cry was "Brits out", it was on the wall and everywhere you went in nationalist communities in Northern Ireland. Then on the other side you had unionists and loyalists who did not want anything to do with the southern state or united Ireland. Although it previously existed, the Good Friday Agreement put in place an Anglo-Irish secretariat which really grated with the unionists, even the mild unionists, as it created the opportunity for the Irish government to have a say in Northern Ireland affairs. There was actually an office in Omagh in Northern Ireland which has been manned to this day by civil servants, I believe, from the republic who would negotiate with the British government and with the local authorities in Northern Ireland on behalf of nationalist people who felt that they were not getting a fair crack at the whip. As we said earlier, the genesis of The Troubles was the winner take all situation, that the unionists dominate democracy until the early '70s or late '60s, and then you have the civil rights with 'one man, one vote'. Similarly to the African American's in the U.S., there was a time when nationalist Catholics did not have the right to vote if they did not own a certain amount of land. Of course, Catholics were generally on the lower end of the the economic scale, so they were unable to vote. There was blatant disrespect against Catholics. However, one of the benefits of the agreement was that outside influence, such as the Anglo-Irish secretariat, could often intervene and resolve local issues quickly. This was when democracy in Northern Ireland was still in its infancy, it must be said, but that was the first acknowledgment in fairness to the British, that we did have an interest in Northern Ireland because they couldn't trust the unionists to govern. The Good Friday Agreement, subsequently put

in place a forced democracy, that I wouldn't regard as a democracy, but it forced these people around a table whether they liked it or not, in order to run their own affairs more effectively.

*Prof. Dr. Sevtap Yokuş and Austrian Ambassador
to Turkey, Klaus Wölfer*

Participant: Of course wars are highly destructive, however, we know that peace as well as war has a price. It is not only the concessions given by mutual parties. When a process is starting, in order to compensate for all the suffering, peace should have an economic price as well. My question is related to the finance of peace and refers to Northern Ireland's peace process, both republic and the central government in London, the EU, perhaps even the U.S. What were the economic contributions, how was peace funded and financed? I'm not sure, but perhaps even the concept of funding peace is incorrect.

I also have a question for Sir Bill Jeffrey that we need to elaborate on. We should learn a lot from two things, one of which is devolution. The UK parliament had issued two laws about devolution and some of the powers had been given to Northern Ireland's parliament and government there too. Can you tell us the various stages of this, was it difficult to pass this law? Secondly, upon our visit to parliament in Belfast, we witnessed firsthand that the two parties who have been hostile to one another are utilising power sharing methods and governing Northern Ireland. After understanding the role of the UK, I had numerous questions. Is there a type of tutelage regime? Can we call it a political tutelage and do you think that tutelage is a challenge before a real solution? Or is it tutelage at all?

Dermot Ahern: I refer to the price of peace, huge funding was put in. The International Fund for Ireland was put in place in the early '80s which recognised the six northern counties and six in the south who were the beneficiaries of the funds that were contributed to by America, the UK, Canada, the EU and a few others. Subsequently, a lot of what it did was mainly across community, particularly bringing children together and away from the walled streets of Belfast to bring them to nice surroundings, in the republic or indeed in the UK or America. They were very successful but more needed to be done. The EU contributed hugely; we have PEACE Programme - PEACE I (1995-1999), PEACE II (2000-2006), PEACE III (2007-2013), and now PEACE IV (2014-2020).²¹ For about two decades the EU has funded significant follow on from the type of funds that were given by the International Fund for Ireland. But by and large it did that cross community work to try and build.

²¹ *The peace process in Northern Ireland has been receiving financial support from the EU since 1989, through both EU regional policy and EU contributions to the International Fund for Ireland (IFI). Subsequently, the PEACE Programme followed the recommendations from a special Commission Task Force.*

There is still a lot to be done, it must be said. However, the difficulty with Ireland at the moment is, and we recognise this, that the focus has gone off Ireland, and to a certain extent we now have to deal with that. One of the last things that my government did, even though our budget was contracting, was committing to somewhere in the region of 400 million Euros at the time, in 2009-2010, towards the building of infrastructure in Northern Ireland which we justified on the basis that it was an economic necessity for a good route from a location in Northern Ireland down into the republic. Indeed one of our counties, the most north west county, the only way you could really get to it was either by air or through Northern Ireland. Again we justified the building of roads and part funded it by the British and Northern Ireland's government. You can take it that the governments came up to the plate, and indeed the EU, and to a lesser extent the U.S.

Sir Bill Jeffrey: On the financing of peace question, I agree with what Dermot says about the importance of EU funding in the last few years. The British government has made some statements about its readiness to replace that after the UK leaves the EU but that will need to be watched. The underlying reality, though, is that although it is in a better state than it was, Northern Ireland's economy is not one that in itself generates streams of income that will support the level of public services that are required. So through a combination of EU money and UK subvention, in addition to the tax that can be raised in Northern Ireland, the public services in Northern Ireland are funded. As such, there still are substantial transfers.

On devolution, you asked if it was hard to pass the laws on it. The answer is not really because it all took place in the late '90s when the then government was introducing devolved arrangements for Scotland, Wales and Northern Ireland. Interestingly and entirely on the British model, all three systems are completely different

from each other and indeed different from the system in England. Thus, it is a very asymmetrical devolution, though they were all part of a parliament around 1999, and they all provide for very substantial self-government in relation to domestic issues. The whole of health, education, and the main social services are in the hands of devolved administrations in Belfast and Cardiff. So I don't know if that counts as tutelage or not but it is a system in which if the Northern Ireland economy revived a bit, the 2008 recession certainly did not help, and if the political parties in the assembly found it easier to agree with each other, there could be a very substantial measure of self government. It would be possible for the province to build a future, but it is difficult for all the reasons that we have been discussing.

Participant: In the most optimistic moment in the peace process in Turkey, 80 per cent of society supported the peace process and believed that it would happen. However, we soon became aware of significant issues which could impede any progress, namely, the issue of the fighters. The ethnic and cultural problem and division had ultimately created an armed group, or the fighters. Although the state was close to a resolution on numerous occasions, it would still collapse when questioning what will happen to those who have been fighting for over 30 years. We have heard the following, for example, the best solution is to let them go and live in another country. Bülent Arınç, deputy prime minister at the time, said the harshest word as he insisted that they should “get the hell out of our country”. In light of this, we have felt that the government will not find a real solution and we will be stuck. In Northern Ireland's case, when the issue of the fighters arose and was brought into the agenda, what was the state's approach? Secondly, although this question is not for today, I believe this day will come. Should we start preparing from now? In your case, did you foresee the emergence of such a situation and did you feel the need to get prepared for it?

Dermot Ahern: The most difficult and, I have to say, for me distasteful thing that we had to do was to accept that prisoners would be released from prison under the Good Friday Agreement. People who carried out some of the most dastardly events in our history were let out and walked the streets and indeed an industry built up afterwards to do with prisoners rights and being reintegrated into society at home. To be honest I don't want to comment on your own circumstances, you know better than I do, but in Ireland if someone was to say to some of these people to get the hell out of there, as far as they're concerned, they're Irish and they want to remain there as it's their homeland. So at least no one made that demand.

But in my latter years as a politician I used to have to go to election counts and I would see people organising and orchestrating the checking of votes for Sinn Féin, some of whom to me were despicable people who had been let out under the Good Friday Agreement. And this was mostly exclusively republican or nationalist prisoners who had been let out. It was a very hard pill to swallow for people like me who lived in the republic.

You can imagine what it was like for people of the unionist community, who some of these people carried out atrocities against their community. You ultimately question why it is not finalised. It's not finalised because those things have still left a huge scar amongst people in a very small society where everybody knows everybody. The American, Irish, and British government, and the EU were forcing members of the unionist community to sit down with former terrorists in government and that's what has happened. Each one of those unionist ministers in some shape or form has had somebody who was murdered or maimed by the very organisation that they are sitting in government with today. That's how intriguing it is for us to know that we now have peace and we are extremely thankful for it. And as we say it's not all doom and

gloom, it is highly unlikely that we will ever see us going back to war. That is not to say that there is not a huge body of work to solve a lot of those ongoing reconciliation issues. In my view it will take generations unfortunately because we're that type of people that we do harbour grievances into the next generation and beyond.

Sir Bill Jeffrey: What happens to the fighters, I agree with what Dermot has just said, on the extent to which politicians had been able to put the past behind them to the extent of working with people on the other side is one of the more encouraging aspects of this, but it took a long time to get that going. One of the beneficial side effects of it taking a long time was that there was a period of years during which the active members of the IRA gradually concluded that the war was over and started taking up other things. Not all the things were legal, it has to be said, but I think most of the taxis in Belfast are now driven by former members of the IRA, or so it's said. The big issue though as we were discussing this morning, is the process of transitional justice and our version of that was the provision in the agreement that required that anybody who was a member of a paramilitary organisation, which had embraced exclusively peaceful and democratic means, would be released and serve no more than two years of their sentence. As Dermot said, some of these people had committed some of the most appalling murders. So it was controversial and was one of the reasons why it was so long before unionists were even willing to sit down in government with Sinn Féin. I think that David Gorman made an interesting point on the norms of international justice which now require a degree of attention to victims rights which make the making of deals like these very difficult.

We settled in the Good Friday Agreement on a two year maximum that terrorist prisoners will serve as part of the negotiations, without if I'm honest, attention on how it will be received in the Hague or anywhere else. We were mostly concerned on how it

will be received in the United Kingdom and among unionists in Northern Ireland. But these days, the internationalisation of justice and the emphasis that is placed on victims rights means that, the Colombian's for example, have had to devote enormous efforts to devising transitional justice arrangements that they believe are likely to be legal proof in the international court. In some ways, it is not a very encouraging message but I think in some ways this peace making business has actually gotten harder in the last 10 or 15 years than when we did it.

Prof Dr. Erol Katircioğlu and Former MP and Prof Dr. Ufuk Uras

Participant: In conflict resolution, it is clear that there are two sharp and rigid sides, but there are also people who are not from those rigid sides, although they were still close to those poles. Were their mutual relations with their counterparts sometimes harmful for the negotiations? I am referring to the sections of society who although are not members of these extreme sides, are able to manipulate the negotiations due to their closeness to the parties. Did this occur?

Secondly, as you have mentioned, there are always ups-and-downs in these processes. However, in a collapsed negotiation process, have you ever seen one of the parties, particularly the state party, creating a new counterparty against itself? Do you think that this could prevent the solution process?

Dermot Ahern: In Northern Ireland, you have two extremes or communities - nationalist and unionists - and then you have those in the middle who just want to get on with their lives and do not have any political aspirations. Unfortunately, it is polarised and was demonstrated yesterday when the votes were counted and you saw the two extremes get the bulk of the votes yet again.²² There are now even middle class nationalists voting for Sinn Féin who would never have voted for Sinn Féin, and the DUP who get a lot of votes from right across the spectrum. But I can't say that there is much of a middle ground in the north, you are either one or the other, you can even tell by the surnames of people. A lot of it goes back to the 1600's when history shows that quite a lot of people were planted by the then British system into the good land of Northern Ireland. So unfortunately there is not really a middle ground, and if there is then it is maybe people who do not want to know, who switch off politics, and probably don't vote. New party - no, there isn't manipulation, parties come and go.

²² Referring to the Northern Ireland Assembly election, 2nd March 2017

We have had green parties, not for profit parties. Similarly to America where you are either a republican or a democrat, we are either nationalist or unionist. And yet when you have polls about united Ireland, you will find a lot of nationalists saying they do not want a united Ireland, and you might get unionists saying that it may happen in the future so you may as well have it now, but by in large it is completely diametrically opposed and in between they do not meet.

Sir Bill Jeffrey: I agree that the center is weak in Northern Ireland politics, that the instinct is to be attracted to the extremes. In terms of where your question started, the people who may not be exactly in either party but are nonetheless influential. In many parts of Northern Ireland, Sinn Féin had a strong natural constituency which supported them throughout the process and did exercise democratic pressure, likewise the unionists. So where the public are in their voting habits and instinctive political support does affect the outcomes. Just to anecdotely pick up on what Dermot said, I grew up in Glasgow where there has been a lot of reverse immigration from Northern Ireland and the republic of Ireland and there are echoes of the same dispute. I could tell in a much more mixed society which side of the great divide neighbours, colleagues and friends came from simply by looking at their surnames or listening to their voices. So it is quite powerful.

Have we ever seen a government party creating opponents? No, I agree with Dermot, we haven't. Although, I would say that the Irish government selflessly allowed Sinn Féin to gain ascendancy in Northern Ireland in a way that did not necessarily suit its subjectives in its own territory.

Participant: Mine will be a small comment. In all the meetings on this topic in which we have participated there is a topic that was addressed. The relationship between democracy and peace, sometimes it is presented as a conflict between democracy and

peace. Some people say that there cannot be peace without democracy. Frankly, I don't agree with the judgement that there can't be any peace without democracy because historical experiences clearly show that this is not the case. For example, in South Africa, Nelson Mandela and de Klerk when they were to undersign a peace agreement, they were not democrats at all. They have been transformed into democrats afterwards. Or Sinn Féin when it was undersigning the Good Friday Agreement, they were enlightened overnight and became democrats. This can happen on the way. If we can say that, peace can only happen as long as we have all the conditions of democracy, then there cannot be any progress. I think this formula is wrong. Secondly, democracy is not a stop, like you can become a democrat by fulfilling certain conditions, it is not a destination that you will achieve one day. You need to completely develop your democracy in line with the development in your society. I believe it is completely mistaken to establish such a correlation between peace and democracy. An example from our visit to Northern Ireland, we noticed that there is segregation between Protestants and Catholics. This is a problem that can only be solved through peace, it is a problem of the democratisation of society, so we have to establish a correct relationship between peace and democracy.

Participation: I would like to make a short contribution. We are talking about the other experiences but we always come back to the issue of our own problem. In order to be able to provide a healthy analysis, it is better to identify two different stages. First, a statement was made in 2013, the main grounds of which was getting out of the country and decommissioning. They were the two main topics, and they were not realised. Then the second stage began with the 28th February declaration, the grounds for this declaration was that the organisation declared that they want to put an end to the armed struggle that was declared against the Turkish government. I think you can see the huge difference between these two and I

think these were the most concrete expressions of the willingness of the Turkish government to put an end to the conflict. I think that was a very meaningful position. During this time, the topic of what will happen to these people, there were some very detailed studies, at the time I was working in the Ministry of Justice and we had reviewed the Northern Ireland process in all its details, its hows, its whys and we were trying to prepare the ground for the peace process. It cannot be explained through the attitude of the deputy prime minister of the time as you said. I know there was detailed study in our Ministry of Justice. And when it comes to other issues, there were some mistakes in our assumptions, in the stories that we have created, what happened so that this process came to an end, I believe there are some assumptions and confusions here. If you would like to understand how this process came to an end, you can refer to the 28th February declaration, and 22 March or April declaration. We are going to chronologically look at the statements that were delivered within these two days and we could clearly see this. This is my suggestion. I believe we must have a wider perspective.

Participant: In the long years of the peace process in Ireland, what was the role and strength of the media, was it useful, were there any harmful parts of the media, especially did you utilise the cinema industry? The film sector is the strongest means of communication, it is durable, it provides a documentary element and has a strong impact. Did you benefit from this? I would like to emphasise that we should also make a greater use of the cinematography sector.

Dermot Ahern: Firstly, I think that it is good that we are able to have such discussions because at least you are talking across the table. As I said earlier, you agree to disagree, but we have to respect each other's view point. Just to come back to the point of peace without democracy and democracy without peace, I don't disagree with what you say, we don't have full democracy in Northern

Ireland across the system, but thankfully we have peace. That is why it is not a fulfilled peace. I totally agree with you in relation to education, that is one of the big failures in Northern Ireland. I had many a discussion with leaders of my own church, the Catholic church, as to why they are or were implacably opposed to the integration of education. Only to find that when I talk to the non-Catholic religions, at least Christian religions, they are equally implacably opposed to integration. In my view, if you are going to change the whole mindset of people in Northern Ireland into the future, the only way you will do it is through the children.

Was the media helpful? The media was helpful in that we have a free media and during very difficult times they chose not to make news or take capital based on the difficulties on our government's efforts. We also had a bipartisan approach in our parliament, it has to be said. Generally speaking if one party or the other were on opposite sides in the civil war in the '20s, we have matured enough now to know that any efforts that were made by the government at the time with the British government and others to bring peace to Northern Ireland, the opposition in our parliament did not take advantage of our difficulties, which were quite significant difficulties at times. But the media, as I said, were helpful. The movie industry is non-existent in Ireland, they do make films in Ireland. Leading figures in the media would not have been involved, and in quite a number of occasions they would have known about secret talks that were going on but would not have made it public which was extremely helpful.

Sir Bill Jeffrey: Quick final word. On the media, we had the same experience as Dermot describes in the UK and indeed in Northern Ireland itself. The UK may be well known to be more than ready to exploit any political weakness but I can think of occasions, particularly in Northern Ireland where journalists knew about developments which would have been very embarrassing if

they had come into the public domain and would have threatened the success of the peace process. And because these journalists themselves believed in it, they did not publish which may or may not have been a good thing but they certainly helped the eventual outcome. The thing we could not ignore if we were doing it now, is social media, and I guess any contemporary peace process needs to be right in amongst that in a very big way.

In regards to peace versus democracy, I don't completely agree that what we have in Belfast now is not democracy, it is democracy with a single constraint which is the product of the situation in which we are operating, namely, the forced participation of political representatives from both sides of the community. The real casualty at the moment, to my mind, is not democracy, it is good government because having a forced coalition means that not that much government gets done.

Prof Dr. Sevtap Yokuş: Let me conclude then. Thank you very much, especially all the speakers and participants. Let me remind you that we are well aware of their importance. I would just like to quote Yilmaz bey who said “do not wait for the glass to be half full. Even if you see a few drops, it means that there is water in the glass.” Even if we cannot cherish our hopes for the solution process, we have reasons to keep them reserved and one day we will come back.

Concluding Remarks: Esra Elmas

*Head of Turkey Programme,
Esra Elmas*

Esra Elmas: I just wanted to say a few words to express my appreciation, as well as Kerim's, for your attendance in large numbers.

Thank you all of you for participating and contributing to a highly constructive and beneficial event. DPI has two main models for engaging in peace discussions: roundtables in Turkey and Comparative Study Visits abroad, which focus on comparative international experiences. We usually do not discuss the internal politics in Turkey directly, but while learning from other examples, we keep Turkey in mind. As academics, politicians, civil society,

journalists and other type of actors, you all have an important stake in this process. Regardless of how we go about it, we all want peace. We can be on opposing sides of the argument, but we are working towards the same goal. So on behalf of DPI, thank you to everyone who has contributed to the success of this event.

Over the past five years, I have learned a lot from our work at DPI. I have learned to listen to the other side's arguments even if it is totally the opposite of mine. As I am doing this, I am thinking of that person's motivation and resourcefulness for peace, I try to find the things we agree on more than the ones we disagree. Even under the most difficult circumstances, when one is engaged in a peace process, one has to be patient and constructive. Of course, one meeting doesn't change everything but it plants seeds in our minds. I think that the main lessons of comparative study visits are that there are other examples that Turkey can learn from and secondly, that any conflict can be solved. Stakeholders in a peace process have various reasons to want peace. Some ask for peace for political reasons, some looks for its economic benefits and some others want it just to have a better daily live. There is no hierarchy when it comes to the importance of these reasons. All of them are valuable and legitimate at the same time and as different as they come, but fundamentally they are united by their desire for peace, which is important and uplifting.

We have learned a lot from a difficult peace process such as the one in Ireland and the Philippines, and the understanding that even the most complicated conflict can be solved is inspiring. The comparative cases have changed our minds, the things we have taken for granted. For instance, when we first saw The Peace Walls in Belfast, it was out of the 'ideal' or the 'imagined' picture of peace that we had in minds and we could not associate a wall for peace. But then we realized that, maybe it is not the so called ideal, but if a wall is required to prevent the conflict, if peace needs that wall

to stay, then there can be wall of peace, if there is an ideal, it is the peace and saving the peace. So continuous comparative study visits provided us with a gradual knowledge on conflict resolution.

Thank you very much for your contribution, participation and questions. Let's give a round of applause to all the organisers, interns, and speakers and interpreters. We were honored to have such outstanding speakers as David Gorman, Sir Bill Jeffrey and Dermot Ahern.

Executive Summary

Following the Chatham House rules, this report details the discussions that took place during the 4th March Ankara Roundtable which was organised by DPI. The event was held at the Sheraton Ankara Hotel and was attended by a diverse group of people from Turkey's political and cultural sectors. This included chief advisors to the president and prime minister, members of parliament from each main political party, academics, and civil society representatives, as well as a number of ambassadors and EU representatives. The conference featured three notable speakers, namely David Gorman, Sir Bill Jeffrey and Dermot Ahern, who each respectively played a significant role in the Philippines and Northern Ireland peace processes.

Given the attempted military coup d'état in July 2015 and the State of Emergency which was declared as a result, this roundtable was the first event since these precarious developments in Turkey which aimed to put the peace process back on the agenda. Participants engaged with the subject matter through the insightful and honest accounts from the speakers on the experiences of the Philippines and Northern Ireland's peace processes. Although the speakers themselves did not directly discuss the internal issues of Turkey, it was evident that the participants drew parallels with Turkey during the Q&A sessions. Interestingly, a particular area of interest during one of the Q&A sessions was the role of third parties in the peace process and how this aspect can be implemented in the context of Turkey.

With reference to press coverage, in the week after the roundtable in Ankara several news articles were published about the event highlighting its. Moreover, since Twitter is the most relevant social media platform for DPI, Twitter analytics show that tweets on the

event made 68719 impressions. This media engagement further illustrates the public interest in this extremely relevant and timely event.

Overall, the Ankara roundtable was received very positively with participants stating that they found the conference highly beneficial and constructive. This information was gathered not only verbally, but also through a questionnaire which was distributed at the end of the event which reflected a positive reception.

Appendix

Participants

- **Abdurrahman Kurt** - Former AK Party MP & Deputy Chairman of AK Party Responsibility for Civil Society and Communication
- **Adnan Boynukara** - AK Party MP
- **Ahmet Özmen** - Chairman of Diyarbakır Bar Association
- **Ahmet Türk** - Mayor of Mardin & Former HDP MP
- **Ahmet Faruk Ünsal** - Chairman of MAZLUMDER & Member of Wise People's Committee
- **Alper Görmüş** - Journalist & Columnist at Serbestiyet
- **Aşkın Asan** - Rector of Avrasya University & Former Deputy Minister of Family and Social Policies
- **Ayşegül Doğan** - TV Programmer at IMC TV
- **Brendan Ward** - Ambassador for the Republic of Ireland to Turkey
- **Calin Ionut Ungur** - Deputy Head of Division Turkey at EC European External Action Service
- **Chris Cooter** - Ambassador for Canada to Turkey
- **Christian Berger** - Ambassador for the EU to Turkey
- **Cornelis van Rij** - Ambassador for the Kingdom of the Netherlands to Turkey
- **Demet Sabancı** - Co-founder of Densa Holding
- **Elke Merks Schaapveld** - The Embassy of the Kingdom of the Netherlands
- **Erol Katırcıoğlu** - Lecturer at Marmara University & Executive Board Member of Turkish Economic and Social Studies Foundation (TESEV)
- **Gülseren Onanç** - Member of CHP Party Assembly

- **Hanne Melfald** - Project Manager at Centre for Humanitarian Dialogue & Member of DPI Council of Experts
- **Havva K k Arslan** - Lecturer at Hacettepe University
- **Jennifer Anderson** - The Embassy of the United Kingdom
- **Kadir İnanır** - Actor & Member of Wise People Committee
- **Kezban Hatemi** - Lawyer, Member of Wise People's Committee & Member of DPI Council of Experts
- **Klaus W lfner** - Ambassador for the Republic of Austria to Turkey
- **Laki Vingas** - Chairman of Yenik y Panayia Greek Orthodox Foundation
- **Levent G k** - Deputy Parliamentary Group Chairman of CHP
- **Mehmet Tekelioğlu** - Former AK Party MP
- **Mehmet Emin Ekmen** - Former AK Party MP & Member of Wise People's Committee
- **Najma Bouakaze-Khan** – The Embassy of the United Kingdom
- **Nazmi G r** - Former HDP MP
- **Neşedil Akkerman** - The Embassy of the United Kingdom
- **Oral alışlar** - Columnist at Daily Posta & Member of Wise People's Committee
- **Osman Baydemir** - HDP MP for şanlıurfa, Spokesperson for HDP & Former Mayor of Diyarbakır
- ** zlem Zengin** - Chief Advisor to the President & Former Chairwoman of AK Party İstanbul Branch's Women Unit
- ** zt rk T rkdoğan** - Chairman of Human Rights Association (IHD) & Member of Wise People's Committee
- **Semanur Sönmez** - TV Programmer at  lke TV
- **Sevtap Yokuş** - Law Professor at Kemerburgaz University
- **Tessa Nerini** – The Embassy of Swiss Confederation to Turkey

- **Şenal Sarıhan** - Republican People's Party (CHP) MP for Ankara
- **Ufuk Uras** - Lecturer at İstanbul University & Former MP for Peace and Democracy Party (BDP)
- **Vahap Çoşkun** - Professor of Law at Dicle University
- **Vegard Ellefsen** – Ambassador for the Kingdom of Norway to Turkey
- **Yılmaz Ensaroğlu** - Chief Advisor to Prime Minister & Member of Wise People Committee
- **Sırrı Sakık** - Former MP from HDP and Mayor of Ağrı

Speakers

- **David Gorman**
- **Sir Bill Jeffrey**
- **Dermot Ahern**

ÖNSÖZ

Günümüz bağlamında, dünyanın herhangi bir köşesinde yaşanan çatışmalar gittikçe daha artan bir ölçüde uluslararası camianın sorumluluğu haline gelmektedir. İnsan haklarının ve insani korumanın her bir ihlali, hepimizi koruyan bir sistemin zayıflatılması anlamına gelmektedir. Dolayısıyla, ülke içi çatışmalarda sık tecrübe edilen çıkmazlar hasebiyle, barış süreçlerinde destek sağlayan üçüncü tarafların rolünün önemi artmıştır. Demokratik Gelişim Enstitüsü'nün (DPI) hedefi, çatışmalar esnasında diyalog kurulabilmesi için kapsayıcı bir platform sağlayarak çatışan aktörler arasında köprü kurmak ve barış için gereken zemini inşa etmektir. DPI'nin aktiviteleri ve araştırmaları, yapılandırılmış kamu diyalogu aracılığıyla barış ve demokrasi inşasını teşvik etmek, bu esnada çatışmadaki tüm paydaşların bir araya gelerek birbirlerinin tecrübelerinden istifade etmelerine olanak tanımaktır. Süreğiden programı kapsamında DPI 4 Mart 2017 tarihinde Ankara'da, zor zamanlardan geçerken barış sürecine nasıl yaklaşılabileceğinin ele alındığı bir yuvarlak masa toplantısı düzenlemiştir.

Bu rapor, DPI'nin Ankara'daki yuvarlak masa toplantısındaki tartışmaları kaydetmektedir. Bölgede devam eden çatışmalar göz önünde bulundurulursa, bu kapsayıcı toplantı yerinde ve gerekli bir buluşmaydı; aynı zamanda, 15 Temmuz 2016'daki başarısız darbe girişiminden bu yana geçerli olan OHAL koşullarında DPI'nin Türkiye'de organize ettiği ilk etkinlikti. Bu olayların etkisiyle, toplantının teması zor zamanlarda diyalogun hayati önemi olarak belirlendi ve Kuzey İrlanda ile Filipinler'in bu alandaki tecrübelerinden de istifade edildi. Konuşmacılar arasında Polis Derneği'nin yöneticisi Sir Bill Jeffrey ve İrlanda Cumhuriyeti Eski Dışişleri Bakanı Dermot Ahern gibi Hayırlı Cuma Anlaşması'nın uygulayıcıları vardı. İnsani Diyalog Merkezi'nin Avrasya Bölge Sorumlusu David Gorman, Filipinler barış sürecine

dair tecrübelerini anlattı. Toplantı esnasında bu iki barış sürecinin esas aktörleri, cumhurbaşkanı ve başbakanın başdanışmanları, tüm ana partilerin milletvekilleri, akademisyenler ve sivil toplum temsilcileri gibi Türkiye'nin siyasi ve kültürel yelpazesinde farklı konumlarda bulunan kişilerden oluşan bir grupla buluştu.

Toplantıda, Kuzey İrlanda ve Filipinler'deki süreçlerde yaşanan aksamalar ve güçlükler üzerinden, barış süreci tecrübeleri incelendi. İki ülkenin barış süreçlerinden öğrenilen dersleri analiz ederek yapılan tartışmalar, tüm taraflar için güven inşa etmenin, üçüncü tarafların rolünün ve süreç boyunca diyalogu sürdürmenin gerekliliğinin özellikle altını çizdi. Bu toplantı raporu, tartışılan uluslararası tecrübelerin aslına sadık ve düşünceli bir kaydını sunmak suretiyle, barış süreçlerinde yaşanan zorluklarla nasıl başa çıkılacağı konusunu biraz da olsa aydınlatmayı amaçlamaktadır.

Zamanlarını cömertçe bize ayıran ve tecrübelerini kavrayışlı, dürüst ve yapıcı bir biçimde bizimle paylaşan seçkin konuşmacılarımıza şükranlarımı sunmak isterim. İlginç ve önemli tartışmalar başlatan, barışçıl bir gelecek hedefiyle bir araya gelen katılımcılarımıza da teşekkür ediyorum.

Kerim Yıldız
İcra Kurulu Başkanı
Demokratik Gelişim Enstitüsü

Kuzey İrlanda ve Filipinler barış süreçlerine dair yapılan yuvarlak masa tartışmaları sonrasında konuşmacılar ve katılımcılar, Sheraton Ankara'da.

Açılış Konuşması: Kezban Hatemi²³

Uzmanlar Kurulu üyesi Kezban Hatemi

23 İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul Barosuna kayıtlı olarak avukatlık yapmaya başlamıştır. Serbest avukatlık yapmanın yanı sıra UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nda hukukçu olarak görev yapmış, Bosna savaşı sırasında sürdürülen savaş karşıtı kampanyalarda aktif olarak yer almıştır. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik süreci gereği hazırlanan Uyum Yasaları Çerçeve Yasasının Dini Özgürlükler, Azınlıklar ve Vakıflar ile ilgili bölümlerine ilişkin hukuki çalışmalarda yer almış, Türk Ceza Kanunu ve Vakıflar Kanunu'nun taslaklarının hazırlanmasında görev almıştır. İnsan hakları, kadın hakları, azınlık hakları, çocuk hakları, hayvan hakları ve uyuşturucu ile mücadele konularında çok sayıda yazılı eseri vardır. Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. Bunun yanı sıra İstanbul Üniversitesi ile Darülaceze Vakfı Mütevelli heyetlerinde görev yapmaktadır.

Kezban Hatemi: Sevgili konuklar, bu yıl yaptığımız ilk yuvarlak masa toplantısında hepinize en içten dileklerle hoş geldiniz diyorum. Öncelikle söylemeliyim ki, Kuzey İrlanda ve Filipinler'den gelen konuklarımız, değerli tecrübelerini bize aktaracaklar. Aynı zamanda, Türkiyeli entelektüellerimize, hukukçu ve diplomatlarımıza, ve sivil toplum üyelerine de hoş geldiniz diyorum. DPI'nin Uzmanlar Kurulu üyesi olarak, kurum hakkında birkaç noktaya değinmek istiyorum. DPI, Londra merkezli bir sivil toplum kuruluşu. Kuruluşun en önemli işlevi, uluslararası barışın inşasına yardımcı olmak. DPI, bu temel işlevi ve dünyadaki diğer benzer kuruluşlara destek olma hedefiyle, gerçekten değerli ve kendine has bir sivil toplum kuruluşu.

Enstitünün, çoğunuzun zaten haberdar olduğu bazı özelliklerini vurgulamak istiyorum. Enstitümüzde uzmanlar ve entelektüeller çalışıyor. DPI'ya neden katıldığımdan da bahsedeyim. Hepimizin bazı karşılıklı önyargıları var; belki de bunun sebebi başkalarının geçmişini farklı şekillerde yorumlamamız. Fakat DPI'nin eskiden sahip olduğum önyargıların çoğunu aşmamı sağladığını söyleyebilirim; çoğunu diyorum, çünkü maalesef geçmişteki hatalı birikimden tamamen kurtulmak çok zor. Bütün bunları göz önünde bulundurarak diyebilirim ki DPI'nin tabanı genişletme ve diyalog için kapsayıcı bir platform sunma azmi, benim kişisel tecrübem söz konusu olduğunda bile çok etkili oldu.

Değerli konuklarımız arasında İrlanda Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı görevini yerine getirmiş olan Dermot Ahern var. Sayın Ahern çok önemli meseleleri ele almakta, ve bu alandaki kavrayışı bizim için çok değerli olacak. Kuzey İrlanda'daki barış süreci, bizim bağlamımıza uysa da uymasa da, dikkat etmemiz gereken önemli bir örnek teşkil ediyor. Barışı sağlayacak tek bir formülün olmadığını hatırlamalıyız, fakat faydalanmamız gereken bazı unsurlar her daim geçerli: müzakereler, işletim mekanizmaları, ve diğer uluslararası örneklerde gözlemediğimiz hatalar. Dolayısıyla önümüzdeki

örneklere anlamak, barış sürecini en iyi şekilde gerçekleştirebilmek için çok önemli. Kuzey İrlanda'da hala bazı sorunlar yaşansa da, son ziyaretimizde de gördüğümüz üzere, hem barışı sürdürmeye, hem de tecrübelerini yapıcı bir şekilde paylaşmaya azimle devam ediyorlar.

Sayın Ahern'in de çok münasip bir şekilde hatırlattığı üzere barış anlaşması, birbirlerine güvenmeyen, kızan ve incinmiş taraflar arasında yapılan bir şey; düşmanlarınızla diyalog kurabiliyor olmanız gerekir. Yanlış anlaşmaları ve daha fazla düşmanlığı ortadan kaldırmak için karşıt taraflar arasında bir diyalog kanalı olması çok önemli. Bizim DPI'daki amacımız, çatışmanın tüm tarafları arasında siyasi müzakereleri olduğu kadar diyalogu da sağlayabilmek. Bu karmaşık problemlerin, insani diyalog aracılığıyla aşılabileceğine inanıyoruz. Tüm taraflara karşı empati göstermenin ve insani bir yaklaşım sağlamanın, barış sürecinin kritik bir ihtiyacı olduğunu öğrendik.

DPI ve kendim adına, katılımınız ve başlatacağınız tartışmalar için size teşekkürlerimi sunuyorum.

BİRİNCİ OTURUM

Moderatörün Konuşması: Profesör Dr. Sevtap Yokuş²⁴

*Uzmanlar Kurulu üyesi, Profesör
Dr. Sevtap Yokuş*

Prof. Dr. Sevtap Yokuş: Hoş geldiniz. Konuşmacılarımız sunumlarına başlamadan önce, size kısaca DPI'dan, üstlendiği görevlerden ve Enstitünün amacından bahsetmek isterim.

24 Halen İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Doktora Programı bünyesinde başladığı doktorasını "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Türkiye'de Olağanüstü Hal Rejimine Etkisi" başlıklı tezle 1995 yılında tamamlamıştır. Akademik görevi sırasında lisans, yüksek lisans ve doktora aşamasında dersler veren Prof. Yokuş özellikle Anayasa Hukuku ve İnsan hakları Hukuk alanında uzmanlaşmıştır. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruda pratik avukatlık deneyimi de bulunmaktadır. 2009 yılından bu yana Türkiye çapında gerçekleşen yeni Anayasa çalışmalarına dair toplantılara katılmış, bu konuda hazırlanan taslak ve raporlara katkıda bulunmuştur.

DPI'la başlangıçtan beri çalışıyor olmam ve neredeyse tüm toplantılara katılmış olmam nedeniyle, DPI'ın amacını uygun bir şekilde ifade edebileceğime inanıyorum. DPI'da, barış sürecinin başında bazı konuşmalar yapıldı fakat kısa zamanda, barış süreçlerinin bilimsel bir temele ve çerçeveye ihtiyaç duyduğunun farkına varıldı. Bu tartışmalar bazı soruları gündeme getirdi: barış sürecine neler dahildir, hangi örneklerden faydalanabiliriz, diğer ülkeler barış süreçleri esnasında hangi meseleleri tecrübe ettiler? Bu sorular, barış süreçlerinin kavranmasında bir eksiklik olduğunu gösteriyordu, DPI'ın amacı da bu boşluğu doldurmaktı. Çözüm sürecini tecrübe eden pek çok ülkeye düzenlenen geziler ve süreci birinci elden tecrübe eden kişileri dinlemek sayesinde DPI, karşılaştırmalı bir metot ortaya koydu. Bu karşılaştırmalı tecrübelerin, DPI'ın pek çok başarısının altındaki faktör olduğuna inanıyorum. Örneğin, Türkiye'de birbirine selam bile veremeyen çeşitli kesimler, DPI'ın karşılaştırmalı çalışmaları ve inisiyatifleri sayesinde bir araya geldiler. Bu gruplar eskiden birbirlerine karşı husumet beslemelerine rağmen, birlikte çalışarak ilişkilerin düzelmesine ve çözüm bulunmasına dair fikirler üretmeye başladılar. Bu çalışmalar ve geziler, çözüme yönelik bir fırsat olarak görülmeye başladı. Bu, barış sürecinin çok önemli bir unsurudur. Türkiye'den bahsettiğimiz hiç oldu mu? Kesinlikle hayır. Başka bir ülkeyi ziyaret etsek de, Türkiye'de buluşsak da, Türkiye'den hiç bahsetmedik. Fakat, diğer ülkelerden örnekleri tartışırken elbette bu verileri Türkiye bağlamında değerlendirmeye eğilimliydik. Doğrudan Türkiye hakkında konuşmak yerine, başka ülkelerdeki çözüm süreçlerinden öğrenilen dersleri vurguluyoruz.

Bir akademisyen olarak DPI'ın benim ikinci doktoram olduğuna inanıyorum. Diğer barış süreçlerinin çok değerli örneklerini gördük ve bunlardan bazı dersler çıkardık. Örneğin İrlanda tecrübesi bizim için çok önemli zira İrlanda farklı bir yöntem kullandı, ki bunun detaylarını bilahare dinleyeceğiz. Barış süreçleri için oldukça teknik yöntemler geliştiren İrlanda'da süreçler adım adım, aşama

aşama ilerliyor. Geliştirdikleri bu yöntemler, bizzat başka derslerin öğrenilmesine vesile oldu. Aynı zamanda, sürece müdahil olan bütün tarafların uyması gereken bazı prensipler tesis ettiler. Böylesi yöntemlerin faydalarına gelirsek, sürecin devamını ve başarısını temel olarak sağlayan, bazı temel kuralların tesis edilmesidir. Dolayısıyla bu anlamda Kuzey İrlanda en iyi örnekti. Çatışma çözümünü adeta bilimsel bir disipline dönüştürdüler.

Filipinler de benim için heyecanlı bir tecrübeydi zira hukuki ve anayasal prosedürlerin eşlik ettiği bir süreç söz konusuydu. Hukuka yapılan vurgu, sürecin aşama aşama ilerleyebilmesi için temel kanunların ve bir çerçeve kanunun hazırlanmasını gerektiriyordu. Kolombiya'da ise çok farklı bir durumla karşılaştım. Kolombiya Cumhurbaşkanı Santos çok kararlı bir lider, kendisinin kararlılığı prensiplerden biri haline gelmiş. Esasen, barış sürecinde kararlılık temel prensiplerden biri.

Barış süreçlerinin kapsayıcılığıyla ilgili konuşmalarımız da oldu. Çıkardığımız derslerden biri, sürece toplumun tüm kesimlerini dahil etmenin önemi. Dahası, bu karşılaştırmalı tecrübeler bizi, her biri kendine has bağlarımızın benzerlikleri ve farklılıklarına dair aydınlattı. Bazen dinlediğimiz tecrübelerin bize yabancı olduğunu ve kullandıkları yöntemlerin bağlamımıza uymayacağını hissettiysek de, benzerlikleri görebildiğimiz durumlar da oldu. Fakat kesinlikle emin olduğumuz bir konu vardı: yapılan hataların neredeyse tümünde bazı benzerlikler gözlemledik. Her barış süreci kendine has olduğu için yöntemler doğrudan kopyalanamayacaksa da, hataların birbirine benzer olması çok dikkat çekici. Bunun bilincinde olarak, böylesi hatalardan kaçınmamız gerekiyor. Konferansımız boyunca bu konu hakkında daha detaylı konuşulacak.

Öğreticilik açısından, DPI'nın çalışmaları çok önemli bir işlevi yerine getiriyor. DPI aynı zamanda herkesi bir araya getirmek konusunda da çok önemli bir rol oynadı. Zor zamanlardan geçiyor olsak da,

sabır göstermeli ve en azından birbirimizi dinleyebilmeliyiz. Bu tartışmaların ve çalışmaların devam edeceğini ümit ediyoruz.

Şimdi, benzer yollardan geçen diğer örnekleri dinlemeye başlayacağız. İlk konuşmacımız David Gorman'a hoş geldiniz diyorum. Çok teşekkürler, söz sizin.

Katılımcılar Özlem Zengin, Vahap Çoşkun, Avusturya'nın Türkiye Büyükelçisi Klaus Wölfer, Avrupa Birliği Türkiye Büyükelçisi Christian Berger ve İnsani Diyalog Merkezi Proje Yöneticisi & DPI Uzmanlar Kurulu Üyesi Hanne Melfald yuvarlak masa toplantısının birinci bölümü takip ederken

Filipinler Sürecinden Öğrenilenler: Aksaklıklar sonrası süreci devam ettirebilmek

David Gorman²⁵

Misafir konuşmacı David Gorman

David Gorman: Herkese günaydın, beni davet ettiğiniz için çok teşekkür ederim. İsviçreli bir STK olan İnsani Diyalog Merkezi'nin Avrasya bölge direktörüyüm. Eskiden Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin bir parçası olan İnsani Diyalog Merkezi, Kızılhaç'a insani yardımdan ziyade siyasi bir biçimde aktif olması yönünde gelen taleplerden sonra ayrı bir organizasyon olarak tesis

²⁵ David Gorman İnsani Diyalog Merkezi'nin Avrasya Birimi Yöneticisidir. STK'ya 2000'da katılmış olup halen Avrasya programını yönetmektedir. Barış sağlanması ve barış inşası alanında 20 yılın üzerinde tecrübesi mevcuttur. David kariyerine Ortadoğu'da başladı, sonrasında dünyanın çeşitli yerlerindeki çatışmalara dair bir dizi kar amacı gütmeyen kuruluşta çalıştı. Kariyeri boyunca Filipinler'de, Endonezya'da, Liberya'da, Bosna'da, Batı Şeria'da ve Gazze'de yaşamıştır. David ödül kazanan "Miles and War" adlı belgesel filmde de yer almıştır; arabuluculuk üzerine yayınlanmış makaleleri mevcuttur.

edildi. Şu anda dŕnyanın dŕrt bir yanında 36 çatışmaya ilişkin çalıŐmalarımızı yŕrŕtŕyoruz ve genel olarak iki ya da ũ rolŕmŕz var. Bunlardan biri, ulusal ya da uluslararası aktŕrlerin tarafsız ve kŕkŕk ũŕncŕ taraf arabuluculara ihtiyaç duyduğu durumlarda çatışmalara arabuluculuk yapmak. Bazı durumlarda ise ũlkedeki resmi mŕzakerelere destek ve katkı sağlıyoruz, buna ŕrnek olarak Filipinler'i verebilirim.

Filipinler'e dair kısa bir ŕzet geçtikten sonra size barış sŕrecinden bahsedeceğim. Benden ŕnceki iki konuşmacımızın da değindiği gibi, her durum kendine has olduğu için, Filipinler'de yapılanların burada da uygulanabileceğine yŕnelik bir izlenim vermek istemiyorum. Fakat, Afrika'dan Asya'ya ve Avrupa'ya dŕnyanın her yerinde 15 kŕsur arabuluculuk inisiyatifinde çalışmış biri olarak sŕyleyebilirim ki, başka bŕlgelerdeki sŕrelerden edinilebilecek pek çok faydalı ders olabilir. Bunlara ŕrnek olarak uygun ve alakalı bulabileceğiniz belirli tekniklerden sŕz edilebilir. Filipinler tecrŕbesine ilişkin yapacağım sunumun, sizi oradaki durumdan kaçınmaya teşvik edeceğini veya buradaki duruma faydası olabilecek bir fırsat sunacağını umuyorum.

Bağlam

Filipinler, 100 milyonluk nŕfusuyla dŕnyanın en bŕyŕk onuncu ũlkesi. ũ ana bŕlgeden oluŐuyor: kuzeyde Luzon, ortada Visayas adıyla bilinen ada grubu ve gŕneydeki bŕyŕk toprak parçası, Mindanao. Mindanao'da yaklaşık dŕrt milyonluk bir Mŕslŕman nŕfus ve sayısı gitgide artan 20 milyonluk bir Hıristiyan nŕfus var. Bŕlgedeki doğal kaynak zenginliği, ŕzellikle de bakır bolluğu, zorlukları daha da arttırdı; zira barış gŕrŕmelerinde doğal kaynaklara dair uzlaŐmazlıklar yaşandı. Mindanao'da yaşanan, kŕkŕk bir çatışma değildi; 30 yıllık bir sŕrete 150.000 insan ŕldŕrŕldŕ. Aralarında Suudi Arabistan, Libya ve Malezya'nın başta geldiği pek çok uluslararası aktŕrŕn de dahil olduğu bir çatıŐmaydı; bu aktŕrler sŕrecin bir noktasında, 70'lerdeki ayaklanmaları

destekleyerek bir rol oynadılar. Hatta ayaklanmacı ana gruplardan biri olan Moro Ulusal Kurtuluş Cephesi (MNLF), İslami İşbirliği Teşkilatı'nda (OIC) gözlemci statüsüne sahip.²⁶ OIC'de böylesi bir temsile sahip olan az sayıda devlet-dışı gruptan biri. Çatışma büyük ölçüde tarihi; Amerika'nın 100 yıl önce Filipinler'i işgal etmesine kadar izi sürülebilir. Moro etnik grubu sebebiyle çatışmanın aynı zamanda etnik bir boyutu da var, buna ek olarak güneydeki İslami hareketle ilişkili, ve son olarak Moro'ların özerklik istemesi sebebiyle özerklik boyutu da var. Dahası, Güney Mindanao ve çevresindeki adalardaki El Kaide mevcudiyetinden de anlaşılacağı gibi, çatışma bölgedeki devletlerin ve uluslararası teröristlerin de çoğunu içine çekmiş durumda; çatışmada aralıklı olarak barış süreçleri yaşanıyor.

Çatışmanın tamamen çözülmesine bu komplike bağlamdan başka sebep olan birkaç faktörün daha olduğuna inanıyorum. Öncelikle, Filipinlilerin çoğunluğu genel olarak Mindanao ile yapılacak bir barış sürecinin yararlı olacağını düşünmüyorlar, onları ülkenin güneyinde pek çok sorun yaratmış, ama kuzeydeki kendilerini doğrudan etkilemeyen silahlı bir grup olarak görüyorlar. Bu duyguya ek olarak epey bir tarihi birikim de söz konusu, zira kuzeyde yaşayanlar Moro'daki Müslümanlara karşı ciddi önyargılar besliyorlar. Örneğin Mindanao dışında yaşayan pek çok çocuğa uyumadan önce anlatılan bir masalda, çocuklara uyumazlarsa Moro Müslümanlarının gelip onları kaçıracağı söyleniyor. Bu köklü önyargının yanısıra Filipinler'in geri kalanında silahlı gruplarla müzakere etmeyi destekleyen ya da gerekli olduğunu düşünen bir büyük bir seçmen kitlesinin de olmaması, en büyük engellerden biri.

26 Eskiden İslami Konferans Teşkilatı olarak bilinen İslami İşbirliği Teşkilatı (OIC), ekonomi, siyaset ve toplumsal hayatta Müslüman dayanışmasını destekleyen, 56 İslami devletten oluşan bir örgüttür.

İkinci olarak, siyasi manzaraya baktığımızda Filipinler'in oldukça bölünmüş olduğunu görüyoruz ve siyasi partilerin çoğunun kaydedeğer silahlı unsurları var. Bunun bir sonucu olarak, Mindanao'da siyasi silahlı gruplarla rekabet halinde olan çeşitli gruplar var. Moro İslami Kurtuluş Cephesi (MILF) ve Moro Ulusal Kurtuluş Cephesi (MNLF) iki ana silahlı siyasi grup olsa da, toplamda 10 ila 15 bin savaşçısı var ve çoğunlukla hafif silahlara sahipler. Öte yandan, güneydeki siyasi etkinliklere hakim siyasi ailelerin her biri en az bu sayıda savaşçıya sahip ve genelde daha çok silaha sahipler. Dolayısıyla ortada şöyle karışık bir siyasi durum var: barış sürecine katılan isyancı gruplar her zaman bölgenin tüm insanlarını temsil ediyor değiller, ve güneydeki diğer siyasi hiziplerle iç çatışma yaşıyorlar. Anlaşmanın ana hatları ortaya çıktıkça, halk da çözüm sürecinin güney bölgelere bir nebze özerklik tanıyacağını, bunun da geniş çapta federal bir çözümün parçası olabileceğini daha çok anlamaya başladı. Ama hala cevaplanmayan bazı sorular var: *kim barış sürecine katılıyor olacak? Halkı kim temsil edecek? Bu düzenlemenin dayanak noktası tam olarak hangi yasal ve siyasi unsurlar olacak?*

Diplomatik Aşamada Karşılaşılan Zorluklar

Konuşmamda 2002 ve 2012 arasındaki, aralıklı ve düzensiz görüşmelerin olduğu döneme odaklanacağım. 2006'dan itibaren çalışma arkadaşlarımla birlikte Mindanao'da MNLF'yle buluşarak küçük ateşkesler üzerinde çalışmaya başladık. Halihazırda yürürlükte olan daha büyük siyasi süreçler söz konusu olsa da, çoğunlukla aynı zamanda, bölgede faal olan çeşitli hiziplerle daha küçük ateşkesler üzerine de çalışıyorduk. Fakat 2008'de kapsamlı bir anlaşma taslağı hazırlandığında, daha büyük bir anlaşma için hayati bir fırsat ortaya çıktı. Bu anlaşma kapalı kapılar arkasında düzenlendi ve müzakerelerin dışındaki insanları pek de kapsamıyordu. Tarafsız olarak algılanmamasına rağmen, sürecin arabuluculuğunu Malezya hükümeti yaptı. Esasen Malezya hükümeti arabulucudan ziyade kudret simsarısı olarak işlev gördü, zira geçmişte de Filipinler'e

karşı MILF’i desteklemişti. Yine de, Malezyalıların barış sürecine katılımının gerekli olduğu düşünülüyordu, zira MILF’i en iyi kontrol eden ve etkileyen onlardı. Dolayısıyla ben de süreç boyunca kapalı kapılar arkasında Malezyalı arabulucuya danışmanlık yapıyordum ve barış sürecini sağlamlaştırarak anlaşmanın hem ulusal hem uluslararası olarak inanılabilirliğe ve geniş desteğe sahip olmasını sağlamak için sürecin uluslararası ve sivil toplum unsurlarına da açılması gerektiğini önermiştim. Maalesef, taraflar bunu dikkate almadı ve bu geniş kapsamlı anlaşmayı imzaladı; halbuki Malezya’nın Putrajaya şehrindeki imza töreninin hemen öncesinde, güney Filipinler’den iki vali anlaşmanın imzalamasını engellemek amacıyla yüksek mahkemeye talepte bulunmuşlardı. 27 Bunun üzerine, Filipinler Cumhurbaşkanı’nın basın sözcüsü, yüksek mahkemenin de sürece dahil olması sebebiyle hükümetin artık anlaşmayı imzalamayacağını açıkladı. Uluslararası camianın, Manila’daki büyükelçiliklerin çoğunun, iki tarafın, yerel ve uluslararası medyanın imza törenindeki yoğun mevcudiyetinin de gösterdiği gibi, bu tarihi olabilecek bir andı. Bu olaydan sonra, Filipinler’in güneyini şiddet ele geçirdi; bir hafta içerisinde yüzlerce kişi öldürüldü, 7000 kişi yerinden edildi. Bu çatışmalara uluslararası medyada çok yer verilmediyse de, yaşananlar Güneydoğu Asya için büyük bir felaketti; zira anlaşma, bölgedeki en büyük ayaklanmalardan birini bitirmek için en iyi fırsat olarak görülüyordu.

Bu aksamayı öngörebilmemiz mümkün değildi, Malezyalı arabulucunun anlaşmadan iki gün önce bile herhangi bir tereddüdü yoktu. Söylemek istediğim aslında şu; her barış sürecinde bir “kara kuğu,” yani önceden kesinlikle tahmin edilemeyecek bir faktör vardır, bu faktörü hesaba katarak plan yapmak imkansızdır.

27 *Ruling G.R. 183591 (The Province of North Cotabato v The Government of the Republic of the Philippines Peace Panel on Ancestral Domain)*

Verdiğim örnekte süreci durduran müdahale çok istisnai olsa da, günümüzdeki barış süreçlerinin hukuki boyutlarının oldukça önemli olmasına ve bu boyutun asla gözardı edilmemesi gerekliliğine iyi bir örnek teşkil ediyor. Başarılı anlaşmaları artık taraflar arasında, kapalı kapılar ardında sağlamak mümkün değil; yasal bir çerçeve ile desteklenmeleri gerekiyor.

David Gorman, Filipinler'deki barış sürecine dair tecrübelerini paylaşırken

Aksamaları Aşabilmek

Bu talihsiz aksamaya rağmen taraflar, Malezyalı arabulucu ve ben, öğleden sonra buluşarak sürecin yeni aşamasını planlamaya başladık. Tecrübe ettiğimiz engeli dikkate alarak, yeni anlaşmanın içeriği neredeyse tamamen aynı kalsa da yeni bir mimariye ve sunuma, başka şahısların, uluslararası ve ulusal aktörlerin katılımına ihtiyacı olduğuna karar verdik. Özellikle medyada çıkan haberlere bakıldığında süreç başarısızlıkla sonuçlanmış gibi görünse de, böylesi durumlarda barış sürecinin yeni evresine hazırlanmak için perde arkasında yapılabilecek çok miktarda iş vardır. Önceki süreçte işe yarayan ve yaramayan şeylere dair edindiğimiz bilgilerin ışığında ve sürecin işler içeriğini belirleyerek sıradaki adımların ne olması gerektiğine hızla karar verdik. Ciddi konular için anayasal meselelere, Silahsızlanma, Silahlı Güçlerin Terhisi ve Topluma

Kazandırma (STT)²⁸, güç ve kaynak paylaşımına ve yönetime dair uluslararası uzmanların sürece dahil edilmesine karar verildi; zira diğer barış süreçlerindeki tecrübelerine dayanarak en iyi tavsiyelerde bulunabilecek konumdaydılar. Bu kişilerin sürece katılımı ihtiyaç duyulan güvenilirliği ve yaratıcılığı sağlamakla kalmadı; aynı zamanda tarafların bu uzmanlarla rahat bir şekilde çalışmasını sağlayacak bir güven ortamı da oluşturdu. Bu uzmanlar arasında Kuzey İrlanda'dan kişiler de vardı: Sinn Féin partisinden Gerry Kelly ve Tony Blair'in Kuzey İrlanda danışmanı Jonathan Powell, taraflara yakından yardım ettiler.

Yeni Sürecin Öğrettikleri

Fakat en çok dikkat gerektiren konu, sürecin bizzat kendisiydi. Öncelikle iki tarafa da çalışarak güven inşa edici tedbirlerin neler olabileceğini anlamaya ve bunları tesis etmeye çalıştık. Bu çalışmalara örnek olarak, iki tarafa da meseleyi daha da güçleştirecek beyanlarda bulunmamak konusunda yardımcı olmamızı verebilirim. Örneğin Jonathan Powell²⁹, Gerry Kelly³⁰ ve ben Filipinler hükümetine, isyancıların yerine getirmeyeceği şartlar koşmamalarını salık verdik; zira böylesi bir durumda süreç yerine getirilmeyen şartlara takılı kalacak ve barış anlaşması yenilenemeyecekti.

28 *Silahsızlanma, Silahlı Güçlerin Terhisi ve Topluma Kazandırma (STT- DDR) çatışma sonrası ortamlardaki eski çatışmacılar için düzenlenmiş bir programdır. Çatışma sonrası barışın sağlanmasında önemli bir unsur haline gelmiştir, zira güvenlik ve istikrar katkıda bulunmaktadır; son 20 yıldır barış misyonlarının direktifleri arasında yer almaktadır.*

29 *Jonathan Powell Ortadoğu, Latin Amerika ve Asya'da yaşanan çatışmaların çözümünü üzerine çalışan ve devletten bağımsız arabuluculuk kurumu olan Birleşik Krallık merkezli Inter Mediate'in kurucusudur ve İcra Kurulu Başkanı'dır. 2014 yılında Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron tarafından Libya konusunda Özel Temsilci olarak atanmıştır. 1995-2007 yılları arasında Birleşik Krallık eski Başbakanı Tony Blair kabinesinde Başbakanlık Personel Daire Başkanlığı görevinde bulunmuş, 1997 yılından itibaren Kuzey İrlanda sorununun çözümünü için yapılan görüşmelere Britanya adına başmüzakereci olarak katılmıştır. 1978-79 yılları arasında BBC ve Granada TV için gazeteci olarak çalışmış, 1979-1994 yılları arasında ise Britanya adına diplomatlık yapmıştır.*

30 *Gerry Kelly Hayırlı Cuma Anlaşması'nı önceleyen müzakerelerde öncü rol almış İrlandalı cumhuriyetçi bir siyasetçidir. Halen Sinn Féin'in Ard Chomhairle üyesi, ve Kuzey Belfast'taki Kuzey İrlanda Meclisi üyesi olarak görevde bulunmaktadır.*

Dolayısıyla attığımız ilk adım, taraflarla temasa geçerek sonradan düzeltmesi güç olacak meselelerin ortaya çıkmasını engellemekti. Bir sonraki adım, tarafların görece küçük meseleleri belirleyip bunları kullanarak kah karşı tarafla, kah karşı tarafın arkasındaki kamu ile birlikte güven inşa etmesini sağlamaktı. Burada tarafların hem kamuya açık bir biçimde, hem de gizlice çalışarak bir anlaşma sağlanması için çabaladığı iki yönlü bir yaklaşım söz konusuydu.

İkinci olarak tarafların sürecin nereye gideceğine dair ortak beklentilerini tespit ettik. Önceki anlaşmanın başarısızlığı bize gösterdi ki, sürecin en büyük handikapı ve nihai başarısızlığının sebebi, muallak olmasıydı. Haklı olarak, çözümün uygulamada nasıl olacağına, ve nasıl tesis edileceğine dair sorular soruluyordu. O sıralarda, herhangi bir anlaşmanın sağlanabilmesi için muallak bir anlaşma yapmak uygun görünüyordu; fakat kısa sürede anladık ki ne zorluklara yol açarsa açsın, daha net bir anlaşmaya ve bu çözümün uygulamada nasıl olacağını anlamaya ihtiyacımız vardı. Bunun sonucu olarak, nihai statü düzenlemelerini ele almaya başladık ve Mindanao'nun 2016 ve 2017'de nasıl bir yer olacağını taslağını çıkardık. Bu başlık altında seçimler, STT programı ve içeriği, ve savaşçılara ne olacağı sorusu da vardı. Bu tartışmalar insanlara yolun ilerisinde onları neyin beklediğini tasavvur etme imkanı tanıdı ve bu beklentiyi gerçekleştirebilmek için bir yol haritası çıkararak atılacak adımların belirlenmesinde yardımcı oldu. Yasalara uygun olma hususu çok önemliydi; zira önceki anlaşmada yapılan hatayı tekrarlamamız gerekiyordu. Öte yandan bu tedbirin, ilk görüşmeler esnasında bizi gereğinden fazla avukat bulundurmaya ittiğini düşünüyorum. Avukatlar kullanışlı olsalar da müzakereler avukatlar tarafından yürütülmemelidir. Yasal unsurlara dair yürütülen tartışmalar sürecin altı ay kaybetmesine sebep oldu; avukatlar ufak detaylar üzerinden, yasaların nasıl yorumlanacağına ve herhangi bir anlaşmaya nasıl uygulanacağına dair birbirleriyle mücadele ettiler. Bu mücadele, siyasi anlaşmayı baltaladı. Dolayısıyla biz de avukatları geri plana çekerek siyasi

unsurların sürece hakim olmasını sağladık.

Siyasi açıdan baktığımızda, anlaşmaya karşı olan milletvekillerini ve anlaşmaya meydan okuyan yerel yöneticileri sürece nasıl dahil edeceğimizi, ve halkla nasıl daha etkin bir biçimde iletişim kurabileceğimizi düşünmeye başladık. Yeniden muhasım hale gelmiş taraflar arasında bağlantılar ve iletişim kanalları sağlamak da üzerinde kafa yordüğümüz önemli konulardan biriydi. Aslında en zor zamanlarda bile iki tarafın silahlı güçleri de, daha dengesiz bir durumdan kaçınabilmek için hala iletişim halindedir. Dikkat çekmek gerekir ki, süregiden iletişim hali hiçbir tarafa dezavantaj sağlamıyordu; bilakis, iki taraf da iletişim halinden faydalanıyordu. Bozucularla nasıl başa çıkmamız gerektiğini, geliştirilecek halkla ilişkiler stratejilerini ve süreci hem yerel hem ulusal bazda destekleyecek bir mimari inşa etmemiz gerekliliğini de değerlendirdik. Bu bağlamda ilk adımımız, yeni bir mimari ortaya koymak ve uluslararası tecrübelerden daha iyi faydalanabilmek amacıyla uluslararası aktörleri sürece dahil etmek oldu. Bu aktörler arasında başkan yardımcıları ve eski BM elçilerinin yanısıra Güney Afrika, Endonezya, Kuzey İrlanda, Birleşik Krallık, Sudan, Yeni Zelanda, Kanada, İspanya, Zimbabve ve Filistin topraklarından kabine başkanları ve başbakanlar vardı. Uluslararası aktörlerin yoğun katılımı, meseleleri daha iyi kavramalarını sağlayarak taraflar arasındaki kişisel güvenin gelişmesine neden oldu.

*Norveç'in Ankara Büyükelçisi Vegard Ellefsen ve
DPI Uzmanlar Kurulu üyesi Hanne Melfald*

Uluslararası Temas Grubu (ICG)

En güç zamanlarda bile güvenlik kuvvetleri arasında bir nebze bağlantının korunması çok önemliydi. Bu anlaşmanın temelindeki faktörün büyük ölçüde, bölgedeki terörist unsurları ve diğer kriminal üçüncü taraf bozucuları alt etmeye yönelik ortak bir uzlaşısı olduğu belirtilmelidir. Gizli görüşmeler, sürecin yeniden inşa edilerek daha hızlı ilerlemesini sağladı. Bazı öncül anlaşma maddeleri üzerinde çalışmak için vaktimiz vardı; bunlardan biri de Uluslararası Temas Grubu'nu (*International Contact Group - ICG*) oluşturarak barış mimarisini güçlendirmektir. Bu grup, barış süreçlerine dahil olan diğer uluslararası gruplardan farklı, biz iki tarafa da tavsiyelerde bulunmak için orada bulunuyorduk ve herhangi bir askeri rolümüz ya da yaptırım gücümüz yoktu. Düşük profilde bir işlevi yerine getirdik ve herhangi bir basın açıklaması yapmadık; ama tüm

görüşmelerde mevcut bulunduk ve iki taraf arasında gel-git yaptık. Bu işlevimiz, ayaklanmacıların sürece dair daha rahat hissetmesini sağladı, zira artık anlaşma sürecinde tarafsız ve güçlü bir uluslararası mevcudiyet bulunuyordu. Filipinler hükümeti de sürece daha çok güven duymaya başladı, zira sürece dahil olan diğer ülkelerin, Filipinler'in toprak bütünlüğünü destekleyecek bir anlaşmaya arka çıkacaklarını düşünüyorlardı.

ICG'yi kurmak vakit alan bir görev oldu, zira iki taraf arasında sürekli gidip gelerek sürece kimlerin dahil olacağını belirlemek gerekiyordu. Uzun süren değerlendirmelerden sonra, ICG'de dört ülkenin bulunması gerektiğine karar verildi: Suudi Arabistan, Türkiye, Japonya ve Birleşik Krallık. Her ülkenin seçilmesinin özel bir sebebi vardı. Örneğin Birleşik Krallık'ın seçilmesinin birkaç sebebi vardı, bunlar arasında BM Güvenlik Konseyi'nde bir üyesi olması, Filipinler'de taraflı olmasına sebep olabilecek herhangi bir çıkarının bulunmaması, ve Avrupalı bir ülke olması sebebiyle Avrupa'nın demokrasi ve insan haklarını temsil eder konumda olması vardı. Suudi Arabistan'ın önceden ayaklanmacıları desteklemiş olması ve İslami İşbirliği Örgütü'nün merkez üssü konumundaki ülke olması, özellikle MILF tarafından seçilmesini sağladı. Japonya bölgedeki büyük uluslararası aktörlerden biri olarak Filipinler hükümetini yönlendirebilecek ve büyük destek sağlayan bir ülke olduğu için seçildi. Türkiye'nin seçilmesinin sebebi ise, Filipinler'in, Türkiye'nin benzer bir durumu tecrübe ettiğini, ve bir yandan Filipinler'in toprak bütünlüğünü savunurken bir yandan da Müslüman kimliği sayesinde MILF'e baskı uygulayabileceğini düşünmesiydi.

Bu dört ülkenin yanısıra, Uluslararası Temas Örgütü aynı amanda dört STK da içeriyordu; bunların arasında koordinatör görevini üstlenen İnsani Diyalog Merkezi de vardı. Diğer üç STK'nın her biri farklı bir görev üstlendi, bu görevlerden biri sürece, diğere ise daha temel meselelere odaklanmaktı. Bazı zorluklar tecrübe

edildiyse de, harika yapıcı bir inisiyatifti. Her biri kendi çıkarlarını gözetken çok sayıda uluslararası aktörün mevcudiyeti elbette bir süreci idare etmeyi daha güç konuma getirir. Buna dayanarak diyebilirim ki Uluslararası Temas Örgütü'nün mimarisi duruma uygundu; zira içinde ağırlıklı olarak partizan olmayan aktörler bulunduruyordu. Bu aktörlerin hepsi tarafsızdı, barış istiyorlardı, anlaşmanın ana hatlarını destekliyorlardı ve ihtiyaç duyulan tavsiye ve desteği sağlayabilmek için hazırlardı. Bu inisiyatife paralel fakat ayrı olarak, aynı zamanda güneyde bir gözlem operasyonu başlatıldı. Bu operasyon silahsız uluslararası bir kadrodan oluşuyordu, katılımcıları arasında Norveç, Malezya, Japonya ve Endonezya ordusundan kişiler vardı. Her biri bizden bağımsız bir emir-komuta zinciri içinde bulunan bu temsilciler, iki tarafın güvenlik güçleriyle birlikte hareket eden kendi yapıları aracılığıyla rapor veriyorlardı. Güvenlik unsurlarını gözlemlemenin yanısıra, insani ve ekonomik kalkınma kaidelerini izleme sorumluluğu da üzerilerindeydi. Süreç esnasında birebir olarak hızlı başarıların ve somut kazanımların tecrübe edilmesi zor olduğu için, böylesi başka operasyonların işlerlikte olması, barış sürecine yönelik güven inşa etmekte çok önemliydi.

Buna ek olarak, taraflar delegasyonlarını genişletip milletvekilleri ve devlet kurumlarından üyeler eklemek suretiyle süreci daha kapsayıcı bir hale getirdiler. Merkezsizleştirme, STT ve anayasal meselelerde uzmanlıklarını sunabilecek bu teknokratların dahil edilmesi, süreç için oldukça faydalı oldu. Bölgeselleştirme ve operasyonelizasyon sayesinde, barış anlaşması gerçekleşmeden önce dahi büyük başarılar elde edilebileceği anlaşıldı. En önemlisi, taraflar kitle iletişim danışmanlığı olarak halkın barış sürecine dair nasıl eğitilebileceğini, ve görüşlerinin alınması gerektiğini öğrendiler; bu da halkın sürece desteğinin artmasını sağladı.

David Gorman Filipinler barış süreci tecrübelerini aktarırken

Ortak İlkeler

Taraflar arasındaki işbirliğinin bir başka göstergesi, bazı ilkeler üzerinde anlaşmış olmalarıydı. Yol haritasının detaylarına dair bir anlaşma sağlanamadığı durumlarda bile taraflar sıklıkla genel ilkelere dair fikir birliği sağlayabiliyorlardı; bu hem süreci stabilize etmeye, hem de karşılıklı iyiniyet göstermeye yarlıyordu. Örneğin uluslararası insancıl hukuk ve sivillerin korunması, iki tarafın da başlangıçtan itibaren üzerinde konuştuğu ilkeler arasındaydı. Bu ilkelerde hemfikir olunması, daha fazla işbirliği yapılmasının da yolunu açtı. Özerklik meselesinin çözümüne temel olarak benimsenen yetki ikamesi ilkeleri ve yerel hükümleri olan ulusal yasalara duyulan ihtiyaç da üzerinde konuşulan konular arasındaydı. Yüksek mahkemeden geçecek güçlü bir parlamento yasa tasarısı iki tarafın da çıkarınıydı. Bu konuda Kanada eski müsteşarı George Anderson, yetki devrinin bir anlaşma ya da kanundan ibaret olmadığını, farklı ölçülerde yetki devri veya merkezileştirme içerebilecek devamlı bir süreç olduğunu öne sürdü.

Dikkat edilmesi gereken husus, nihai anlaşmadan sonra da devam edecek müzakereleri yasal olarak ve siyaseten yönlendirebilecek mekanizmaların geliştirilmesidir. Anlaşma ana hatları ortaya çıkaracaktır, fakat aynı zamanda yetki devri ve bölgeselleştirme gibi konularda devam edecek diyalogların sürmesini sağlayacak mekanizmaları da ortaya koyması gereklidir.

Geçiş dönemini gözlemleyecek ve işlerliğini arttıracak bir geçiş dönemi kurulunun oluşturulmasının öneminde iki taraf da hemfikirdi. Anlaşılır bir biçimde anlaşmayı anında uygulayabilecek insan kaynakları kısıtlıydı; buna detayları teyit edecek teknokratlar, tüm çatışmacıları kapsayacak güvenlik tedbirleri ve af konularıyla ilgilenecek yargıçlar dahildi. Bu nedenle, kapasitenin genişletildiği ve anlaşmanın farklı unsurlarının nasıl tesis edileceğinin anlaşılmasını sağlayacak yasaların geliştirildiği kademeli bir evre çok önemlidir. İki tarafın da oluşturduğu bu geçiş dönemi kurulu seçimlere hazırlanmak, STT programını geliştirmek ve af tedbirlerini ortaya koymak gibi konularla ilgilendi. Filipinler barış sürecindeki özerklik meselesiyle ilgili olarak, bir geçiş dönemi otoritesinin mevcudiyeti, yetki devri sürecinin sorumluluklu bir şekilde devam edebilmesi açısından hayati önemdeydi. Bu ve benzeri işbirlikleri ve üzerinde anlaşılan konular kaçınılmaz olarak barış sürecini güçlendirdi.

Sürecin Temel Unsurları

- 1) Asimetrik ilişki: Diğer bölgeler ve yerel yönetimlerden farklı olarak, Filipinler hükümeti ve Bangsamoro yönetimi arasındaki ilişki asimetrik. Merkezi hükümet Bangsamoro kimliğini ve özerklik arzularını tanıyor.
- 2) Plebisitler: Özellikle toprak bütünlüğüyle ilgili konularda kamu onayı sürecin vazgeçilmez bir unsuruydu.
- 3) Normalleşme süreci: Çatışmacıların silah bırakmasını sağlamak anlaşmanın önemli unsurlarından biriydi ve bu konuda Kuzey İrlanda'daki barış sürecinde kullanılan polis reformu gibi yöntemlerden faydalanıldı.
- 4) Yasal olarak bağlayıcı: Anlaşmanın anayasal çerçeveye dışına çıkmaması ve yasama organı tarafından desteklenmesi gerekiyordu.
- 5) Nihai anlaşma: Bunun tüm taraflarca imzalanması, ancak finalize edilebileceğine karar verildiğinde mümkündü.

Soru ve Cevaplar

Prof. Dr. Sevtap Yokuş: Teşekkürler David, anlattıkların çok ilginç ve önemliydi. Pek çok noktaya değindin ve barış süreçlerinin kaçınılmaz güç aşamalarında dirayet göstermenin önemini anlattın. Buradaki katılımcılarımıza da hatırlatmak isterim ki, hepinizin süreçte çok değerli bir rolü var, zira tecrübe ettiğimiz sorunları aşmak için harekete geçirici bir etkinizin olması mümkün.

David, sana iki sorum var. Bildiğim kadarıyla, Filipinler barış sürecine eğilen ödüllü bir belgeselde yer almışlığın var; sence bu süreci nasıl etkiledi? İkinci olarak, bizim aklımızdaki sorular da bu konuşmanın başlığıyla doğrudan ilgili — diyalogu ve müzakereleri kriz dönemlerinde yeniden başlatabilmek için hangi yöntemleri kullandınız?

David Gorman: “Miles & War” başlıklı belgesel ilk olarak, arabuluculuk ve müzakere süreçlerini daha iyi anlatmak amaçlı entelektüel bir deneme olarak başlamıştı. Çeşitli film festivallerinde gösterilen uluslararası bir belgesel haline gelmesi ve başta hedeflediğimizden çok daha büyük bir izleyici kitlesi bulması, insanların barış süreçlerine duyduğu büyük ilgiyi gösteriyor. Bu belgeseli sıradışı kılan, müzakere sürecinin çeşitli kısımlarına kamera ile erişebilmemizdi. Gizli müzakerelerin gerekli olduğunu düşünsek de, barış sürecine halkın katılımının da gerekli olduğunu düşünüyoruz.

İkinci sorunu yanıtlamak gerekirse, iletişim kanallarını, özellikle de askeri anlamda, daima açık tuttuk. Bunu hiçbir zaman halka açıklamadık, ama yöntemimiz taraflar arasında bir nebze anlaşma sağlayabilmek için fevkalade kullanılıydı. Dahası, güç zamanlarda üçüncü tarafların çok önemli bir rolü var, zira kendilerinin görev kapsamında taraflar arasında mesajları ileterek daha da kötü

durumların engellenmesini sağlamak yer alıyor. Bunun anlamı, anlaşmazlıklar yaşandığında bile müzakerelere geri dönebilmemizin oldukça hızlı bir şekilde gerçekleşmesiydi.

Katılımcı: Merhaba, DPI' a beni davet ettiği için teşekkür ediyorum. Dünyanın çeşitli yerlerinde yıllardır uygulandığını gördüğümüz klasik müzakere modeli maalesef çözüm sağlanmasını güçleştiriyor ve on yıllarca süren, kısıtlı sonuçlar sağlayabilen müzakerelere şahit oluyoruz. Tecrübelerinize dayanarak, halihazırda mevcut olan bu modelin yeniden değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz? Ayrıca taraflar arasında ulusal ya da uluslararası kurumların mevcudiyeti olmadan doğrudan diyalog kurulmasının faydalı olduğunu düşünüyor musunuz? Doğrudan diyalog kurmak tarafların sorumluluklarının daha fazla farkına varmasını sağlar mı?

David Gorman: Açık konuşmam gerekirse bu uzun müzakere süreçleri çok zorlayıcı. Aynı konuların tekrar tekrar üzerinden geçildiği sürekli toplantılar, aynı argümanları tekrardan dinlemek, aynı anlatıların tekrarlanması; bunlar müzakerelerin sırf müzakere yapılmış olsun diye devam ettirilmesine değmez. Arabulucu konumundaki kişi gitgide daha yorgun, sinik, şüpheli ve sinirli hissetmeye başlıyor. Eğer hızlı bir müzakerenin ardından tarafların sorunları kendi kendilerine çözmesi mümkün olsaydı, tabii ki bu tercih edilecek seçenek olurdu. Eğer bunu sağlayabilecek bir yöntemimiz olsaydı sizi temin ederim ki kesinlikle uygulamaya koyardık. Maalesef böyle bir yöntem yok. Başlangıçta ya da dışarıdan bakarken her şey kolay görünse de, maalesef iki tarafın da fedakarlıkta bulunmasını gerektirecek zor kararlara sıra geldiğinde siyasi kavgalar su yüzüne çıkıyor. Devam ettikçe her şey daha da sürüncemede kalıyor. İkinci olarak, daha kapsayıcı bir süreç yürütmek daha avantajlı. Burada söz konusu olan önemli unsurlar, referandumun yanı sıra parlamenter bir sürecin de yürütülmesi. Referanduma hazırlık amacıyla Filipinler'de defalarca halkın görüşü alındı; bu da süreci olumlu yönde etkiledi. Barış süreçleri

alanında sosyal medyanın varlığı nispeten yeni bir tecrübe, ve sosyal medyanın güçlü bir etkileyici olduğunu fark ettik. Filipinler örneğinde, etrafımızda bağlantılarını bilmediğimiz fakat müzakereleri tweet'leri ve blogları sayesinde etkileyebilen insanlar olduğunu gördük. Bütün bu sosyal medya olayları, seçmenlerle nasıl iletişim kurulacağı konusunu oldukça karmaşıklaştırdı. Anlaşmayı siyaseten, hukuken ve kamusal olarak kabul ettirecek desteğe sahip olmak için toplumun bütün kesimleriyle irtibat halinde olmanız gerekiyor. Bizim amacımız müzakereleri uzatmak değildi. Üçüncü olarak, biz süreci ileri götürenlerin taraflar olması gerektiğine inanıyoruz, bunun sebebi tarafların hesap verebilir ve sorumlu olması, ve anlaşmayı uygulayacak görev bilincine sahip olması gerekliliği. Bazı durumlarda üçüncü tarafın gereğinden fazla görev üstlenmesi söz konusu olabiliyor. Arabulucunun üç ya da dört görevi var: görüşmeleri izlemek, arabuluculuk yapmak, tartışmaları çözmek ve hakemlik yapmak. Çoğu barış görüşmesinde üçüncü taraflar bu görevlerin hepsini yerine getirir. Taraflar özellikle bu yönde bir talepte bulunmadığı sürece hakemlik yapmak, istemeyeceğiniz bir şey olmalı. Hakemlik, tarafların isteklerine göre şekillenmesi gereken bir pozisyon.

*Prof. Dr. Sevtap Yokuş, konuşmacılarımız Dermot Ahern ve
David Gorman ile birlikte*

Katılımcı: Konuşmacımız STK'ların barış sürecinde önemli görevler üstlendiğini söyledi. Bunlar sadece Filipinli STK'lar mıydı, yoksa aralarında uluslararası STK'lar da var mıydı? Ne gibi görevler üstlendiler?

David Gorman: Kah ulusal kah uluslararası boyutta, sivil toplumun katılımının arttığını görüyoruz. Günümüzde devlet-dışı aktörlerin daha katılımcı olmasına duyulan bir ihtiyaç var, zira bu aktörler devlet aktörlerine kıyasla halk topluluklarıyla daha yakın temas kurma becerisine sahipler. İki tarafın da isteği üzerine, sürece dört uluslararası STK dahil oldu: İnsani Diyalog Merkezi, Uzlaşma Kaynakları, Asya Vakfı ve Muhammediye. Hepimiz farklı işlevler üstlendik. Süreç üzerine çalıştık ve temas grubuna aracılık ettik. Ulusal STK'lar meselesi karışık olabiliyor. Bir yandan, belirli bir noktada sürecin bir parçası olmaları gerekiyordu. Öte yandan, rollerinin ne olduğunu, kimi temsil ettiklerini ve diğerlerinin bu temsiliyeti onaylayıp onaylamadığını kesinleştirmemiz gerekiyordu. Bu kaçınılmaz olarak çok karmaşıklaştı ve ayırıcı bir meseleye döndü. Sonuçta bu STK'ları bazı görüşmelere davet etme kararı verildi, fakat grup olarak katılmaktan ziyade, tecrübelerini sunan

bireyler olarak mevcut bulundular. Bu konuyu doğru düzgün ele almadıysak da, diyebilirim ki sivil toplumun süreçte oynayabileceği büyük bir rol var. Bu rol Birinci Kanal³¹ görüşmelerinde geçerli olmayabilir, ama İkinci Kanal³² görüşmelerinde gerekli. Genelde şunu söyleriz; bir sürecin iki parçası vardır, bunlardan ilki barışı sağlamak ise ikincisi de barışın inşa edilmesidir. Bu unsurlar birbirini hem dengeler hem de destekler. Bazen birinin diğerinden daha önemli hale geldiği olur. İlk zamanlar için konuşursak barışın sağlanması ya da müzakerelerin daha önemli olduğunu düşünüyorum, zira tarafları masaya oturtmamız gerekiyordu. Barış inşası ise daha sonrasında önemli hale geldi, zira uzlaşma, ekonomik kalkınma, insani yardım, insan hakları ve hatta yönetim gibi konularda programlar geliştirmemiz gerekiyordu. Kendisini destekleyecek bir barış inşası süreci olmadan barış sağlanması belli bir yere kadar gidebilir. Ben Kıbrıs'ta yaşıyorum ve Kıbrıs'a dair dikkatimi çeken şeylerden biri, burada uzlaşma yaşanmamış olması. Kıbrıs'tan bahsederken kullanmayı sevdiğim bir benzetme şu: taraflar barış anlaşmasına hazır olduklarında arabaya bindiler ve arabayı çalıştırdılar, ama arabanın bakımı yapılmamıştı. Dolayısıyla da barış sürecinin ne getireceğine dair bir fikir yoktu, ve iki tarafta da halkın ilgisi çok düşüktü. Eğitim sistemi karşı tarafı anlayacak bir kuşak yetiştirmemişti. Yani arabayı çalıştırdılar, fakat benzinleri olmadığı ve arabanın bakımı yapılmadığı için bir yere gidemediler.

Katılımcı: Arabulucu grupların yapabileceklerinin bir sınırı olduğunu, ve hatta bazen barış sürecinde gereksiz ya da negatif bir konumda olabileceklerini söylediniz. Bu noktada tarafların geri adım atıp yeniden değerlendirme yapması gerektiğinden bahsettiniz. Sizce Türkiye'de uluslararası bir arabulucu komitesine ihtiyacımız var mı? Öneriniz ne olurdu?

³¹ Birinci kanal diplomasisi, resmi hükümet kanalları aracılığıyla gerçekleşen diplomasiye verilen isimdir.

³² İkinci kanal diplomasisi, sade vatandaşlar ya da birey grupları arasındaki hükümet-dışı, gayriresmi bağlantılara ve aktivitelere verilen isimdir.

David Gorman: Türkiye için bir öneride bulunmak istemiyorum zira ben sadece başka ülkelerde dahil olduğum barış süreçleri hakkında konuşabilirim. Fakat öncelikle, son elli yıldaki bütün başarılı barış süreçlerinin yerel ya da uluslararası olsun, bir çeşit üçüncü taraf aktör içerdiğini gösteren çalışmalar var. İkinci olarak, ne tür bir üçüncü taraftan bahsedildiğini netleştirmek de önemli bir nokta. Örneğin, çoğu barış sürecinde oldukça hafif ve anonim bir üçüncü taraf mevcudiyeti vardır; bu üçüncü tarafların sürece katılımı bir müzakereye yardımcı olmak için iki taraf arasında gidip gelmekten ibaret olabilir. Aynı zamanda dünyanın diğer yerlerinde çoğu gizli sürece de dahiliz. Ulusal aktörler de üçüncü taraf olabilir. Konuşmamda bahsettiğim gibi, üçüncü tarafların çeşitli görevleri olabilir: bir, kısıtlı ya da hasmane bir iletişim söz konusu olduğu durumlarda olayları başlatmak, iki, süreci yapılandırarak gündem maddelerini belirlemek ya da temel kuralları tesis etmek gibi nispeten küçük görevlerin yerine getirilmesini sağlamak, üç, tutanak tutmak ve “hafif” arabuluculuk yapmak. Üçüncü taraflar aynı zamanda sürece bir nebze tarafsızlık katarak taraflar arasında karşıya gönderilen mesajları yumuşatıp konuları daha etkili bir biçimde bağlamına oturtabilir, böylece iletişimin daha yapıcı olmasını sağlayabilirler. Üçüncü tarafların sürecin farklı evrelerinde çeşitli şekillerde yardımcı olabileceğini görüyoruz. Tabii önceden de belirttiğim gibi, bunun için öncelikle bu hizmetlere dair bir talep olması gerekir. Ayrıca, üçüncü taraf rolü süreç boyunca aynı kalmayabilir; süreç evrildikçe üçüncü tarafın rolü de buna bağlı olarak değişecektir.

*CHP Parti Meclisi üyesi Gülseren Onanç ve
İngiliz diplomat Najma Boukaze-Khan*

Katılımcı: Bizim, tartışmalarımızı Kürtler, Türkler, devlet ve örgütler gibi ana aktörleri çevreleyen konular etrafında şekillendirme eğilimimiz var. Fakat gündeme dahil edilmeyen üçüncü tarafların da tereddüt ve şüpheleri gittikçe artıyor. Filipinler bağlamında Hıristiyanların rolü neydi? Siyasi konumları ve etki alanları neydi?

David Gorman: Farklı türlerde üçüncü taraflardan söz edilebilir: iki tarafın da mücadele etmek için gizlice birlikte çalıştığı terörist unsurlar, ve çözümün kendilerine yaramayacağını düşünen, Hıristiyan ağırlıklı siyasi üçüncü taraflar. Çoğu barış sürecinde iki tarafın, masada karşılığında oturana odaklandığını ve dışarıda da etki alanı çok geniş olabilecek bir çoğunluk olduğunu unuttuğunu düşünüyorum. Dolayısıyla diğer topluluklarla iletişim kurmanın, resmi ve gayresmi görüşmelerde hem desteklerini hem de önerilerini elde etmenin yüksek öncelikli olduğunu söyleyebilirim.

Topyekun destek kazanmak mümkün olmasa da, çoğunluğunu sessiz tutmak, hatta bazılarının takdirini kazanmak mümkün olabilir.

Katılımcı: Türkiye’de bir iletişim problemimiz var. Kürt kamuoyunda dikey iletişim biçimleri hakimken, Türk kamuoyu genelde kişilerarası, yatay bir iletişim süreci kullanıyor. Bu da iletişimde bir asimetri yaratıyor. Filipinler’deyken halkın farklı kesimleri arasında böylesi iletişim sorunları olduğunu tecrübe ettiniz mi?

David Gorman: Bunun sorunlu bir durum olduğu doğru; zira Filipinler örneğinde, MILF’in dikey bir iletişim yapısı vardı, ve ayaklanmacılarla gizli müzakereler yürütüyorlardı. Hükümetin ise Ulaştırma ya da Finans Bakanlığıyla, Kongre üyeleriyle, ve/ya yerel yöneticilerle istişare etmesi gerekliydi. Dolayısıyla, MILF’i oldukça rahatsız eden, çok asimetrik süreçler söz konusuydu; fakat bir yandan da bunların böyle olması gerekliydi. Bu sebeple, MILF’e sabırlı olmalarını çokça telkin ettik, ve tüm yönlerden destek toplamanın çok önemli olduğunu açıkladık. Zaten geçiş kurulunun oluşturulma sebebi MILF’e, uygulama sürecinde daha yapıcı olma fırsatı tanıyabilmektir. Bu sırada onlar da sürecin ne kadar zor olabileceğinin farkına vardılar.

Katılımcı: Üçüncü taraf desteğinin gerekliliği konusunda sizinle hemfikiriz; fakat Türkiye’de genel olarak üçüncü taraflara ve uluslararası arabuluculara karşı bir güvensizlik var. Uluslararası arabuluculara karşı duyulan böylesi bir güvensizliği siz Filipinler’de tecrübe ettiniz mi; ve eğer ettiyseniz, nasıl üstesinden geldiniz? Bu kadar yorucu bir işi yapmanın arkasındaki motivasyonunuz nedir?

David Gorman: Organizasyonumuzun yaratılma sebebi büyük ölçüde, uluslararası camianın Bosna, Rwanda ve benzeri meselelerle etkin ve işe yarar bir biçimde başa çıkamamış olmasıydı. Tabiri-

caizse pazarda bir boşluk vardı, ve uluslararası camia gereken yardımı daha iyi sağlayabilecek üçüncü taraflara dair bir ihtiyaç olduğunu gördü.

İlkyorumunuza ilişkin verebileceğim örnek Endonezya; Endonezya'da uluslararası bir mevcudiyet istenmiyordu. Onun yerine Timor sürece dahil oldu, fakat onlar da pek hoş karşılanmadı. Dolayısıyla Endonezya hükümeti üçüncü tarafları sürece dahil etmeyi kabul ettiğinde, öncelikle bizim için bazı kurallar belirledi; bunlardan en önemlisi, sadece hafif ölçüde kolaylaştırıcılık yapmamızdı. Bundan kasıt şuydu, arabuluculuk değil kolaylaştırıcılık yapacaktık ve bunu da sadece bize söylendiğinde yapmamız gerekiyordu. Medyayla ya da sivil toplumla iletişim kurmamız yasaktı, ve yapmamıza izin verilen tek şey tutanak tutmaktı. Fakat zaman içinde bize güvenmeye başladılar; ajan olmadığımızı, ülkenin bütünlüğüne zarar vermeye çalışmadığımızı gördüler. Bizden anlaşmayı Acehlilere kabul ettirmemizi istediler, çünkü Acehlilerin gözünde kendilerinin bunu yapabilecek itibarı yoktu. Endonezya örneğinde yavaş bir başlangıç süreci tecrübe ettik. Bu esnada referans noktalarının ne olduğu da bize net bir şekilde açıklandı; sınırlarımızın ne olduğunu anlamak açısından bu bizim için de faydalı oldu.

Katılımcı: Çatışma çözümünde, özellikle silahlar sustuğunda ve taraflar birbiriyle konuşmaya başladığında, çatışma yaşanmayan bir zaman aralığı oluyor, ve taraflar arasındaki diyalog halka da iştirak ediyor. Türkiye'de çatışmanın yaşanmadığı böylesi bir zaman aralığını yaklaşık iki yıl tecrübe ettik, ve o esnada yaygın bir destek olduğunu dahi söyleyebiliriz. Bu süreç akamete uğradı, ve çok daha şiddet dolu, yıkıcı ve kahredici bir süreç başladı. Gerçek şu ki, iki tarafın da hataları var; bunun sebebi belki kapasite eksikliğiydi, yani benzer çıkarımlarda bulunamamak, ya da belki beklentiler arasında bir uçurum vardı. İki taraf da bunun üzerine düşülmeli ve kendi eksikliklerine dair sorumluluk kabul etmeli.

Tarafların geçmişteki hatalarına eleştirel yaklaşabileceği ve bunlardan kendilerine dersler çıkarabileceği bir atmosferi nasıl yaratabiliriz?

David Gorman: Geçiş dönemi adaleti af, adalet ve uzlaşma gibi konular üzerine fikir yürütülen bir alan. Günümüzde sürecin çok önemli bir parçası. Büyük hatalar yapmış kişilerin hiçbir şey olmamışçasına kenara çekilebileceği bir barış anlaşması olamaz. Bugün Bill’le bundan bahsediyorduk, işlenen suçlar artık uluslararası bir karşılık buluyorlar, bunun da taraflar için uluslararası camiada bazı sonuçları oluyor. Geçiş dönemi adaletine ihtiyaç var, geçiş dönemi adaleti başlığı altında kamusal af dilemeleri de sayabiliriz. Filipinler’de de Cumhurbaşkanı böylesi bir af diledi; bu çok önemli bir andı. Bu konuda engin bir literatür var, bunun nasıl düzgün yapılabileceğine dair. İkinci olarak, taraflar birbirlerinin yanında ve genel olarak sürece dair daha rahat hissetmeye başladıklarında, hatalarını ve eksikliklerini itiraf etmeye başlarlar.

Prof. Dr. Sevtap Yokuş: Sorularınız için teşekkürler; David’e de kavrayışlı cevaplarından dolayı teşekkür ediyorum. Gerçekten de ilgi çekici bir soru-cevap oturumu oldu.

İKİNCİ OTURUM

Bariş Sürecinin Koreografisi: zor zamanlarda çatışma çözümü

Sir Bill Jeffrey³³

Misafir konuşmacı Sir Bill Jeffrey

Prof. Dr. Sevtap Yokuş: Bu toplantının bizim için büyük bir önemi var, zira 15 Temmuz 2016 başarısız darbe girişiminden bu yana ilk toplantımız. Bariş ve çözüm sürecinde, tüm siyasi aktörlere bir platform sunmayı hedefliyoruz, dolayısıyla bu toplantının da yapıcı bir etkisinin olacağını umuyoruz.

³³ .Sir Bill Jeffrey hükümet ve parlamento ilişkileri konusunda kapsamlı tecrübeye sahip eski bir İngiliz kamu görevlisidir. Bill Kuzey İrlanda Bürosu'ndaki kıdemli pozisyonunda bariş süreciyle ilgili çalışmalar yürüttü ve Hayırlı Cuma Anlaşması'nın uygulanmasına destek verdi. 1971'de İçişleri Bakanlığı'nda işe başlayan Bill, Kuzey İrlanda Bürosu'nda Siyaset Yöneticisi pozisyonundayken (1998-2002) Başbakan Tony Blair ve çeşitli Kuzey İrlanda bakanlarına destekte bulundu. Göç ve Vatandaşlık Direktörlüğü'nün genel yönetiliğini yaptı (2002-2005); 2005'te Kabine İşleri Bakanlığı'na katılarak Güvenlik ve İstihbarat Koordinatörü oldu, bu pozisyonda başbakanın güvenlik, istihbarat ve terörizmle mücadele stratejileri başdanışmanlığını yaptı. Bağımsız polis hizmeti think tank'ı Police Foundation'ın başkanlığına halen devam etmektedir.

İkinci oturumumuza başlarken, size Kuzey İrlanda örneğinin ne kadar önemli olduğunu hatırlatmak isterim. Sıradaki konuşmacımız Sir Bill Jeffrey Kuzey İrlanda Bürosu'nda görevliyken Hayırlı Cuma Anlaşmasını destekledi, ve Tony Blair'e güvenlik ve istihbarat konularında danışmanlık yaptı. Çatışma çözümü alanında böylesi bir kalibreye sahip bir şahsın bugün aramızda bulunmasından onur duyuyoruz. Sözü kendisine veriyorum.

Sir Bill Jeffrey: Çok teşekkürler, hepinize iyi günler diliyorum. Burada olmak benim için bir zevk ve ayrıcalık, DPI'a bu organizasyon için şükranlarımı sunuyorum. Belirtildiği gibi, İngiltere'de kamu hizmetinde bulundum. Genelde siyasetçilerle bir platform paylaşmamaya çalışırım, fakat bugün eski bakan Dermot Ahern'le bir arada bulunmak benim için büyük bir zevk. Size yakın zamandaki bazı gelişmelere rağmen, İngilizlerin ve İrlandalıların hala birlikte çalışabildiğini gösterebileceğimizi umuyorum. Başka çatışmalara da büyük bir ilgi duyuyorum, Kolombiya'da vakit geçirmişliğim var, ve bu tecrübelerimden çıkardığım ders hiçbir çatışmanın birbirine benzemediği; David'in de konuşmasında anlattığı gibi başka tecrübelerden edinilebilecek derslerin her zaman olduğu. Fakat bu hususların dikkatle ele alınması, ve benim gibi insanlar tarafından bir nebze alçakgönüllülükle yaklaşılması gerektiğini düşünüyorum.

Bağlam

Size Kuzey İrlanda bağlamının kısa bir tarihini sunarak başlayacağım. Kuzey İrlanda anlaşmazlığı tarihsel olarak kısmen İngiltere'nin İrlanda'daki rolüyle, kısmen de İrlanda adasının komünal e ulusal kimliğiyle ilgili olmuştur. Kökleri uzak geçmiştir, bazıları İngilizlerin İrlanda adasına ayak bastığı 12. yüzyıla kadar gittiğini söyler. İrlanda'da 16. yüzyıldan itibaren İngiliz yönetimine karşı bir dizi ayaklanmalar oldu, bunlar, yüzüncü yılının geçen sene kutlandığı Dublin 1916 Paskalya Ayaklanması ile doruğa çıktı. Çok köklü bir siyasi milliyetçilik geleneğiyle birleşen bu ayaklanma

önce 1922’de Bağımsız İrlanda Devleti’nin kurulmasına, ve çetin iç savaştan sonra da 1937’de modern İrlanda devletinin kurulmasına sebep oldu. Günümüzün Kuzey İrlandası, bu iki devletin de sınırları içinde yer almıyordu.

Bunun nedenini anlayabilmek için İrlanda’nın demografik ve dini yapısını değerlendirmeniz gerekiyor. Bütün olarak ele aldığımızda adanın çoğunluğu Katolik, ve içgüdüsel olarak İrlanda milliyetçisi; fakat 16. ve 18. Yüzyıllar arasında özellikle İskoçya’dan gelip yerleşen çok sayıda Protestan oldu. Bu kısmen normal göç baskılarının, kısmen de kuzeydoğuya dair hükümet politikalarının bir sonucuydu. Yerleşimcilerin torunları İrlanda’nın bu parçasında çoğunluğu teşkil ediyorlar, genellikle kendilerini İngiliz hissediyorlar, çoğunluğu Birleşik Krallık’ın bir parçası olmaya devam etmeyi istiyorlar ve kendilerine genelde “Birlikçi” (*Unionist*) deniyor. Kuzey İrlanda’nın azınlığı olan Katoliklerin çoğu — fakat hepsi değil — Birleşik İrlanda’nın kurulmasını istiyorlar, ve genelde milliyetçi veya cumhuriyetçi olarak anılıyorlar. 1922’de Bağımsız Devlet kurulduğunda Birlikçilerin çoğunlukta olduğu Kuzey İrlanda parlamentosu, Kuzey İrlanda’yı ayırarak Birleşik Krallık’ta kalmasını sağladı. Dolayısıyla 1937’de bağımsız İrlanda devleti kurulduğunda, kuzeydeki altı vilayet sınırları içinde değildi. Bu yıllar boyu sınırın iki tarafında da tartışılan bir mesele oldu.

Sınırın iki tarafındaki milliyetçiler de bu dönem boyunca birleşik İrlanda için propaganda yapmaya devam ettiler. Sabit bir Birlikçi çoğunluğa sahip olan Kuzey İrlanda hükümeti, Katoliklere hem siyaseten, hem de istihdam, eğitim ve diğer alanlarda ayrımcılık yapan bir siyaset sürdürdü. Ayrımcılığa yönelik siyasi şikayetlerin ve milliyetçi duyguların birleşimi, 1960’lardaki sivil haklar hareketine ve geçici IRA’nın yükselişine sebep oldu. 60’ların sonu ile 90’ların sonu arasında, “Sorunlar Dönemi” olarak bilinen bir dönem yaşandı; bu aralıkta binlerce kişi hayatını kaybetti, çok daha fazlası ise yaralandı. 1.6 milyonluk bir nüfus için bunlar

ciddi sayıldardı. Sınırın iki tarafında da kişisel veya ailevi trajedilerin temas etmediğı insanların sayısı çok azdır. İngiliz ordusuna dair çok ciddi bir güvenlik reaksiyonu söz konusu. 1972’de ve sonrasında pek çok yıl boyunca Kuzey İrlanda doğrudan Londra’dan yönetildi. 70’lerden itibaren bir çözüm oluşturmak için bir dizi deneme yapıldı, bu esnada iki hükümet de gitgide artan bir ölçüde, sorunun iki tarafça paylaşıldığını ve birlikte ele alınması gerektiğini kabul eder hale geldi. Bu denemeler başarısız oldu; kısmen birlikçilerin milliyetçilerle iktidar paylaşmaya gönülsüzlüğünden, ama bir sebep de teröristlerin seferberliği devam ettiği halde siyasi süreçte silahlı gruplardan temsilcilerin yer almamasıydı. Dönüm noktası 1998’de Belfast’ta varılan Hayırlı Cuma Anlaşması oldu. Anlaşma her şeyi çözmedi, tamamen uygulanması 10 yıldan fazla sürdü ve yakın zamanda yaşanan olayların da gösterdiği gibi Kuzey İrlanda siyaseten tamamen huzura kavuşmuş ya da uzlaşmış değil. Fakat yine de Hayırlı Cuma Anlaşması bir dönüm noktasıydı ve onyıllarca süren istikrarsızlıktan sonra Kuzey İrlanda’da görece bir barış ortamı sağlamaya devam ediyor.

Süreçten Öğrenilenler

Kuzey İrlanda barış sürecinden edindiğim, ve başka durumlarda da geçerli olabilecek bazı dersler var. Birinci ve çoğu anlamda en bariz ders, siyasi liderliğin önemi. Çözümün üzerine en yetkin, en başarılı kadrolarınız çalışıyor olsa bile sadece siyasetçilerin sağlayabileceğı temel liderlik katkısı olmadan bir sonuç vermeyecektir. Bizim örneğimizde, biz şanslıydık zira 1997 ve 2007 arasındaki önemli dönemde hem Londra’da hem Dublin’de en üst düzeyde devamlılık vardı. Eski başbakanlar Tony Blair ve Bertie Ahern güvene dayalı bir ilişki tesis ettiler; birbirleri için risk almaya hazırıldılar, ve ikisi de meşgul başbakanlar olmalarına rağmen sürecin en güç aşamalarına olağanüstü vakit ayırdılar.

İkinci husus, stratejik sabrın önemi. Uzun vadeli düşünebilmek, aksamalardan olumsuz etkilenmemek ve önemli bir hamle yapılacağı

zaman uygun şartların oluşmasını beklemek gibi yöntemler, Hayırlı Cuma Anlaşması öncesinde bilhassa faydalı oldu. Fakat anlaşmayı takip eden yıllarda IRA silahlarının devreden çıkarılmasına ve birlikçilerin silahlar teslim edilmeden Sinn Féin’le birlikte hükümet kurmak istememesine dair uzun süreli anlaşmazlıklar, anlaşmayı akamete uğrattı. 2002’de Kuzey İrlanda Bürosu’ndan ayrıldığımda, anlaşma tarafından yaratılan siyasi kurumlar tam da bu meseleden iflas etmişti. Sinn Féin veya IRA ile ilgili bir dizi neredeyse inanılmaz olaylar yaşanmıştı, bunların arasında IRA’nın Kolombiya’daki FARC’a silah sağladığının keşfedilmesi ve IRA’ya atfedilen bir banka soygunu vardı. Bu siyasi kurumları yeniden tesis etmek çok uzun zaman alacak gibi görünüyordu. David’in Yüksek Mahkeme’nin anlaşmayı engellemesinden bahsedışı bana bunu çağırıyordu; ve ben de onun gibi, böylesi olaylar yaşandığında süreci yeni bir enerjiyle yeniden başlatmanın, ve eğer ihtiyaç varsa hakim olan paradigmasını sorgulamanın önemli olduğu sonucuna vardım. Tony Blair’in “Yol Ayrımı” konuşmasında militan cumhuriyetçilere, Sinn Féin’e ve dolayısıyla IRA’ya söylediği de, bir yol ayrımında oldukları ve ya terörist bir örgüt olarak devam edecekleri, ya da bu yoldan vazgeçip tamamen yasal yöntemleri benimseyecekleriydi. Demek istediğim şu ki, her şeyin çok güç görüldüğü durumlarda bile stratejik sabır çok hayati bir öneme sahiptir.

Sir Bill Jeffrey, Kuzey İrlanda barış sürecinden alınan dersleri aktarıırken.

Üçüncü olarak, şartlar elverdiği takdirde, anlaşmazlık yaratan konuları kapsamlı olarak ele alan bir siyasi anlaşma sağlamakta fayda vardır. Hayırlı Cuma Anlaşması'nın Kuzey İrlanda'nın yasal konumuna ilişkin duruşu, bir referandumda çoğunluk İrlanda'yla birleşmek istemediği sürece Birleşik Krallık'ın parçası olarak kalacağı yönündedir. Eğer olası bir referandumdan böylesi bir sonuç çıkarsa, iki hükümet de buna saygı duyacak ve uygulamaya koyacaktır. Anlaşma aynı zamanda seçilmiş bir meclisi, Protestan ve Katolik milliyetçi ve birlikçi geleneklerinin temsil edildiği yetki devri bazlı bir güç paylaşımı yönetimini, daha güçlü kuzey-güney ve İngiltere-İrlanda kurumlarının geliştirilmesini, insan hakları reformlarını, ayrımcılık karşıtı ve eşitlikçi yasaları, polis hizmetinin yaratılmasını, güvenliğin normalleştirilmesini, silahsızlanmayı ve mahkumların erken salınmasını sağlamıştır. Geniş bir yelpazede konuların gündemde olmasının avantajı, ilk olarak karşılıklı pazarlık yapmak için daha geniş bir alan sağlanması, ikinci olarak da genel bir siyasi denge olduğu takdirde anlaşmanın zamana yenik düşmeyeceği ve halkın onayını kazanacağıdır. 1973'deki Sunningdale Anlaşması Hayırlı Cuma Anlaşması'nın bir nevi öncülüydü; zira içinde

güç paylaşımına dair ve benzeri konularda unsurlar yer alıyordu. Bunlara örnek olarak Kuzey İrlanda'nın sadece halkın onayıyla birleşik bir İrlanda'nın parçası olabileceği verilebilir. Kuzey-güney boyutu iki hükümet tarafından 80'lerde ve 90'larda tartışmalı bir ortamda geliştirildi. Bu sebeple, Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin (SDLP) eski bir lideri, Hayırlı Cuma Anlaşması'nı meşhur olmuş bir tabirle tanımlayarak "yavaş öğrenenler için Sunningdale" olarak tanımladı; zira 25 yıl sonra gerçekleşmişti ve Sunningdale ile pek çok ortak yönü vardı. Anlaşmanın ana hatlarının ortada olduğu durumlarda, anlaşmanın pratiğe geçirilmesini sağlayabilecek bir sürecin olması çok önemlidir. Elinizde geniş destek gören bir taslak anlaşma olsa bile, bunu sağlayabilecek siyasi müzakerelerin nasıl yürütüleceğine dair üzerinde anlaşılmış bir yönteminiz olmadığı sürece, uygulamaya dökülmesi pek mümkün olmayacaktır.

Bahsetmek istediğim dördüncü konu zamanlama ve IRA benzeri terörist organizasyonlarla nasıl başa çıkılacağıyla ilgili. Hayırlı Cuma Anlaşması'nın böylesi güçlü olabilmesinin sebebi, Kuzey İrlanda'ya göreli de olsa barış getirmiş olması. Bunu da IRA'nın siyasi temsilcisi Sinn Féin'i ve daha küçük birlikçi grupları sürece tamamen dahil ederek başardı. Sinn Féin Kuzey İrlanda hükümetindeki en büyük milliyetçi parti. Sinn Féin'den Martin McGuinness Kuzey İrlanda yönetiminin başbakan yardımcısı olarak görevde bulundu; bu dikkate şayan bir husus, çünkü tarihi bir perspektiften bakarsak eski bir IRA yöneticisinin bir Birleşik Krallık kurumunda önemli bir göreve geldiğini görüyoruz. Bu nasıl mümkün oldu? Zaman içinde militan cumhuriyetçi liderler, hem IRA hem Sinn Féin'de, hedeflerini askeri yöntemlerle elde edemeyeceklerine ve siyasi bir yaklaşımda bulunmanın daha iyi bir tercih olduğuna ikna oldular. Bunun mümkün olmasını sağlayan faktör de güvenlik kuvvetlerimizin Dublin'in büyük destekleri de sayesinde IRA'nın tehditlerini tespit ve nötralize etmekte çok başarılı hale gelmiş olmalarıydı. Dolayısıyla, bahsettiğim dördüncü konu aslında iki ders veriyor: zamanlama her şeydir ve

silahlı ayaklanmacıları geleneksel siyasete çekmek için bir fırsat doğduğunda bu fırsat değerlendirilmelidir; aynı zamanda, siyaset ve güvenlik birbirlerine alternatif olan, ya da uzlaşmayan alanlar değildir. Kuzey İrlanda'daki tecrübelerimizin de bize gösterdiği gibi, orantısız güvenlik müdahaleleri teröristlere sempatanları tarafından verilen desteği arttırarak işleri zorlaştırabilir. Fakat etkin ve iyi hedefler belirleyen güvenlik çalışmaları, siyasi gelişmenin mümkün hale geldiği şartları yaratabilir.

AK Parti Eski Milletvekili Mehmet Tekelioğlu, CHP Grup Başkan Vekili Levent Gök, MAZLUMDER Genel Başkanı Ahmet Faruk Ünsal, Prof Dr. Sevtap Yokuş

Beşinci olarak şartlar çok zorlaştığında bile iletişim kanallarını açık tutmanın ve kişisel ilişkileri korumanın öneminden bahsedeceğim. 70'ler ve 80'lerin büyük kısmında, IRA seferberliğinin doruk noktasındayken İngiliz yetkililer ve IRA'nın önde gelen üyeleri arasında tarafların açıktan kabul etmediği temaslar vardı; bu da iki

tarafıta da güven inşa edilmesini sağladı. 1998 ve 2002 arasında benim de çalışıyor olduğum dönemde de zorluklar ya da sorunlar çıkarıcılar oldu, fakat var olan ilişkileri sürdürmek, yeni ilişkiler yaratmak ve konuşmaya devam etmek tam da böylesi zorluk anlarında gereklıydi.

Altıncı olarak şartlılıktan bahsetmek istiyorum; bundan kastım şartlar belirlenirken azami dikkat gösterilmesi gerektiği. Zira bu şartların karşılanmaması süreci geciktirebilir veya tamamen akamete uğratabilir. Buna Kuzey İrlanda bağlamında verilebilecek en iyi örnek, IRA silahlarının teslim edilmesine dair uzun zaman devam eden tartışma. 90'ların ortasında görüşmelere giden yolda, zamanın John Major liderliğindeki Muhafazakar hükümeti, Sinn Féin görüşmelere tam anlamıyla katılmadan önce IRA'nın silahlarını teslim etmesi gerektiği konusunda ısrarcı davranmaya çalıştı. Bunun olmayacağı o zaman da belliydi. Görüşmelerin sonuçlarına dair bir belirsizlik söz konusuydu. Fakat 1997'de Tony Blair seçildikten sonra barışçıl yöntemlere bağlılığın emarelerine dair daha gerçekçi kriterler belirlendi ve Sinn Féin tam katılımcı oldu. Silahları bırakma konusu, anlaşma sağlandıktan sonra daha da büyük bir önem kazandı. Anlaşmaya göre tarafların paramiliter silahların teslim edilmesi konusunda ellerinden gelen tüm çabayı göstermesi gerekiyordu; fakat sorun şuydu ki, paramiliter grupların kendileri anlaşmanın tarafları arasında değildi. Sinn Féin bu maddeyi kelimesi kelimesine yorumlamayı seçti: IRA'ya bağlı değillerdi, ellerinden geleni yapıyorlardı ve dolayısıyla silahların devreden çıkarılmaması anlaşmalarıyla ilgili değildi. Birlikçiler ise iktidarı, paramiliter bağlantılarının hala cephanelerinin olduğu bir partiyle paylaşmak istemiyorlardı ve 1998 ile 2002 arasındaki dönemde bu konuya takılı kaldık.

Bu çıkmazı aşmak için bir sıra girişimde bulunuldu; bunların bazıları diğerlerinden daha başarılı oldu. Hükümetlerin yeni düzenlemelerinin daha istikrarlı bir zeminde tesis edilebilmesi ise anca 2007'de IRA'nın filen dağılmasının silah kullanımına son vermesiyle mümkün oldu. Daha da göreceğimiz gibi, Kuzey İrlanda'da silahlar, özellikle güç bir konu oldu. Bazıları, bu konunun dikkat dağıtmaktan başka bir işe yaramadığını savundu; zira silahlar bırakılsa bile, istenirse yenilerinin edinilmesi her zaman mümkündür. Kendi görüşüm, Major hükümetinin silahların bırakılmasını görüşmelere katılmanın önkoşulu yapmasının bir hata olduğu. Fakat anlaşma nihayete erdikten ve Sinn Féin'in hükümete dahil olması tartışılmaya başlandıktan sonra, silahların bırakılması IRA'nın gerçekten de devreden çıkıp çıkmadığına dair daha büyük meselenin üzerinden vekaleten tartışıldığı bir konuya dönüştü.

Son olarak barış görüşmelerindeki uluslararası arabuluculuğa dair kısa bir yorumum olacak; en azından İngiltere açısından, İrlanda için bu geçerli değildi. Resmi uluslararası arabuluculuk ya da uluslararası kuruluşların Kuzey İrlanda'ya çözümler bulmaya çalışması bizi genel olarak yoruyordu. Fakat ABD Senatörü George Mitchell gibi saygıdeğer uluslararası figürlerin hükümetler ve Kuzey İrlanda partileri için arabuluculuk yapması çok olumlu bir tecrübeydi. Özellikle ABD ve AB partnerlerimiz gibi Kuzey İrlanda'da barış olmasını isteyen dostane ülkelerin gayriresmi katılımı da aynı şekilde olumluydu. Mitchell ve çalışma arkadaşları bağımsız bir unsur sundular; ve birey olarak sahip oldukları otorite, tarafların onlara saygı duymasını, ve hükümete ihtiyaç duyulmamasını sağladı. Başka deyişle, toplayıcı bir güç olarak işlev gördüler: toplantılara başkanlık ettiler ve hakikaten çok olumlu bir etki yarattılar.

Sonuç

Bütün bunlardan çıkardığım sonuç, süreci ille de resmi olarak uluslararasılaştırmadan da barış sürecine kaydedeğer uluslararası destek sağlamanın mümkün olduğu. Elbette akla gelen ilk soru Kuzey İrlanda'nın günümüzde ne durumda olduğu; bu da cevaplaması çok kolay bir soru değil. Çıkarılabilecek dersleri düşündüğümde, çoğu açıdan hala gelişmekte olan bir süreç olduğunu görüyorum. Hayırlı Cuma Anlaşması'yla tesis edilen kurumların işleyişini tehdit eden yeni unsurlar var. Örneğin güç paylaşımı, güven inşası önemli olsa da, iki ana parti arasında bir nebze konsensüs olmasını gerektirir; şu an bu partiler Demokratik Birlik Partisi ve Sinn Féin, ve bu konsensüsü sağlamakta oldukça zorlandılar.

Sinn Féin birkaç hafta önce yönetimden çekildi. Perşembe günü Kuzey İrlanda'da yapılan seçimler bana göre siyasi manzarayı pek de değiştirmede, ve güç devri hükümetinin hızlıca kurulması beni şaşırtacaktır.³⁴ Dolayısıyla zor bir dönem yaşıyoruz. İngiltere'nin AB'den çıkma kararı da yardımcı olmuyor; ama aynı şey İrlanda halkı için de söylenebilir. Bu belki de şaşırtıcı değil, zira acı ve çatışma dolu bir geçmişe sahip bu halk hala din ve siyaset açısından bölünmüş durumda, ve herkesin geçmişe dair farklı görüşleri var. Barıştan memnunar, ama henüz içsel olarak her şeyi kabullenebilmiş değiller. Fakat buna rağmen ben hala iyimser hissediyorum. 1998 anlaşması ilerleyebilmemizin tek mümkün yöntemi; İngiliz ve İrlanda hükümetleri anlaşmaya hala ilk günkü kadar adanmışlar. Dünyadaki tüm tecrübelerde olduğu gibi, burada da çatışmanın açtığı yaralar çok derin ve tamamen iyileşmeleri uzun zaman alacak.

³⁴ Kuzey İrlanda Meclis seçimleri, 2 Mart 2017.

Zor Zamanlarda Çatışma Çözümü: Kuzey İrlanda barış süreci

Dermot Ahern³⁵

Misafir konuşmacı Dermot Ahern

35 Geçmişte İrlanda Parlamentosu milletvekilliği ve kabinede bakanlık görevlerinde bulunan Dermot Ahern, 20 yıldan fazla bir süre İrlanda barış sürecinde anahtar bir rol oynamıştır ve bu süre içinde Belfast Anlaşması (Hayırlı Cuma Anlaşması) ve St. Andrews Anlaşması için yapılan müzakerelere dahil olmuştur. AB Konseyi seviyesinde de önemli tecrübeleri olan Ahern, AB Anayasası ve Lizbon Antlaşmaları sürecinde de önemli bir arabulucu ve imzacı olmuştur. 2005 yılında dönemin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından BM Reformu konusunda özel temsilci olarak atanmıştır.

Prof. Dr. Sevtap Yokuş: Çok teşekkürler Sir Bill. Kuzey İrlanda barış sürecinin müzakereleri esnasında Dermot Ahern çok önemli görevler üstlendi. Kendisi BM ve Avrupa Konseyi'nde çeşitli pozisyonlarda görev aldı; aynı zamanda İrlanda Cumhuriyeti Eski Dışişleri Bakanı. Konuşmacımızın aktardığı gibi, Kuzey İrlanda'daki sorunlar tamamen çözülmüş değil; fakat Dermot'un konuşması bize barış sürecinin güç zamanlarında sebat göstermenin önemini anlatacak. Söz sizin.

Dermot Ahern: Bill ve David'e ilgiye şayan katılımlarından dolayı teşekkür ederim; bilhassa DPI'a da bu toplantıyı organize ettikleri için teşekkür ediyorum. Birkaç yıldan beri DPI'ın düzenlediği benzeri organizasyonlara katılıyorum ve bunlar benim için çok yapıcı ve ilgi çekici tecrübeler oldu.

Çatışma

Size de takdim edildiğim üzere, eski Dışişleri Bakanı ve Adalet Bakanım. Kariyerime avukat olarak başlayıp sonra siyasete atıldım. İrlanda adasında Dublin ve Belfast'ın tam ortasında yer alan bir kasabadanım. Sık sık demişimdir ki, herhangi normal bir toplumdaki, ve özellikle de küçük bir adada, iki nüfusu yüksek merkez arasında yer alan bir kasabanın refah düzeyi yüksek olacaktır; fakat benim kasabam çatışmadan kötü etkilenmiş bir yer. 20'lerin başında ülkemiz iç savaş sebebiyle bölündü. Bu olayı takiben iki ana parti ortaya çıktı; benimki bölünme karşıtıydı, diğeri ise bölünmeyi destekliyordu.

70'ler ve 90'lar arasında Kuzey İrlanda'da 3500 kişi öldürüldü, çok daha fazla kişi ise sakatlandı. Günümüzde bu katliamların yara izleri hala insanlarımız tarafından hissediliyor. 1972'de "Kanlı Pazar"³⁶ yaşandı; sivil bir yürüyüş esnasında 14 masum vatandaş İngiltere ordusu tarafından katledildi. David'in konuşmasında

³⁶ *Bogside Katliamı olarak da bilinir. 30 Ocak 1972'de İngiliz askerlerinin 26 silabsız sivil gözaltılara karşı barışçıl bir yürüyüşte vurmasıyla yaşanmıştır.*

bahsettiği gibi, barış sürecinde dilenen özürler çok önemlidir; fakat İngiltere Hükümeti'nin sonunda David Cameron aracılığıyla bu katliam için resmen özür dilemesi ve Avam Kamarası'nda özrünü açıklaması en az 30 yıl aldı. Bu olaydan sonra 1979'da, Kuzey İrlanda'da İngiltere Ordusu'na yönelik yapılmış en aşağılık saldırılardan birinde 18 İngiliz askeri öldürüldü. Kısasa kısas usulü işlenen cinayetleri tecrübe ettik. Başlangıçta İrlanda dışındaki insanlar yaşananların Katolikler ve Protestanlar arasında bir dini savaş olduğunu düşündüler. Durum böyle değildiyse de, birlikçilik ve milliyetçiliğin bir kesişim kümesi olduğu doğrudur. Protestanlar ve Katolikler arasında bir korelasyon vardı ama yine de dini bir savaş değildi; yaşananlar büyü ölçüde kimlik ve ülke toprakları ile ilgiliydi. 1993'te yaşanan Greysteel katliamında birlikçi paramilitarler bir meyhaneyi basarak sekiz kişiyi öldürdüler. Bu saldırı, önceki haftasonu IRA'nın düzenlediği bombalı bir saldırının rövanşiydı. 1981'de açlık grevcileri meselesini tecrübe ettik; on cumhuriyetçi mahkum açlık grevinde öldüler ve nihayetinde şehit olarak görülmeye başladılar.

Yetişkinliğimin büyük bir kısmını çatışma ortamında geçirdim, dolayısıyla şu anda tecrübe ettiğimiz görece barış ortamından memnunum. Doğduğum kasaba İngiltere ordusu tarafından kuzeye yönelik saldırılar düzenlemek için bir sığınak olarak kullanılıyordu. Hayırlı Cuma Anlaşması'nın getirdiği barış sayesinde kasabam değişti. 70'lerin başında Margaret Thatcher, sonradan kötü nam kazanmış bir ifade ile kasabama "El Paso" veya metruk kasaba demişti. Fakat Bill Clinton'ın 2000'de kasabamı ziyareti bir dönüm noktasıydı; 60.000 insanın önünde, barış sayesinde Dundalk'ın artık hızla gelişen bir yer olduğunu açıkladı. Bu, yaşanan değişimleri tam anlamıyla ifade eden bir örnek.

Müzakereler esnasında yaşanan zorluklar

20'lerimin başında yerel siyasete atıldım; 30'larımın başında da toplam 25 yıl hizmet ettiğim İrlanda parlamentosuna seçildim. Parlamentodaki ilk yılımda zamanın başbakanı Charles Haughey benden bir danışmanı ve partimden başka bir üyenin oluşturduğu bir delegasyonla birlikte Sinn Féin'le görüşmemi istedi. Benzer görüşmeler devam etti; görüştüğümüz kişiler arasında Gerry Adams ve diğer temsilciler yer alıyordu. Bu görüşmelere gerçeküstü bir boyut katan faktör, gizliden gizliye yürütölmeleri ve bunun halk tarafından öğrenilmesinin sürece zarar vereceğiydi. Buna rağmen ilginçtiler, zira karşımızdakileri askeri yöntemlerden caydırıp siyasi yola baş koymaya ikna edip edemeyeceğimizi anlamaya çalışıyorduk. Onlara söylemeye çalıştığımız şey, bombalı saldırılarla İrlanda'yı birleştiremeyecekleriydi. Enteresan bir biçimde, başlangıçta bu görüşmeleri kullanarak pan-milliyetçi bir cephe inşa etmeye çalıştılar; böylece İrlanda hükümetinin bizzat kendisi ve ana milliyetçi parti SDLP, İngiliz hükümetiyle müzakerelerinde kuvvetli bir faktör haline gelecekti. Bunu bir tuzak olarak gördük ve kesin olarak bu yolu izlememe kararı aldık.

Dermot Ahern Kuzey İrlanda barış sürecindeki tecrübelerini aktarırken

Görüşmeler sırasında yaşanan sorunlardan biri, biz bu görüşmeleri yaparken korkunç olayların yaşanıyor olmasıydı. Bir pazar gecesi Ballygally’de sekiz İngiliz askerin öldürüldüğü bir bombalı saldırı yapılmıştı; bizse ertesi gün bir görüşme yapacaktık. Bu insanlarla görüşürken bazı kişisel zorluklar tecrübe ettiyse de nihayetinde kendimize söylediğimiz şey, buluşmalarımızın böylesi saldırıların gelecekte yaşanmasını önlemek için olduğuydu. Dolayısıyla cumhuriyetçi, milliyetçi teröristlerle ve kraliyetçi, birlikçi teröristlerle yıllar boyunca ara ara gerçekleştirdiğimiz bu görüşmelerde çok sık yutkunmamız ve kendimizi zorlamamız gerekiyordu.

Kendimize bir dizi ilke çıkardık; bunlardan en önemlileri görüşmelerin olmamasının barışın olmamasını ve sürece karşı olanların avantaj elde etmesini sağladığıydı. Filipinler tecrübesine benzer şekilde bizim sürecimiz de yukarıdan yönetildi: kamu personelleri, din adamları ve cemaat liderleri tarafından.

Hayırlı Cuma Anlaşması

Hayırlı Cuma Anlaşması süreçte tecrübe edilen bir dizi engel ve hayalkırıklığı sebebiyle zahmetli ve zor gerçekleşmiş müzakerelerin sonucuydu. İngiliz ve İrlandalı arabulucular da sürece dahil olduysa da ben belirleyici faktörün üçüncü taraf, yani ABD ve AB katılımı olduğuna kesinlikle inanıyorum. Bu katılım daha geniş bir kitlenin durumdan haberdar olmasını sağladı; böylece barışçıl bir çözüm için daha büyük bir baskı oluştu.

İrlanda İngiltere ile birlikte 1973'te AB'ye katıldığında Avrupa masasında eşit oylara sahip eşit bir partner haline geldi. Katılımdan önce daha çok bir baş belası olarak görülüyordu. Amerikalılar, AB, İngilizler ve Kanadalılar Uluslararası İrlanda Fonu'nu (IFI) kurarak Kuzey İrlanda ve altı güney vilayetine çok ihtiyaç duyulan maddi desteği sağladılar. Uluslararası İrlanda Fonu sürecin başlarında, Kuzey İrlanda cemaatleri arasında ve güneydeki sınır vilayetleriyle ilişkileri inşa edebilmek için maddi destek sağlamak amacıyla kuruldu. İrlanda'nın AB'ye katılımından sonra yapılan en önemli şeylerden biri sınırdaki askeri mevcudiyetin ortadan kalkmasıydı. Bu demilitarizasyon ihtiyacı sadece sınır bölgeleri için değil, aynı zamanda Kuzey İrlanda'da da geçerliydi.

Hayırlı Cuma Anlaşması'nın kaydadeğer bir unsuru, kamuoyuna ve kamu onayına verdiği önemdi. İrlanda'nın Kuzey İrlanda'daki toprak talebi, İrlanda Cumhuriyeti'nin anayasasında da görülebileceği üzere anayasal bir mecburiyetti. Bu da elbette Kuzey İrlanda'da Birleşik Krallık'a bağlı kalmak isteyenler için büyük bir sorundu. Fakat anlaşma gereği, ve çok önemli bir taviz olarak Kuzey İrlanda'daki anayasal toprak talebimizden vazgeçmeyi kabul ettik. Dahası, sadece Kuzey İrlandalıların bir referandumla birleşik İrlanda'nın bir parçası olmak istediklerini belirtmesi durumunda böylesi bir birleşmenin gerçekleşebileceği kabul edildi. Bu da büyük bir tavizdi. Öte yandan, Hayırlı Cuma Anlaşması turizm gibi zararsız meselelerle ilgilenmeleri için bir dizi sınırötesi

heyet oluşturdu. Bunlar yine de önemli adımlardı, zira İrlanda Cumhuriyeti'ne Kuzey İrlanda'yla sınırları aşan bir ilişki kurmasını sağladılar.

Referandum sınırın iki tarafında da, özellikle İrlanda Cumhuriyeti'nde, kolaylıkla tamamlandı. Fakat şunu belirtmek önemli ki, uygulama ve gözetleme aşamaları ile takip edilmedikleri sürece anlaşmalar, üzerine yazıldıkları kağıt kadar değersizdirler. Silahsızlanma konusunu takip etmesi için uluslararası bir paneli görevlendirdik. Birlikçiler İngiliz hükümetini görüşmeler başlamadan önce silahların bırakılacağına dair bir emare olarak kendilerine sembolik olarak bir kurşun teslim edilmesi istediklerine ikna ettiler. Fakat işler daha zorlaştığında başlangıçta belirttikleri beklentilerini değiştirdiler ve tamamlanmış, detaylı ve onaylı bir silahsızlandırma istediklerini söylediler. Önceden de söylediğim gibi, siyasi destek kesinlikle vazgeçilmez ve çok önemli. Biz Kuzey İrlandalı bir kuşak çok iyi siyasetçiye denk geldik. Fakat maalesef, barış sürecinin kötü yanlarından biri, ortadaki merkezi partilerin seçimlerde zarar görmesi oldu. Sürecin çoğu aşamasında DUP gibi partiler İrlanda hükümetiyle aynı odada durmayı bile reddettiler. Bu durumun ilk aşamalarda ne kadar kötü olduğuna bir örnek; fakat biz yine de sebat ettik.

Alınan Dersler

Süreçte öğrendiğim en önemli şeylerden biri, barış anlaşmasını uygulamaya geçirirken başıboş bırakılmış hiçbir mesele olmadığından emin olmanın hayati önemi. Hayırlı Cuma Anlaşması polis kuvvetleri meselesini gözardı etmişti; bu çok önemli bir meseleydi, zira polis kuvveti olan Ulster Kraliyet Polis Teşkilatı'nın (Royal Ulster Constabulary — RUC)³⁷ belli bir ölçüde toplumdaki bölünmeleri yeniden canlandırabilecek sekter bir kuvvet olduğu genel olarak kabul ediliyordu.

37 Ulster Kraliyet Polis Teşkilatı (RUC) 1922 ve 2001 arasında Kuzey İrlanda'daki polis teşkilatıydı. 2001'de yerine Kuzey İrlanda Polis Hizmeti (PSNI) kuruldu.

Bütün barış süreçlerinin kendilerine has özellikleri olsa da uzun yıllara dayanan tecrübelerim bana gösteriyor ki, neredeyse bütün barış süreçlerinde bizim Kuzey İrlanda'daki duruma uyarladığımız yöntemlerle ortak yönler var. Dışişleri'nde çalışırken departmanımızda bir çatışma çözümü birimi kurmuştum; amacım edindiğimiz tecrübeleri ve bilgileri paylaşabilmektir. Bunları Doğu Timor gibi yerlerde başarıyla kullandık.

Kalbim Türkiye ile birlikte. Jeopolitik konumunuz hafife alınacak gibi değil. Türkiye doğu ve batı arasında çok önemli bir ülke, ve bu büyük güçler tarafından kabul edilen bir gerçek. Dışarıdan katılıma ihtiyacınız olduğunu düşünüyorum, dürüst araçlar ve gözetimciler için. AB'nin uğraşması gereken pek çok konu var, ama Türkiye'yi hep düşünüyorlar. Dediğim gibi, dışarıdan uluslararası bir destek almanın çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Hepinize teşekkür etmek ve iyi dileklerimi sunmak isterim. Bu benim için çok önemli bir fırsattı. DPI'a bu toplantıyı gerçekleştirdikleri için teşekkür ediyorum.

Prof Dr Sevtap Yokuş: Çok teşekkürler. Dermot'la pek çok defa görüştüm, çeşitli konuşmalarını dinledim ve her seferinde sürecin farklı bir boyutuna dair bilgi edindim. Genelde sizi dinledikten sonra kendimi daha ümitli hissediyorum.

Soru ve Cevaplar

David Gorman bu oturuma katılamadı.

Prof. Dr. Sevtap Yokuş: Son konuşmaya yönelik sorularınızı almak isteriz.

Katılımcı: Değerli bakan, çok teşekkür ederiz. Dr Sevtap Yokuş'a katılıyorum; bize her konuşmanızda yeni ve değişik bir boyutu gösteriyorsunuz. İrlanda'ya bir önceki ziyaretimizde beni düşündüren bir konu, sanki açıklanmamış bir olağanüstü hal varmışçasına bir saatten sonra Belfast'taki bütün kapıların kilitlenmesi, ve barış duvarlarının mevcudiyetiydi. Protestanların ve Katoliklerin hala ayrı olduğu net olarak görülüyor. Son “Stormont House Anlaşması”nda³⁸ herhangi bir düzenleme yapıldı mı? Herhangi bir değişiklik ya da düzelme oldu mu?

Dermot Ahern: Barış duvarları cemaatleri birbirinden ayırmak, ve birbirlerine saldırmalarını engellemek için inşa edildi. Maalesef on yıllarca süren şiddetin ve intikam cinayetlerinin sonucu bu. Hayır, bu konuda bir düzelme olmadı. Hayırlı Cuma Anlaşması çok iyi olsa da mecburi bir ortaklık hükümeti oluşturdu, bizim İrlanda Cumhuriyeti'nde sahip olduğumuz gibi bir demokrasi değil. Anlaşmanın bir parçası olarak “D'Hondt sistemi”ni³⁹ uyguluyorlar, bu da tam demokrasiden önceki aşama. Yetki devri hükümetiyle ilgili tecrübe edilen bir sorun, çoğu meselenin hala

³⁸ 23 Aralık 2014'te yayımlanan Stormont House Anlaşması, İngiliz hükümeti ve Kuzey İrlanda'nın siyasi liderleri arasında varılan bir anlaşmaydı. Bayrakların asılması, yürüyüşler, ve Sorunlar Dönemi'nin mirası gibi Kuzey İrlanda'nın en zor ve tartışmalı kimlik meselelerine yeni bir yaklaşım sağladı. Kimlik meselelerinin yanısıra anlaşma Kuzey İrlanda'nın sosyal yardım reformu ve şirket vergisi gibi ekonomik konularını da ele aldı.

³⁹ D'Hondt sistemi en yüksek ortalamalara dayanan bir yöntemdir; nisbi temsil yöntemlerinden biri olup koltukları paylaştırmak için kullanılır. Kuzey İrlanda'da Hayırlı Cuma Anlaşması bu yöntemin bölünmüş bir toplum için daha uygun olacağına, cemaatler arası temsili sağlayacağına hükmetti.

Belfast'ta değil Londra'da ele alınması. Kuzey İrlandalılar kendi kaderlerini belirleyemiyorlar. Önceden de bahsettiğim gibi, anlaşma yaparken yaşanan zorluklardan biri, bazı meseleleri başıboş bırakmak. “*St Andrews Anlaşması*”nda⁴⁰ böylesi bir meseleyi ele aldık; Hayırlı Cuma Anlaşması'nda değinilmemiş polis sorununu ele aldık. Fakat bazı meselelere yine değinmedik. Bunların arasında bayrak ve semboller konusu var, İrlanda bayrağı, Birleşik Krallık bayrağı ve ne zaman asılabilecekleri konusu, ve İrlandaca meselesi. Örneğin yaklaşık iki yıl önce, milliyetçi çoğunluğun ve yerel yönetimin Birleşik Krallık bayrağını belediye konağına asmama kararından sonra yaklaşık 10.000 kişi Belfast sokaklarına çıktı ve hayatı durdurdu. Durum böyle olduğu için maalesef hala fiziksel bariyerler var, insanların zihinlerindeki bariyerleri hayal etmeyi ise size bırakıyorum.

Sir Bill Jeffrey: Geriye dönüp baktığımda Hayırlı Cuma Anlaşması'nda toplumsal uzlaşmaya daha fazla eğilebilirdik diyorum. Toplum hala oldukça bölünmüş durumda, ve barış duvarları hala ayakta. Duvarlar başlangıçta korunma amaçlı dikildiyse de şu anda esasen bölünmüşlüğü simgeliyorlar; ve toplumun iki yarısı arasında bir uzlaşma sağlanmadığı sürece siyaseten iyimser olmak zor. Barışın görece olarak güvende olduğunu düşünüyorum, zor olan siyaseti sürdürmek. Siyasetten bahsetmişken, perşembe günü yapılan seçimlerin sonuçlarında en dikkat çeken unsur şu: iki ortayolcu parti, Ulster Birlik Partisi (UUP) ve SDLP birlikte daha etkin bir hükümet kuracaklarına dayalı bir seçim kampanyası yürüttü, fakat DUP ve Sinn Féin arasında neredeyse hiçbir konuda uzlaşma yoktu. UUP ve SDLP'nin kampanyası başarılı olmadı; DUP ve Sinn Féin en büyük partiler olarak konumlarını konsolide ettiler. Toplumun iki yarısı arasındaki uzlaşmaya dair gelişme sağlanmadıkça siyasetin Kuzey İrlanda'nın yönetimini iyileştirecek bir yönde değişeceğini düşünmüyorum.

⁴⁰ 2006 *St Andrews Anlaşması* bölgede yetki devri ve güç paylaşımı üzerine, İngiliz ve İrlanda hükümetleri ile Kuzey İrlanda'daki siyasi partiler arasında yapıldı.

Bu konuda iyimser hissetmek çok zor. Fakat barışın sürecine dair iyimserliğim tam.

Zor Zamanlarda Diyalog konulu yuvarlak masa toplantısı

Katılımcı: ABD’de İrlanda kökenli 14 milyon insanın yaşadığından, hatta kimi başkanların İrlanda kökenli olduğundan ve İrlandalı cemaatin ülkede büyük bir ekonomik güce sahip olduğundan bahsettiniz. Dolayısıyla ABD’nin çatışmaya müdahalesi çözüm sürecine büyük bir katkıda bulundu. Kürt sorununda böyle bir fırsatın olmaması büyük bir engel. İkinci olarak, Kuzey İrlanda konusuna dönersek, bildiğim üzere bazı İskoç kökenli kraliyetçi Protestan göçmenler var. İngiltere ve İskoçya arasındaki gerilimi de hesaba katarsak, eğer İskoçya Birleşik Krallık’tan ayrılma kararı alırsa bu karar İskoç kökenli İrlandalı vatandaşları nasıl etkiler?

Dermot Ahern: İkinci soruyu cevaplaması için Bill’e bırakacağım, zira kendisi İskoç kökenli. İlk soruya cevaben, evet, Amerika’da güçlü bir İrlanda cemaati var. Dışişleri Bakanırken ABD Senatörlerine Amerika’da yaşayan kayıtdışı İrlandalı göçmenler için lobi yapmak amacıyla Washington’a giderdim. Hesaplarımıza göre Amerika’da yaşayan 50.000 yasadışı İrlanda göçmeni vardı. Ülkenin dört bir yanındaki İrlanda lobileri Washington’da bir araya geldi ve göçmenlik

reformu konusuna dikkat çekmek için bir toplantı düzenledi. Senatör Ted Kennedy ve John McCain Temsilciler Meclisi'nin iki kanadını temsilen müzakereye katıldılar. 50.000 yasadışı İrlanda göçmeni mevzubahis olduğunda yüz senatörden beşi toplantıya katıldı. Öte yandan, bu toplantıyı takiben, ülkede 11 milyon yasadışı göçmeni bulunan Meksikalılar da benzer bir toplantı yaptı ve bu toplantıya sadece bir senatör katıldı. Bunun üzerine Meksikalılar göçmenlik reformu konusunda ırksal bir boyut olduğuna ve senatörlerin beyaz İrlandalıların kalmalarına izin verdiğine, ama Meksikalılara böyle bir izin verilmediğine dair suçlamalarda bulundular. Fakat benim burada gördüğüm İrlanda lobisinin ne kadar güçlü olduğuydu; ABD'deki siyasi değişimlerden dolayı belki yakın zamanlarda eskisi kadar güçlü değilse de. Sizin açınızdan ABD katılımı hakkında pek bir şey diyemem, fakat ABD'nin özellikle AB'ye olası katılımınızı desteklediğini biliyorum. Katılım meselesi ve şimdi de Suriyeli göçmenler konusunu düşününce, AB'nin barış sürecinize daha yakından eğilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Sir Bill Jeffrey: İskoçya'da bahsettiğinizin benzeri bir durum var. Yaklaşık bir yıl önce Birleşik Krallık'tan ayrılmaya yönelik bir referandum yapıldı ve çoğunluk kalmak yönünde oy kullandı. Fakat Brexit bunun dinamiklerini biraz değiştirdi. Anketlere göre İskoç kamuoyunun çok değişmediğini düşünüyorum, ama İskoç halkının AB'de kalma yönünde oy kullanması bu konuyu siyaseten çok hassas hale getirdi. İskoçya Başbakanı Nicola Sturgeon İngiltere hükümetinden ticari erişim fırsatları sağlayan bir "yumuşak anlaşma" elde edemezse kendini bir köşeye sıkıştırma riskini taşıyor. İskoçya için bir referandum daha ilan etmesi gerekebilir, fakat böylesi bir referandumdan ne sonuç çıkacağını tahmin etmek zor. Eğer İskoçya'nın Birleşik Krallık'tan ayrılmasına sebep olursa, ki ben şahsen bunun muhtemel olmadığını düşünüyorum, bu durumun Kuzey İrlanda'da bazı yansımaları olacaktır. Bu sadece kültürel anlamda olabilir, zira Kuzey İrlandalı çoğu birlikçi bariz sebeplerden dolayı İskoçya'da kendilerini rahat hissediyor; eğer pek

çok değer atfettikleri birlik parçalanmaya başlarsa, bu tabii ki bazı şeyleri değiştirecektir. Fakat bu konuda öngöründe bulunmayı çok zor buluyorum. Siyasi birlikçiliğin iki kanadı var: bunlardan biri Kuzey İrlanda'nın tamamen Birleşik Krallık'ın bir parçası olmasını istiyor, ve İskoçya'nın ayrılması en çok bu kanada zarar verecektir; fakat diğer kanat hep kendini yöneten bir Kuzey İrlanda istedi. Aslında DUP'nin konumu da bu. Bence İskoçya Birleşik Krallık'tan ayrılırsa Kuzey İrlanda'nın daha kendini yöneten bir mevcudiyet olmasına yönelik baskı da artacaktır. Tabii bunları söylemek bir nevi spekülasyon oluyor, ama benim şahsi görüşlerim bu yönde.

Dermot Ahern: Başbakanımız bu hafta Brüksel'deydi ve Brexit bağlamında Hayırlı Cuma Anlaşması'ndan bahsetti. Müzakerelere istinaden, Hayırlı Cuma Anlaşması'nın altında yatan ilkenin 1980'lere dayanan "ilişkilerin bütünselliği" kavramı olduğunu söyledi. Bu kavram, Kuzey İrlanda'daki iki cemaat — birlikçiler ve milliyetçiler, kuzey ve güney, doğu ve batı veya Birleşik Krallık ve İrlanda— arasındaki ilişkiler bütünü ifade ediyor. Dolayısıyla Hayırlı Cuma Anlaşması, bu ilişkiler bütünü kesintisiz olmasına dayanıyordu. Hayırlı Cuma Anlaşması kapsamında Britanya-İrlanda Konseyi (BIC)⁴¹ benzeri bir dizi kurumsal heyet oluşturuldu. Brexit şüphesiz getirdiği radikal değişikliklerle bu anlaşmanın bazı unsurlarına zarar verecek. Sınır bölgesinden olan biri olarak bence Brexit tam bir felaket. Başbakanımız Hayırlı Cuma Anlaşması hakkında bazı yorumlar yaptıysa da, İskoçların ayrılmasının büyük etkileri olacağını düşünmüyorum.

⁴¹ *Britanya-İrlanda Konseyi Britanya ve İrlanda hükümetlerindeki, Kuzey İrlanda, İskoçya ve Galler'deki yetki devri yönetimlerindeki, Isle of Man hükümetindeki, Jersey ve Guernsey hükümetlerindeki bakanları bir araya getiren bir bakanlık konseyidir. Daha fazla bilgi için www.britishtishcouncil.org/ adresine bakabilirsiniz.*

Katılımcı: İki sorum olacak. Anladığım kadarıyla Kuzey İrlanda'daki sorunlar halen tamamen çözülebilmemiş değil. Hayırlı Cuma Anlaşması'na rağmen cemaatler arasında hala sürtüşmeler ve gerginlikler var. İktidar paylaşımı mekanizmalarına rağmen sorun halen çözülememiş. Bu bilgilerin ışığında sizce demokrasinin türü bütün bu olanları belli bir şekilde etkiledi mi? Eğer farklı bir tür demokrasi olsaydı, örneğin temsili demokrasiden farklı olarak daha katılımcı ve daha yerel bir demokrasi, sizce daha faydalı olur muydu? İkinci olarak, Kuzey İrlanda sorunundaki taraflar milliyetçiydi, ve toplumsal bölünme dine de atfedilebilir. İki cemaati de tanıyan kişiler olarak sizce gelir eşitsizliği bir faktör müydü? Sizce ekonomik boyut da çatışmada bir rol oynadı mı?

*Sabah molası esnasında katılımcılar: CHP MV Şenal Sarıhan,
Eski AK Parti MV Abdurrahman Kurt, Eski HDP MV ve
Ağrı Belediye Başkanı Sırrı Sakık, Kıdemli Gazeteci Oral Çalışlar,
AK Parti MV Adnan Boynukara*

Dermot Ahern: Sinn Féin'in ve onlar kadar siyaseten organize olmayan birlikçi cemaatin temsilcileriyle görüşürken dikkatimi çeken şeylerden biri, hepsinin işçi sınıfının yaşadığı bölgelerdeki mahrumiyete dair şikayetçi olmasıydı. Yeminli düşmanlar olsalar da bu, onları birleştiren unsurlardan biriydi. Fakat Birleşik Krallık'ın devasa yatırımlarına rağmen — zira ekonomileri büyük ölçüde Birleşik Krallık hükümeti tarafından ayakta tutuluyor — bizim sahip olduğumuzun benzeri bir ekonomiye sahip olamayacakları genel olarak biliniyordu. Demokrasinin niteliğini nasıl arttıracaklarından emin değilim. Bir noktada “Armalite ve oy sandığı stratejisi”nden⁴² bahseden bir Sinn Féin temsilcisi vardı. Bence bu, yasal bir hukukçu ya da sıradan bir insan olan herhangi biri için korkunç bir kavram. Fakat bu erken aşamalarda sarfedilen bir sözdü, ve sonraki yıllar boyunca hep bir şüphe kaldı. Dolayısıyla müzakerelerdeki iyiniyet her zaman yüzde yüz olmayabiliyor. Dediğim gibi, demokrasinin niteliği hakkında ne söylenebilir emin değilim. Bizim siyasi bir yola çekmeye çalıştığımız temsilciler ve insanlar hoşumuza gitse de gitmese de kaydadeğer bir nüfusun temsilcileriydiler. Bütün bu insanları pas geçerek nasıl yerel düzeye ulaşılabilir bilmiyorum, zira hepsi hem yerel hem ulusal siyaseti temsil ediyordu.

Sir Bill Jeffrey: Üç farklı şeyden bahsettiğinizi düşünüyorum. İlk yorumunuzda, Hayırlı Cuma Anlaşması'yla sonuçlanan barış sürecinin yıllar sonra hala nihayete ermemiş olduğunu söylediniz. Fakat bence bu süreçlerin devam etme sebebi, amaçlarının uzun dönemli ve köklü düşmanlıkları, nefreti ve şikayetleri çözmek için tasarlanmış olmaları; bunları başarmak için de geniş zamanlara ihtiyaç var. Bazı tarihi yükleri geride bırakmak gerçekten de zor.

⁴² “Armalite ve oy sandığı stratejisi” 1980'lerde ve 1990'ların başında İrlanda cumhuriyetçi hareketi tarafından kullanılan bir yöntemdi; Kuzey İrlanda ve İrlanda Cumhuriyeti'ndeki seçimlere Sinn Fein katılırken IRA İngiltere Ordusu, RUC ve kraliyetçi paramiliter gruplara karşı silahlı mücadeleyi sürdürüyordu.

İkinci yorumunuza istinaden Dermot'la aynı fikirdeyim; Hayırlı Cuma Anlaşması'nda, halihazırda mevcut olan demokratik kurumları yaratmak haricinde pek bir seçeneğimiz yoktu. Bu kısmen geçmişte siyaset dışında bırakılmış insanları siyasete katabilmek içindi; fakat asıl sebep önceki koşullarda birlikçilere hakimiyet sağlayan ve milliyetçilere karşı ayrımcılık yapmalarını sağlayan basit bir çoğunluk demokrasisi olmasıydı. Dolayısıyla anlaşma, böylesi bir durumun bir daha yaşanmayacağını garantilemeyi hedefledi. Biz de mecburen iki geleneğin de temsil edileceği bir yönetim şekline yöneldik. Yerelleştirmek faydalı olur muydu emin değilim, zira yerel düzeyde de aynı sistem mevcut ve yerel konseylerde bir partinin hakimiyet kurmasına sebep olabilecek nisbi bir temsiliyet düzenlemesi var; fakat bu çok da olası değil. Bence buradaki çıkmaz şu: hedefi bir, birkaç ya da pek çok aktörü hükümete dahil etmek olan bir sürece başlamak, sonrasında yönetimi çok güçleştiriyor. Bundan kurtulmanın bir yöntemi yok. Ekonomi konusunda size katılıyorum, yaşam standartlarının olanlarla bir ilgisi var. DUP ve Sinn Féin'in ağırlıklı olarak gelir yelpazesinin düşük tarafında yer alan kişilerden destek almasını dikkate değer buluyorum. Dahası, örtülü sekterlikten farklı olarak gerçek sekterlik işçi sınıfları arasında daha belirgin; bu tabii ki yelpazenin öbür tarafında hiç yok demek değil, ama gelir dağılımı siyaseti bir bütün olarak etkiliyor. Benim görüşüm, bütün bunların çözümünün insanlara bağlı olduğu, ve halk her seçim döneminde en ekstrem uçlara savrulmadığı zaman daha etkin çalışan bir yönetim sistemimizin olacağı yönünde.

Katılımcı: Demokratik prensiplerin ve insan hakları süreçlerinin geliştirilmesinin çözüm sürecine doğrudan bir etkisi var mı? Çözüm süreci demokrasi olmadan mümkün olabilir mi?

Sir Bill Jeffrey: Öncelikle, bence anlaşmanın insan hakları ve eşitlik boyutu en önemli yönlerinden biriydi, zira milliyetçilere toplumda eşit bir konum sahibi olacakları garantisini veriyordu. Bu gereksinimler mecburi tutuluyor, artık toplumun iki tarafının da

desteğine sahip bir polis hizmetimiz var. Demokrasinin esas olduğuna inanıyorum, demokratik kurumların dahil olmadığı başarılı bir süreci hayal edemiyorum. Şunu sorguladığınızı düşünüyorum: Kuzey İrlanda'da tesis edilen demokratik kurumlar uzun vadede başarılı mı olacak, yoksa başarısız mı? Bunu cevaplamak zor, zira bu kurumları farklı bir şekilde tesis etmek gibi bir alternatifimiz yoktu. Öte yandan durumun işimizi kolaylaştırmıyor. Fakat bütün bunları demokrasi olmadan elde edemeyeceğiniz konusunda şüphem yok.

Dermot Ahern: Bunlara ekleyebileceğim pek bir şey yok. Hatırlamalısınız ki Sinn Féin ve IRA eylemlerine başladığında sloganları “İngilizler dışarı”ydı; Kuzey İrlanda'daki milliyetçi cemaatlerin yaşadığı yerlerde bütün duvarlarda, her yerde yazan buydu. Öteki tarafta ise güneydeki devlete ya da birleşik bir İrlanda'ya dair hiçbir şey görmek istemeyen birlikçiler ve kraliyet yanlıları vardı. Bu kurum önceden de mevcut olsa da, Hayırlı Cuma Anlaşması birlikçileri, ılımlı olanlarını bile çok rahatsız eden bir Anglo-İrlanda sekreteryası tesis etti. Birlikçilerin rahatsız olma sebebi bunun İrlanda hükümetine Kuzey İrlanda meselelerine dair söz fırsatı tanınmasıydı. Kuzey İrlanda'da Omagh'da bir büroları vardı, İrlanda Cumhuriyeti'nden kamu personeli, kendilerine söz hakkı verilmediğini düşünen millitetçiler adına İngiliz hükümetiyle ve Kuzey İrlanda'daki yerel otoritelerle müzakere yürütüyordu. Daha önce de söylediğimiz gibi, Sorunlar Dönemi'nin kökeninde bu “kazanan her şeyi elde eder” yaklaşımı, ve birlikçilerin 60'ların sonu 70'lerin başına kadar demokrasiyi kendi ellerinde tutmuş olmaları var. Sonra da sivil haklar hareketi “bir insan, bir oy” talebiyle ortaya çıktı. ABD'deki Afrika kökenli Amerikalılara benzer bir şekilde, milliyetçi Katoliklerin yeterince toprak sahibi olmadıklarında oy kullanamadıkları bir dönem vardı. Tabii Katolikler genel olarak gelir dağılımının düşük tarafında oldukları için oy kullanamıyorlardı. Bu Katolıklere karşı açık bir saygısızlıktı. Anlaşmanın getirilerinden biri, Anglo-İrlanda Sekreteryası gibi dış etkilerin müdahil olup yerel sorunları hızla çözebilmesine imkan

tanımasıydı. Bu esnada Kuzey İrlanda demokrasisi daha çok gençti, fakat İngilizlere karşı hakkaniyetli davranmak gerekirse, ilk kabullerden biri Kuzey İrlanda'da bizim de paydaş olduğumuzdu zira yönetim konusunda birlikçilere güvenmiyorlardı. Hayırlı Cuma Anlaşması mecburi bir demokrasi tesis etti, bunu ideal bir demokrasi olarak görmüyorum fakat insanları hoşlarına gitse de gitmese de masaya oturup kendi meselelerini daha etkin bir şekilde idare etmeye yönlendirdi.

Prof. Dr. Sevtap Yokuş ve Avusturya'nın Türkiye Büyükelçisi Klaus Wölfer

Katılımcı: Savaşlar elbette çok yıkıcı, fakat barışın da savaş gibi bir bedeli olduğunu biliyoruz. Bu bedel tarafların verdiği tavizlerden ibaret değil. Bir süreç başlarken tüm çekilen acıları telafi edebilmek için barışın ekonomik bir fiyatı da olmalı. Benim sorum barışın finansmanı ve Kuzey İrlanda'nın barış süreciyle ilgili; aynı zamanda İrlanda Cumhuriyeti, Londra'daki merkezi hükümet, AB ve hatta belki ABD ile ilgili. Ekonomik katkılar nelerdi, barış nasıl fonlandı

ve finanse edildi? Kullandığım tabirden tam olarak emin değilim, barışın fonlanması hatalı bir kavram olabilir.

Aynı zamanda Sir Bill Jeffrey'e de bir sorum var. Ders almamız gereken iki konu var, bunlardan biri yetki devri. Birleşik Krallık hükümeti yetki devrine dair iki yasa çıkardı, Kuzey İrlanda hükümetine bazı yetkiler verildi. Bize bu sürecin aşamalarından bahsedebilir misiniz, bu yasayı çıkarmak zor muydu? İkinci olarak, Belfast parlamentosunu ziyaretinde, birbirine karşıt iki partinin iktidar paylaşımı yöntemlerini kullanarak Kuzey İrlanda'yı yönetmesine birinci elden şahit olduk. Birleşik Krallık'ın rolünü anladıktan sonra birkaç sorum oldu. Bir tür vesayet rejimi var mı? Buna siyasi vesayet diyebilir miyiz, ve bunun gerçek bir çözüme engel olduğu söylenebilir mi? Yoksa bu vesayet değil mi?

Dermot Ahern: Barışın fiyatına dair sorunuza cevap veriyorum, büyük bir fonlama vardı. Uluslararası İrlanda Fonu 80'lerin başında kuruldu, fondan kuzeyde altı, güneyde de altı vilayet faydalanıyordu ve fona katkı yapanlar Amerika, Birleşik Krallık, Kanada, AB ve diğer birkaç ülkeydi. Fon aynı zamanda cemaatler arası bağlar kurmayı hedefledi, özellikle de çocukları bir araya getirerek Belfast'ın duvarlarla bölünmüş sokaklarından çıkararak İrlanda Cumhuriyeti'nde, İngiltere'de veya Amerika'da güzel çevrelere getirmeyi. Oldukça başarılı oldular, ama yapılması gereken daha fazla şey vardı. AB'nin de çok büyük katkıları oldu, PEACE (*barış*) programı kapsamında: PEACE I (1995-1999), PEACE II (2000-2006), PEACE III (2007-2013), ve şimdi de PEACE IV (2014-2020). ⁴³ Yaklaşık yirmi yıldır AB ciddi bir fonlama sağladı. Ama yaptığı önemli şey, cemaatler arası bağlar inşa etmek oldu. Hala yapılacak çok şey var.

⁴³ Kuzey İrlanda'daki barış süreci 1989'dan beri AB bölge politikaları ve AB'nin Uluslararası İrlanda Fonu'na (IFI) katkıları sayesinde AB'den maddi destek alıyor. PEACE Programı özel bir Komisyon Görev Gücünden gelen talimatları izledi.

Fakat İrlanda'nın şu anda yaşadığı zorluk, ki biz de bunun farkındayız, odak İrlanda'dan kaymış durumda ve bununla başa çıkmamız gerekiyor. Hükümetimin yaptığı son şeylerden biri, bütçemiz az olmasına rağmen, 2009-2010 civarı, yaklaşık 400 milyon euro'yu Kuzey İrlanda'da altyapı inşasına ayırmaktı. Bunu Kuzey İrlanda'dan İrlanda Cumhuriyeti'ne iyi bir yol sağlamanın ekonomik bir gereklilik olduğunu söyleyerek savunduk. En kuzeybatıdaki vilayetimize ulaşmanın tek yolu ya havayoluyla, ya Kuzey İrlanda'dandı. Bu yüzden yol yapımını destekledik ve bunu kısmen Britanya ve Kuzey İrlanda hükümetine fonlattık. Dolayısıyla hükümetlerin, AB'nin ve bir nebze de ABD'nin ekonomik yatırımlar yaptığını söyleyebilirim.

Sir Bill Jeffrey: Barışın finanse edilmesi konusunda Dermot'un AB fonlarının son birkaç yıldaki önemine dair söylediklerine katılıyorum. İngiliz hükümeti, Birleşik Krallık AB'den ayrıldıktan sonra bu fonları karşılayacağına dair istekliliğine dair beyanlarda bulundu, fakat bunu bekleyip görmemiz gerekecek. Esas gerçek şu ki, Kuzey İrlanda'nın ekonomisi eskiye göre daha iyi durumda olsa da, ihtiyaç duyulan kamu hizmetlerini destekleyecek bir gelir akışı yaratamıyor. Dolayısıyla Kuzey İrlanda'daki kamu hizmetleri, bölgede toplanan vergiye ek olarak AB parası ve Birleşik Krallık ödenekleriyle fonlanıyor. Bu ödeneklerde ciddi rakamlar söz konusu.

Yetki devrine dair yasaları çıkarmanın zor olup olmadığını sormuştunuz. Cevap hayır, çünkü bütün bunlar 90'ların sonunda oldu; o zamanlar hükümet İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda için yetki devri düzenlemelerini yeni devreye sokuyordu. İlginçtir, bu İngiliz modelinde üç sistemin hepsi de birbirinden tamamen farklı; hatta İngiltere'deki sistemden de farklı. Dolayısıyla hepsi 1999 civarında aynı parlamento'ya bağlı olmalarına rağmen çok asimetrik bir yetki devri yaşandı. Üç modelde de içişlerine yönelik ciddi manada özyönetim alanı tanınıyor. Sağlık, eğitim ve

temel sosyal hizmetlerin tümü Belfast ve Cardiff'teki yetki devri yapılmış yönetimlerin elinde. Dolayısıyla buna vesayet deyip diyemeyeceğimizi bilmiyorum fakat bir sistem olarak Kuzey İrlanda ekonomisini bir nebze canlandırdı; 2008 ekonomik krizi elbette işleri zorlaştırdı, ve eğer meclisteki siyasi partiler birbirleriyle daha kolay anlaşabilirler, özyönetim hatırı sayılır ölçüde artabilir. Bölgenin bu şekilde kendisine bir gelecek inşa etmesi mümkün olabilir, fakat bahsettiğimiz tüm bu sebeplerden dolayı bu zor.

Katılımcı: Türkiye'deki barış sürecinin en iyimser zamanlarında toplumun yüzde 80'i barış sürecini destekliyor ve gerçekleşeceğine inanıyordu. Fakat kısa zamanda herhangi bir süreci engelleyebilecek önemli faktörlerin farkına vardık, yani silahlı çatışmacıların. Etnik ve kültürel sorunlar ve bölünmüşlük silahlı bir grup çatışmacı yaratmıştı. Devlet bir çok kereler çözüme yaklaşmasına rağmen, 30 yıldan fazla bir süredir savaşanlara ne olacağı sorusu çözümü hep masadan kaldırdı. Örneğin şunu duymuşluğumuz var, en iyi çözüm gidip başka bir ülkede yaşamaları olacaktır. Bülent Arınç, dönemin başbakan yardımcısı, çok ağır sözler kullanarak "ülkemizden defolup gitmeleri gerek" dedi. Bu olanlar yüzünden, hükümetin gerçek bir çözüm bulmayacağını ve bu noktada kalacağımızı düşünür olduk. Kuzey İrlanda örneğinde silahlı çatışmacılar konusu gündeme geldiğinde devletin yaklaşımı ne oldu? İkinci olarak, bu aslında günümüz için olmasa da bunun da vaktinin geleceğine inanıyorum. Şimdiden hazırlanmaya başlamalı mıyız? Sizin durumunuzda, böylesi bir durumun ortaya çıkacağını öngördünüz mü, ve önceden hazırlanmayı gerekli buldunuz mu?

Dermot Ahern: Yapmak zorunda kaldığımız en zor, ve bana göre en nahoş şey, Hayırlı Cuma Anlaşması kapsamında tutukluların salınacağını kabul etmektir. Tarihimizdeki en alçakça eylemlerin bazılarını gerçekleştiren insanlar sokağa salındı, ve sonrasında tutuklu haklarına ve topluma reentegre edilmelerine yönelik bir endüstri ortaya çıktı. Dürüst olmak gerekirse sizin durumunuza

dair yorum yapmak istemiyorum, siz benden daha iyi biliyorsunuz; fakat eğer İrlanda'da eğer biri bu insanlara defolup gitmelerini söyleseydi, bu insanlara göre kendileri İrlandalı oldukları için vatanlarında yaşamak istemeleri normaldi. Dolayısıyla kimse böyle bir talepte bulunmadı. Fakat siyasetteki son yıllarımda oy sayımlarına giderdim, ve Sinn Féin oylarını saymak için organize olup bir araya gelmiş insanlar arasında benim için Hayırlı Cuma Anlaşması'yla saliverilmiş en aşağılık kişilerden bazılarını görürdüm. Saliverilenlerin neredeyse tamamı cumhuriyetçi veya milliyetçi tutuklulardı. Bunu hazmetmek benim gibi İrlanda Cumhuriyeti'nde yaşayan insanlar için çok zordu; dolayısıyla birlikçi cemaattekilerin nasıl hissettiğini hayal edebilirsiniz, bu insanlar katliamlarının bir kısmını onların cemaatine karşı işlediler. Son olarak sürecin niye sonlandırılmadığını sordunuz. Sonlandırılmadı zira bütün bu yaşananlar herkesin birbirini tanıdığı küçük bir toplumda yaşayan bu insanlarda büyük yara izleri bıraktı. Amerikan, İrlanda ve İngiliz hükümetleri ve AB, birlikçi cemaatin üyelerini hükümette eski teröristlerle aynı masayı paylaşmaya zorladı, ve olan buydu. Bu birlikçi milletvekillerinin her birinin, hükümeti paylaştıkları kurum tarafından öldürülmüş ya da sakatlanmış bir tanıdığı var. Dolayısıyla şu anda sahip olduğumuz barış için çok müteşekkirimiz. Ve dediğimiz gibi, her şey kötüye gitmiyor, zira bir daha savaş yaşamamız pek ihtimal dahilinde değil. Bunu derken çözmemiz gereken bir sürü uzlaşma meselesi olduğunu inkar etmiyorum. Bana göre nihai bir çözüm birkaç kuşak alacak, zira biz kuşaklar boyunca kin tutabilen insanlarız.

Sir Bill Jeffrey: Silahlı çatışmacılara ne olduğu konusunda Dermot'un söylediklerine katılıyorum, siyasetçilerin geçmişi bir yana koyup diğer taraftaki kişilerle birlikte çalışabilmesi sürecin olumlu yönlerinden biri; ama bunun sağlanabilmesi uzun zaman aldı. Uzun zaman almasının faydalı yan etkilerinden biri şu oldu: IRA'nın aktif üyelerinin zamanla savaşın bittiğine kani olup başka işlerle ilgilenmeye başladığı bir dönem tecrübe ettik. Bu

işlerin hepsinin yasal olmadığını söylemem gerekir, fakat sanırım Belfast'taki taksicilerin çoğu eski IRA üyeleri; ya da en azından böyle olduğu söyleniyor. Fakat sabah da konuştuğumuz gibi, buradaki asıl konu geçiş dönemi adaleti süreci; ve bizim anlaşmamızda eskiden paramiliter bir örgütün üyesi olup tamamen barışçıl ve demokratik yöntemleri benimsemiş herkesin iki yıldan fazla yatmayacağına ve salıverileceğine dair bir hüküm vardı. Dermot'un dediği gibi, bu kişilerin bir kısmı korkunç cinayetler işlediler. Dolayısıyla çok tartışmalı bir hamleydi ve birlikçilerin Sinn Féin'le aynı masaya oturmasının bile bu kadar uzun zaman almasının sebeplerinden biri de buydu. David Gorman uluslararası adalet normlarına dair ilginç bir şey söyledi; bu normlara göre artık mağdur haklarına daha çok dikkat gösterilmesi gerekiyor, bu da böylesi anlaşmaları yapmayı çok zor kılıyor. Hayırlı Cuma Anlaşması'nda müzakerelerin bir parçası olarak terörist tutukluların azami iki yıl hapis cezası çekeceğine karar verdik; dürüst olmam gerekirse bunun Lahey'de veya başka bir yerde nasıl algılanacağına dikkat etmedik. Bizi asıl düşündüren, Birleşik Krallık'ta ve Kuzey İrlanda'daki birlikçiler arasında nasıl algılanacağıydı. Fakat günümüzde adaletin uluslararasılaştırılması ve mağdur haklarına verilen önem sebebiyle, örneğin Kolombiya'da, uluslararası mahkemede yasal garanti sağlayacak geçiş dönemi adaleti düzenlemeleri yapmaya çok büyük bir emek harcadılar. Bazı açılardan çok teşvik edici bir mesaj değil bu, fakat barış inşasının son 10 15 yılda, bizim zamanımıza göre daha zorlaştığına inanıyorum.

Prof.Dr. Erol Katırcıoğlu ve Eski Milletvekili Prof.Dr. Ufuk Uras

Katılımcı: Çatışma çözümünde iki keskin ve katı taraf olduğu ortada; fakat aynı zamanda, bu kutuplara yakın olsalar da içlerinde olmayan insanlar da var. Bu kesimlerin karşılıklı ilişkilerinin müzakerelere zarar verdiği hiç oldu mu? Aşırı uçlara ait olmasalar da, taraflara yakınlıkları sebebiyle müzakereleri manipüle etme gücüne sahip toplum kesimlerinden bahsediyorum. Böyle bir şey yaşandı mı?

İkinci olarak, sizin de bahsettiğiniz gibi bu süreçlerde iniş çıkışlar hep yaşanır. Fakat müzakere sürecinin çöktüğü durumlarda taraflardan birinin, bilhassa devlet tarafının, kendine karşı yeni bir taraf yarattığına hiç şahit oldunuz mu? Sizce bu çözüm sürecini engeller mi?

Dermot Ahern: Kuzey İrlanda'da iki zıt cemaat var — milliyetçiler ve birlikçiler — bunlara ek olarak ortada hayatlarına devam etmek isteyen ve siyasi amaçları olmayan bir kesim var. Maalesef toplum kutuplaşmış durumda, dün yapılan oy sayımının da gösterdiği gibi oyların çoğunu iki uç topladı. ⁴⁴ Günümüzde artık orta sınıf milliyetçiler arasında bile Sinn Féin'e oy verenler var, geçmişte bu asla olmazdı; ve DUP sağ yelpazenin tümünden bir sürü oy topluyor. Kuzeyde bir orta nokta olduğundan pek de bahsedemem, ya bir tarafa ya da diğerine aitsiniz, insanların soyadlarından bile belli oluyor bu. Olanların temelinde büyük ölçüde 1600'lerde bir sürü insanın İngiliz sistemi tarafından Kuzey İrlanda'ya yerleştirilmesi var. Dolayısıyla maalesef bir orta nokta yok, ve eğer varsa da bu orta noktayı teşkil eden insanlar siyasetten uzak duran, hiçbir şeyi bilmek istemeyen, muhtemelen oy kullanmayan kişiler. Yeni partiler — hayır, manipülasyon yok, partiler gelip geçiyor. Yeşil partilerimiz oldu, kar amacı gütmeyen partilerimiz oldu. Amerika'da ya cumhuriyetçi ya demokrat olunması gibi bizde de ya milliyetçi ya birlikçisiniz. Fakat birleşik İrlanda'ya dair anketler yapıldığında, birleşik İrlanda istemediklerini söyleyen bir sürü milliyetçi olduğunu görüyoruz, ve nasıl gelecekte nasıl olsa olacağı için şimdiden birleşebileceğini söyleyen birlikçiler de olabilir; ama genel olarak tamamen zıt pozisyonlar var ve bunların arasında bir uzlaşma alanı yok.

Sir Bill Jeffrey: Kuzey İrlanda siyasetinde ılımlı bir merkezin olmadığına katılıyorum, genel içgüdü uçlara savrulmak yönünde. Sorunuzun ilk kısmında iki tarafa da dahil olmasalar da etkili olabilen kişilerden bahsettiniz. Kuzey İrlanda'nın çoğu bölgesinde Sinn Féin'in kendilerini süreç boyunca destekleyen ve demokratik bir baskı oluşturan doğal bir seçmen kitlesi oldu; aynı şey birlikçiler için de geçerliydi. Dolayısıyla halkın oy kullanma alışkanlıkları ve içgüdüsel siyasi desteği sonuçları gerçekten de etkiliyor.

⁴⁴ 2 Mart 2017 Kuzey İrlanda Meclis seçimleri.

Dermot'un söylediklerine anekdot bazında bir katkıda bulunmam gerekirse, ben Glasgow'da büyüdüm. Glasgow Kuzey İrlanda'dan ve İrlanda Cumhuriyeti'nden epey bir göç aldı; ve aynı anlaşmazlığın yankıları orada da hissediliyor. Çok daha karma bir toplumda bile komşuların, iş arkadaşlarının ve arkadaşların hangi taraftan olduğunu sadece soyadlarına bakarak ya da aksanlarını dinleyerek anlayabiliyordum. Bu çok güçlü bir faktör.

Hükümet partisinin kendi muhaliflerini yarattığını hiç gördük mü? Dermot'a katılıyorum, görmedik. Fakat İrlanda hükümetinin özveriyle Sinn Féin'in Kuzey İrlanda'da hakimiyet kazanmasını örnek verebilirim; bu, kendi topraklarındaki amaçlarıyla bazı açılardan ters düşse de İrlanda hükümeti bunu yaptı.

Katılımcı: Kısa bir yorum yapmak istiyorum. Bu konuya dair katıldığımız tüm toplantılarda ele alınan bir husus var. Demokrasi ve barış arasındaki ilişki, bazen demokrasi ve barış arasındaki çatışma olarak da yansıtılıyor. Bazıları demokrasi olmadan barış olamayacağını savunuyor. Şahsen ben demokrasi olmadan barış olamaz diyenlere katılmıyorum çünkü tarihsel örnekler durumun böyle olmadığını açık şekilde gösteriyor. Örneğin Güney Afrika'da barış anlaşmasını imzalayan Nelson Mandela ve de Klerk o esnada demokrat filan değildi. Daha sonradan demokrat oldular. Ya da Hayırlı Cuma Anlaşması'nı imzalarken Sinn Féin; bir gecede aydınladılar ve demokrat oldular. Böyle şeyler süreç içinde gerçekleşebilir. Eğer sadece demokrasinin tüm koşulları karşılandığında barış olabilir dersek herhangi bir gelişme kat edemeyiz. Bu formülün yanlış olduğunu düşünüyorum. İkincisi, demokrasi bir durak değildir; bazı koşulları yerine getirerek demokrat olmak gibi, bir gün ulaşacağınız bir hedef noktası değildir.

Demokrasiyi toplumunuzun kalkınmasıyla eş zamanlı geliştirmeniz gerekir. Barış ve demokrasi arasında böyle bir korelasyon kurmanın tamamen yanlış olduğunu düşünüyorum. Örneğin Kuzey İrlanda

ziyaretimizde Protestanların ve Katoliklerin ayrı bölgelerde yaşadığını gördük. Bu sadece barışla çözülebilecek bir problem; bu toplumun demokratikleşmesine dair bir problem, dolayısıyla barış ve demokrasi arasındaki doğru ilişkiyi tesis etmemiz gerekir.

Katılımcı: Sizinle kısaca bir şey paylaşmak istiyorum. Başka tecrübelerden bahsetsek de dönüp dolaşp kendi sorunumuza dönüyoruz. Sağlıklı bir analiz yapabilmek için birbirinden farklı iki aşamanın farkına varabilmek lazım. Öncelikle, 2013 yılında ülkenin terk edilmesine ve silahsızlanmaya dair bir açıklama yapıldı. Bunlar iki ana başlıktı, ve ikisi de gerçekleşmedi. İkinci aşama ise 28 Şubat açıklamalarıyla başladı, bu sefer örgüt Türkiye hükümetine karşı yürüttüğü silahlı mücadeleyi sonlandırmak istediğini beyan etti. Bu ikisi arasındaki büyük farkı görüyorsunuz; bence bunlar Türkiye hükümetinin çatışmaya son verme isteğinin en somut ifadeleriydi. Bunun çok anlamlı bir pozisyon olduğunu düşünüyorum. O esnada bu insanlara ne olacağı konusunda çok detaylı bazı çalışmalar vardı; ben o sırada Adalet Bakanlığında çalışıyordum ve Kuzey İrlanda sürecini tüm detaylarıyla, nasıl ve nedenleriyle inceleyerek barış sürecine hazırlanmaya çalışıyorduk. Dediğiniz gibi zamanın başbakan yardımcısının tavrıyla açıklanabilecek bir durum söz konusu değil. Adalet Bakanlığında derinlemesine çalışmalar yapıldığını biliyorum. Diğer meseleler hakkında bazı yanlış varsayımlarımız oldu, yanlış anlatılar yarattık ve süreç son buldu; burada bazı yanlış varsayımlar ve kafa karışıklıkları olduğunu düşünüyorum. Bu sürecin nasıl sonlandığını anlamak istiyorsanız 28 Şubat açıklamalarına, ve 22 Mart ya da Nisan açıklamalarına bakabilirsiniz. Bu iki tarihte yapılan açıklamalara kronolojik olarak bakarsak bunu net bir şekilde görebiliriz. Benim tavsiyem bu yönde. Olaylara daha geniş bir perspektiften bakmamız gerektiğini düşünüyorum.

Katılımcı: İrlanda'daki uzun yıllar süren barış sürecinde medyanın gücü ve rolü neydi? Faydalı mıydı, zararlı kısımları var mıydı, film

endüstrisinden hiç faydalandınız mı? Film sektörü iletişimin en güçlü yolu, kalıcı olduğu kadar belgesel bir etki de yaratıyor ve güçlü bir etki alanı var. Bundan hiç daydalandınız mı? Bizim de film sektöründen daha fazla yararlanmamız gerektiğini düşünüyorum.

Dermot Ahern: Öncelikle böyle tartışmalar yapabilmemizin çok iyi olduğunu düşünüyorum, çünkü en azından birbirimizle konuşuyoruz. Daha önce de dediğim gibi farklı görüşlerde olabiliriz, ama birbirimizin bakış açlarına saygı duymamız gerekiyor. Demokrasiziz barış ve barışsız demokrasi hakkında söylenenlere cevap vermem gerekirse, dediklerinize katılmıyor değilim, Kuzey İrlanda'da tam demokrasi yok, ama çok şükür barış var. Tam anlamıyla gerçekleşmiş bir barış olmamasının sebebi de bu. Eğitim konusunda size tamamen katılıyorum, Kuzey İrlanda'nın büyük başarısızlıklarından biri bu. Kendi kilisemden, Katolik kilisesinden liderlerle eğitim entegrasyonuna neden bu kadar karşı oldukları konusunda pek çok tartışmada bulundum. Fakat Katolik olmayan Hıristiyan mezhepleriyle konuştuğumda da eğitimde entegrasyona aynı derecede karşı olduklarını görüyorum. Bence Kuzey İrlanda'daki insanların bakış açısını gelecekte değiştirmek istiyorsanız, bunu yapabilmenin tek yolu çocuklardan geçiyor.

Medya hiç yardımcı oldu mu? Bağımsız bir medyamız var ve güç zamanlarda, hükümetimizin yaşadığı zorluklara dair haber yaparak prim toplamamayı tercih ettikleri için bize yardımcı oldular. Parlamentomuzda çift partili bir yaklaşım olduğunu da söylemeliyim. Bundan kastı, partiler 20'lerdeki iç savaşın zıt cephelelerinde yer alsalar da, zamanın hükümetinin, İngiltere hükümetinin ve diğerlerinin Kuzey İrlanda'ya barış getirmek için gösterdiği çabaların farkına varacak kadar olgunlaştık; parlamentodaki muhalefet partisi bizim tecrübe ettiğimiz güçlüklerden istifade etmeye çalışmadı, ki bunlar bazen çok belirgin güçlüklerdi. Fakat dediğim gibi, medya gerçekten de yardımcı oldu. İrlanda'da film endüstrisi diye bir şey yok; İrlanda'da sadece filmler çekiliyor. Medyanın önde gelen

figürleri böylesi bir şeye karışmazlardı, ve çoğu durumda yürütülen gizli görüşmelerden haberdar olsalar da bunları haberleştirmediler, bu da bize çok yardımcı oldu.

Sir Bill Jeffrey: Kısa bir cevap vereceğim. Birleşik Krallık'ta ve bizzat Kuzey İrlanda'da biz de Dermot'un tarif ettiği tecrübenin aynısını yaşadık. Birleşik Krallık, siyasi zaafının anında suiistimal edildiği bir ortam olarak biliniyor olsa da özellikle Kuzey İrlanda'da, gazetecilerin açıklanması durumunda barış sürecini tehlikeye atacak gelişmelere hakim olduğu zamanlar olduğunu biliyorum. Ve bu gazeteciler barış sürecine inandıkları için bildiklerini haberleştirmediler, bu iyi bir şey olabilir ya da olmayabilir fakat sürece yardımcı olduğu kesin. Eğer süreci şu anda yaşıyor olsaydık gözardı edemeyeceğimiz faktör sosyal medya olurdu; günümüzde gerçekleştirilen herhangi bir barış sürecinde sosyal medyanın çok önemli bir faktör olacağını düşünüyorum.

Barış ve demokrasi konusuna gelirse, Belfast'ta demokrasi olmadığına inanmıyorum; tek bir kısıt olan bir demokrasi söz konusu, o kısıt da içinde hareket ettiğimiz koşulların bir ürünü, yani her iki cemaatin siyasi temsilcilerinin mecburi katılımı. Şu anda eksikliğini hissettiğimiz şey bence demokrasi değil iyi yönetim, çünkü mecburi bir koalisyon çok iş yapılılamaması anlamına geliyor.

Prof Dr. Sevtap Yokuş: Oturumumuzu burada sonlandırıyoruz. Tüm konuşmacılarımıza ve katılımcılarımıza çok teşekkürler. Söylediklerinizin öneminin farkındayız. Burada Yılmaz Bey'i alıntılar istiyorum: "bardağın yarı dolu olmasını beklemeyin. Birkaç damla olsa bile bu bardakta su olduğu anlamına gelir." Çözüm süreci için umutlarımızı besleyemesek de, onları korumak için sebeplerimiz var; ve gelecekte bir gün umutlarımızı yeşertmeye başlayabileceğiz.

Konuşması: Esra Elmas

Türkiye Programı Yöneticisi Esra Elmas

Esra Elmas: Yoğun katılımınızdan duyduğumuz mutluluğu ifade edecek birkaç söz söylemek istiyorum.

Bu yapıcı ve yararlı etkinliğe katılımınızdan dolayı hepinize teşekkürler. DPI'ın barış tartışmaları için iki temel modeli var: Türkiye'de yürüttüğü yuvarlak masa toplantıları ve yurtdışında yapılan Karşılaştırmalı İnceleme Ziyaretleri; bunlar karşılatırmalı uluslararası tecrübelerle odaklanılan çalışmalar. Genelde Türkiye iç siyasetini doğrudan ele almasak da başka tecrübeleri öğrenirken Türkiye genelde aklımızda oluyor. Akademisyenler, siyasetçiler, sivil toplum, gazeteciler ve diğer aktörler olarak hepinizin bu süreçte önemli bir rolü var. Farklı biçimlerde olsa da hepimiz barış istiyoruz. Tartışmanın zıt cephelerinde olsak da aynı hedef için

gayret gösteriyoruz. DPI adına, bu toplantının başarısına katkıda bulunan hepinize teşekkür ederim.

Geçtiğimiz beş yılda DPI'daki çalışmalarımızdan pek çok şey öğrendim. Karşı tarafın görüşleri benimkinin tam tersi olsa bile dinleyebilmeyi öğrendim. Dinlerken karşımdaki insanın motivasyonunu ve barış için yapabileceklerini değerlendirmeyi, anlamadığımız konulardan ziyade hemfikir olduğumuz noktaları bulmayı öğrendim. En güç koşullarda altında yürütülen barış sürecinde bile sabırlı ve yapıcı olmak gerekir. Elbette bir toplantı her şeyi değiştirmeyecek, fakat burada zihnimize tohumlar atılıyor. Karşılaştırmalı inceleme ziyaretlerimizden aldığımız esas dersin Türkiye'nin faydalanabileceği başka örnekler olduğunu görmek ve herhangi bir çatışmanın şartlar ne olursa olsun çözülebileceğini anlamak olduğunu düşünüyorum. Barış sürecindeki paydaşların barış istemek için farklı sebepleri vardır. Kimileri siyasi sebeplerden dolayı barış ister, kimi ekonomik faydaları düşünür, kimileri ise daha iyi bir gündelik hayat için barış ister. Bu sebeplerin arasında önem açısından bir hiyerarşi yok.

Ne kadar farklı olsalar da hepsi değerli ve meşru sebepler; ve temelde hepsi barış isteği noktasında birleşiyor, bu önemli ve ümit verici bir istek. İrlanda ve Filipinler'dekiler gibi zor barış süreçlerinden çok şey öğrendik; en karışık çatışmaların bile çözülebileceğini anlamak insana umut veriyor. Karşılaştırmalı incelemeler sorgulamadan kabul ettiğimiz kimi şeyler hakkında fikrimizi değiştirdi. Örneğin Belfast'taki 'Barış Duvarları'nı ilk gördüğümüzde bunun zihnimizdeki ideal barış portresiyle uyuşmadığını ve duvarlarla barışın bağdaştırılamayacağını düşünmüştük. Fakat sonra farkına vardık ki eğer çatışmayı engellemek için bir duvara ihtiyaç varsa, eğer barış o duvarın durmasını gerektiriyorsa o zaman bir barış duvarı da olabilir; eğer bir ideal tanımlayacaksak, o ideal barış ve barışı koruma idealidir.

Dolayısıyla sürdürdüğümüz karşılaştırmalı inceleme ziyaretleri, çatışma çözümüne dair bildiklerimizi peyderpey arttırdı.

Katılımınız ve sorularınız için çok teşekkür ederiz. Sizi tüm organizatörlerimizi, stajyerleri, konuşmacıları ve çevirmenleri alkışlamaya davet ediyorum. David Gorman, Sir Bill Jeffrey ve Dermot Ahern gibi fevkalade konuşmacıları ağırlamış olmaktan gurur duyuyoruz.

Genel Özet

Chatham House kuralları uyarınca kaleme alınan bu rapor DPI'nın organize ettiği 4 Mart Ankara yuvarlak masa toplantısını detaylı olarak belgelemektedir. Toplantı Ankara Sheraton Oteli'nde gerçekleştirilmiş olup Türkiye'nin siyasi ve kültürel sektörlerinden pek çok kişi katılım göstermiştir. Katılanlar arasında cumhurbaşkanı ve başbakanın başdanışmanları, tüm ana siyasi partilerden milletvekilleri, sivil toplum temsilcileri ve bir grup büyükelçi ile AB temsilcileri yer almıştır. Toplantının üç kaydedeğer konuşmacısı olan David Gorman, Sir Bill Jeffrey ve Dermot Ahern anılan sırayla Filipinler ve Kuzey İrlanda barış süreçlerinde önemli görevlerde bulunmuşlardır.

Temmuz 2016 başarısız darbe girişimi ve sonrasında ilan edilen OHAL'den bu yana Türkiye'de gerçekleştirilen ilk etkinliğimiz olan bu yuvarlak masa toplantısı barış sürecini yeniden gündeme getirmeyi amaçlamıştır. Katılımcılar, Filipinler ve Kuzey İrlanda barış süreçlerini derinlikli ve dürüst bir şekilde aktaran konuşmacılar aracılığıyla bu konuyu ele almışlardır. Konuşmacılar doğrudan Türkiye'nin iç meselelerini tartışmadıysa da katılımcıların soru cevap oturumlarında Türkiye ile paralellikler kurduğu görülmüştür. Dikkate şayan bir biçimde, soru cevap oturumlarından biri esnasında üçüncü tarafların barış sürecindeki rolü ve bu boyutun Türkiye bağlamına nasıl uyarlanabileceği, bilhassa ilgi toplayan bir başlık olmuştur.

Haberleştirilme bağlamında, Ankara'da yapılan yuvarlak masa toplantısını izleyen hafta, organizasyonu ön plana çıkaran birkaç haber yayımlanmıştır. Twitter'ın DPI'nın en ön plandaki sosyal medya platformu olduğu düşünülürse, Twitter analizleri organizasyona dair tweet'lerin 68719 izlenim bıraktığını göstermektedir. Bu boyuttaki medya ilgisi, oldukça uygun bir zamanda gerçekleştirilmiş bu toplantıya gösterilen kamu ilgisinin altını çizmektedir.

Ankara toplantısı katılımcılar tarafından çok olumlu karşılanmıştır; katılımcılar toplantıyı çok faydalı ve yapıcı bulduklarını belirtmişlerdir. Bu bilgi sadece sözel olarak değil, toplantı sonunda dağıtılan bir anket aracılığıyla da edinilmiştir.

Ek

Katılımcılar

- **Abdurrahman Kurt** - AK Parti Eski Milletvekili ve AK Parti Sivil Toplum ve İletişim Başkan Yardımcısı
- **Adnan Boynukara** - AK Parti Milletvekili
- **Ahmet Özmen** - Diyarbakır Baro Başkanı
- **Ahmet Türk** - Mardin Belediye Başkanı & HDP Eski Milletvekili
- **Ahmet Faruk Ünsal** - MAZLUMDER Başkanı & Akil İnsanlar Heyeti Üyesi
- **Alper Görmüş** - Gazeteci & Serbestiyet Köşe Yazarı
- **Aşkın Asan** - Avrasya Üniversitesi Rektörü & Aile ve Sosyal Politikalarından Sorumlu Bakan Eski Yardımcısı
- **Ayşegül Doğan** – Gazeteci
- **Brendan Ward** - İrlanda Cumhuriyeti Türkiye Büyükelçisi
- **Calin Ionut Ungur** - EC Avrupa Dış İlişkiler Servisi Türkiye Birimi Başkan Yardımcısı
- **Chris Cooter** - Kanada'nın Türkiye Büyükelçisi
- **Christian Berger** - AB'nin Türkiye Büyükelçisi
- **Cornelis van Rij** - Hollanda Krallığı Türkiye Büyükelçisi
- **Demet Sabancı** - Densa Holding Kurucu Ortağı
- **Elke Merks Schaapveld** - Hollanda Krallığı Büyükelçiliği
- **Erol Katırcıoğlu** - Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi & TESEV Yönetim Kurulu Üyesi
- **Gülseren Onaç** - CHP Parti Meclisi Üyesi
- **Hanne Melfald** - İnsani Diyalog Merkezi Proje Yöneticisi & DPI Uzmanlar Kurulu Üyesi
- **Havva Kök Arslan** - Hacettepe Üniversitesi'nde okutman
- **Jennifer Anderson** - Birleşik Krallık Büyükelçiliği
- **Kadir İnanır** - Oyuncu & Akil İnsanlar Heyeti Üyesi
- **Kezban Hatemi** - Hukukçu, Akil İnsanlar Heyeti Üyesi &

DPI Uzmanlar Kurulu Üyesi

- **Klaus Wölfer** - Avusturya Cumhuriyeti Türkiye Büyükelçisi
- **Laki Vingas** - Yeniköy Panayia Yunan Ortodoks Vakfı Başkanı
- **Levent Gök** - CHP Milletvekili ve Grup Başkanvekili
- **Mehmet Tekelioğlu** - AK Parti Eski Milletvekili
- **Mehmet Emin Ekmen** - AK Parti Eski Milletvekili & Akil İnsanlar Heyeti üyesi
- **Najma Bouakaze-Khan** – Birleşik Krallık Büyükelçiliği
- **Nazmi Gür** - HDP Eski Milletvekili
- **Neşedil Akkerman** - Birleşik Krallık Büyükelçiliği
- **Oral Çalışlar** - Posta Gazetesi Köşe Yazarı & Akil İnsanlar Heyeti Üyesi
- **Osman Baydemir** - HDP Şanlıurfa Milletvekili, HDP Sözcüsü & Diyarbakır Eski Belediye Başkanı
- **Özlem Zengin** - Cumhurbaşkanlığı Başdanışmanı & AK Parti İstanbul Kadın Kolları Birimi Eski Başkanı
- **Öztürk Türkoğan** - İHD Başkanı & Akil İnsanlar Heyeti Üyesi
- **Semanur Sönmez** - Ülke TV’de Televizyon Programcısı
- **Sevtap Yokuş** - Kemerburgaz Üniversitesi’nde Hukuk Profesörü
- **Tessa Nerini** – İsviçre Konfederasyonu Türkiye Büyükelçiliği
- **Şenal Sarıhan** - CHP Ankara Milletvekili
- **Ufuk Uras** - İstanbul Üniversitesi’nde Öğretim Üyesi & BDP Eski Milletvekili
- **Vahap Çoşkun** - Dicle Üniversitesi’nde Hukuk Profesörü
- **Vegard Ellefsen** – Norveç Krallığı Türkiye Büyükelçisi
- **Yılmaz Ensaroğlu** - Başbakanlık Başdanışmanı & Akil İnsanlar Heyeti Üyesi
- **Sırrı Sakık** - HDP Eski Milletvekili ve Ağrı Belediye Başkanı

Konuşmacılar

- **David Gorman**
- **Sir Bill Jeffrey**
- **Dermot Ahern**

DPI Aims and Objectives

Aims and objectives of DPI include:

- To contribute to broadening bases and providing new platforms for discussion on establishing a structured public dialogue on peace and democracy building.
- To provide opportunities, in which different parties are able to draw on comparative studies, analyse and compare various mechanisms used to achieve positive results in similar cases.
- To create an atmosphere whereby different parties share knowledge, ideas, concerns, suggestions and challenges facing the development of a democratic solution in Turkey and the wider region.
- To support, and to strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers.
- To identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence democracy-building.
- Promote and protect human rights regardless of race, colour, sex, language, religion, political persuasion or other belief or opinion.

DPI aims to foster an environment in which different parties share information, ideas, knowledge and concerns connected to the development of democratic solutions and outcomes. Our work supports the development of a pluralistic political arena capable of generating consensus and ownership over work on key issues surrounding democratic solutions at political and local levels.

We focus on providing expertise and practical frameworks to encourage stronger public debates and involvements in promoting peace and democracy building internationally. Within this context DPI aims to contribute to the establishment of a structured public dialogue on peace and democratic advancement, as well as to create new and widen existing platforms for discussions on peace and democracy building. In order to achieve this we seek to encourage an environment of inclusive, frank, structured discussions whereby different parties are in the position to openly share knowledge, concerns and suggestions for democracy building and strengthening across multiple levels.

DPI's objective throughout this process is to identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence the process of finding democratic solutions. DPI also aims to support and strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers through its projects and output. Comparative studies of relevant situations are seen as an effective tool for ensuring that the mistakes of others are not repeated or perpetuated. Therefore we see comparative analysis of models of peace and democracy building to be central to the achievement of our aims and objectives.

Demokratik Gelişim Enstitüsü'nün Amaçları ve Hedefleri

DPI'nin amaçları ve hedefleri:

- Barışın ve demokrasinin inşası üzerine yapılandırılmış bir kamusal diyalogun oluşması için gerekli olan tartışma ortamının geliştirilmesi ve genişletilmesi.
- Farklı kesimlerin karşılaştırmalı çalışmalar vesilesiyle bir araya gelerek, farklı dünya örnekleri özelinde benzer durumlarda olumlu sonuçlar elde etmek için kullanılmış çeşitli mekanizmaları incelemesine ve analiz etmesine olanak sağlamak.
- Farklı kesimlerin bir araya gelerek Türkiye ve daha geniş bir coğrafyada demokratik bir çözümün geliştirilmesine yönelik bilgilerini, düşüncelerini, endişelerini, önerilerini, kaygılarını ve karşılaşılan zorlukları paylaştığı bir ortam yaratmak.
- Akademisyenler, sivil toplum örgütleri ve karar alıcılar arasındaki işbirliğinin desteklemek ve güçlendirmek.
- Ortak öncelikleri belirlemek ve demokrasi inşası sürecini ve sürece katılımı etkileyecek yenilikçi yaklaşımlar geliştirmek.
- Din, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi görüş ve inanç farkı gözetmeksizin insan haklarını teşvik etmek ve korumak.

Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI), Türkiye'de demokratik bir çözümün geliştirilmesi için, farklı kesimlerin bir araya gelerek bilgilerini, fikirlerini, kaygılarını ve önerilerini paylaştıkları bir ortamı teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmalarımız, demokratik çözümün sağlanması için kilit önem taşıyan konularda fikir birliğine varma ve uzlaşılan konuları sahiplenme yeteneğine sahip çoğulcu bir siyasi alanın geliştirilmesini desteklemektedir.

Kurum olarak güçlü bir kamusal tartışmayı; barışı ve demokrasiyi uluslararası düzeyde geliştirmeye yönelik katılımları teşvik etmek için uzmanlığa ve pratiğe dayalı bir bakış açısıyla hareket ediyoruz. Bu çerçevede barış ve demokratik ilerleme konusunda yapılandırılmış bir kamusal tartışmanın oluşturulmasına katkıda bulunmayı; barış ve demokrasi inşası tartışmaları için yeni platformlar yaratmayı ve mevcut platformları genişletmeyi amaçlıyoruz.

Bu amaçlara ulaşabilmenin gereği olarak, farklı kesimlerin demokrasinin inşası ve güçlendirmesi için bilgilerini, endişelerini ve önerilerini açıkça paylaşabilecekleri kapsayıcı, samimi ve yapılandırılmış tartışma ortamını çeşitli seviyelerde teşvik etmeye çalışıyoruz. DPI olarak farklı projelerimiz aracılığıyla akademi, sivil toplum ve karar alıcılar arasındaki işbirliğini desteklemeyi ve güçlendirmeyi de hedefliyoruz.

DPI Board Members / Yönetim Kurulu Üyeleri

Kerim Yıldız (Chief Executive Officer / İcra Kurulu Başkanı)

Kerim Yıldız is an expert in conflict resolution, peacebuilding, international human rights law and minority rights, having worked on numerous projects in these areas over his career. Kerim Yıldız has received a number of awards, including from the Lawyers Committee for Human Rights for his services to protect human rights and promote the rule of law in 1996, and the Sigrid Rausing Trust's Human Rights award for Leadership in Indigenous and Minority Rights in 2005. Kerim is also a recipient of the 2011 Gruber Prize for Justice. He has also written extensively on international humanitarian law, conflict, and various human rights mechanisms.

Kerim Yıldız çatışma çözümü, barışın inşası, uluslararası insan hakları ve azınlık hakları konusunda uzman bir isimdir ve kariyeri boyunca bu alanlarda çok çeşitli projelerde çalışmıştır. Kerim Yıldız, 1996 yılında insan haklarının korunması ve hukuk kurallarının uygulanması yönündeki çabalarından ötürü İnsan Hakları İçin Avukatlar Komitesi Ödülü'ne, 2005'te Sigrid Rausing Trust Vakfı'nın Azınlık Hakları alanında Liderlik Ödülü'ne ve 2011'de ise Gruber Vakfı Uluslararası Adalet Ödülü'ne layık görülmüştür. Uluslararası insan hakları hukuku, insancıl hukuk ve azınlık hakları konularında önemli bir isim olan Yıldız, uluslararası insan hakları hukuku ve insan hakları mekanizmaları üzerine çok sayıda yazılı esere sahiptir.

Nicholas Stewart QC (Chair / Yönetim Kurulu Başkanı)

Nicholas Stewart, QC, is a barrister and Deputy High Court Judge (Chancery and Queen's Bench Divisions) in the United Kingdom. He is the former Chair of the Bar Human Rights Committee of England and Wales and Former President of Union Internationale des Avocats.

Tecrübeli bir hukukçu olan Nick Stewart Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi (Chancery and Queen's Bench Birimi) ikinci hakimidir. Geçmişte İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komitesi Başkanlığı (Bar Human Rihts Committee of England and Wales) ve Uluslararası Avukatlar Birliği (Union Internationale des Avocats) başkanlığı görevlerinde bulunmuştur.

Prof Penny Green **(Secretary / Genel Sekreter)**

Professor Penny Green is Professor of Law and Globalisation at Queen Mary University of London, UK, and Director of the International State Crime Initiative (ISCI), UK. She joined Queen Mary University in September 2014 following seven years as Professor of Law and Criminology at King's College London, UK. Professor Green has published widely on state crime, state-corporate crime, natural disasters, Turkish criminal justice and politics, transnational crime and asylum and forced migration.

Halen İngiltere'deki Queen Mary Üniversitesi'nde Hukuk ve Küreselleşme konularında öğretim üyesi olarak görev yapmakta, aynı üniversite bünyesindeki Uluslararası Devlet Suçları İnisyatifi'nin (International State Crime Initiative - ISCI) direktörlüğünü sürdürmektedir. Queen Mary Üniversitesi'ndeki görevine 2014'de başlayan Penny Green öncesinde 7 yıl boyunca Kings College'da Hukuk ve Kriminoloji alanlarında öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Devlet suçları, devlet kurumlarının suçları, doğal afetler, Türk ceza sistemi ve siyaset, uluslararası suçlar, sığınmacılık ve zorunlu göç gibi alanlarda çok sayıda yazılı esere sahiptir.

Priscilla Hayner

Priscilla Hayner is co-founder of the International Center for Transitional Justice. She is a global expert on truth commissions and transitional justice initiatives and has authored several books on these topics. She is former consultant to the Ford Foundation, the UN High Commissioner for Human Rights and numerous other organisations.

Geçiş Dönemi Adaleti için Uluslararası Merkez'in (International Center for Transnational Justice)kurucularından olan Priscilla Hayner, Hakikat Komisyonları, Geçiş Dönemi Adaleti İnisyatifleri ve Mekanizmaları konularında dünyanın önde gelen uzman ve yazarlarından biridir. Geçmişte aralarında Ford Vakfı ve BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği'nin de olduğu pek çok kuruluşa danışmanlık yapmıştır.

Arild Humlen

Arild Humlen is a lawyer and Director of the Norwegian Bar Association's Legal Committee. He is widely published within a number of jurisdictions, with emphasis on international civil law and human rights, and he has lectured at the law faculty of several universities in Norway. Arild is the recipient of the Honor Prize of the Bar Association of Oslo for his work on the rule of law and in 2015 he was awarded the Honor Prize from the international organisation Save the Children for his efforts to strengthen the legal rights of children.

Hukukçu olan Arild Humlen aynı zamanda Norveç Barosu Hukuk Komitesi'nin direktörüdür. Uluslararası medeni hukuk ve insan hakları gibi yargı alanları üzerine çok sayıda yazısı yayınlanmış, Norveç'te bir dizi hukuk fakültesinde ders vermiştir. Oslo Barosu bünyesinde Sığınmacılık ve Göçmenlik Hukuku Davaları Çalışma Grubu başkanı olarak yaptığı çalışmalardan dolayı Oslo Barosu Onur Ödülü'ne layık görülmüştür.

Jacki Muirhead

Jacki Muirhead was appointed Chambers Administrator at Devereux Chambers, London, UK, in November 2015. Her previous roles include Practice Director at FJ Cleveland LLP, Business Manager at Counsels' Chambers Limited and Deputy Advocates Clerk at the Faculty of Advocates, UK.

Şu anda Devereux Chambers isimli hukuk firmasında üst düzey yönetici olarak görev yapan Jacki Muirhead bu görevinden önce Cleveland Hukuk Firması çalışma direktörü, Counsel's Chambers Limited isimli hukukçular odasında şef katip ve Avukatlar Fakültesi'nde (Faculty of Advocates) pazarlama müdürü olarak çalışmıştır.

Prof David Petrasek

Professor David Petrasek is Associate Professor at Graduate School of Public and International Affairs, University of Ottawa, Canada. He is former Special Adviser to the Secretary-General of Amnesty International. He has worked extensively on human rights, humanitarian and conflict resolution issues, including for Amnesty International (1990-96), for the Office of the UN High Commissioner for Human Rights (1997-98), for the International Council on Human Rights Policy (1998-02) and as Director of Policy at the Centre for Humanitarian Dialogue (2003-07).

Kanada'da Ottawa Üniversitesi'nde Uluslararası Siyasal İlişkiler Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Geçmişte Uluslararası Af Örgütü Eski Genel Sekreteri'ne başkanışmanlık yapan Prof David Petrasek, uzun yıllardır insan hakları, insancıl hukuk ve uyuşmazlıkların çözümü konularında çalışmalar yürütmektedir. Bu alanlarda önde gelen bir uzman ve yazardır. 1990-1996 yılları arasında Uluslararası Af Örgütü, 1997-1998 yılları arasında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, 1998-2002 yılları arasında İnsan Hakları Politikası üzerine Uluslararası Konsey ve 2003-2007 yılları arasında da İnsani Diyalog Merkezi'nde Politika Bölümü Direktörü olarak çalışmıştır.

Antonia Potter Prentice

Antonia Potter Prentice has wide ranging experience on a range of humanitarian, development, peacemaking and peacebuilding issues. She has lived and worked extensively in, and on, conflict and post-war environments; increasingly specialised in women's empowerment she has worked directly with women and peace process actors in countries including Afghanistan, Cambodia, the Democratic Republic of Congo, Libya, Indonesia, Myanmar, Nepal and Philippines, South Sudan, Timor-Leste, Yemen, and at the global policy level. She has also published widely on these topics. Antonia co-founded the Athena Consortium as part of which she acts as Senior Manager on Mediation Support, Gender and Inclusion for the Crisis Management Initiative (CMI) and as Senior Adviser to the European Institute for Peace (EIP).

Antonia Potter Prentice, insancıl faaliyetler, kalkınma, barış yapma ve barış inşası gibi konularda sivil toplum bünyesinde 17 yıllık bir çalışma tecrübesine sahiptir. Çatışma yaşanan bölgelerde hem çatışma hem de çatışma sonrası dönemlerde yaşamış, bu dönemlerde özellikle kadınların güçlendirilmesi konusu üzerine çalışmalar yürütmüş, Afganistan, Kamboçya, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Libya, Endonezya, Burma (Birmanya), Nepal, Filipinler, Güney Sudan, Doğu Timor ve Yemen gibi ülkelerde kadınlar ve çatışma çözümü süreçlerinin aktörleriyle yakından çalışmıştır. Çalışma yürüttüğü alanlarda çok sayıda yazılı esere sahiptir. Atena Konsorsiyomu'nun kurucularından biri olan Antonia Kriz İdaresi İnsiyatifi için Katılımcılık isimli kurumda Arabuluculuk Destek Kıdemli Yöneticisi olarak görev yapmakta ayrıca Avrupa Barış Enstitüsü'ne başkanışmanlık yapmaktadır.

DPI Council of Experts / Uzmanlar Kurulu Üyeleri

Bertie Ahern

Bertie Ahern is the former Taoiseach (Prime Minister) of Ireland, a position to which he was elected following numerous Ministerial appointments as well as that of Deputy Prime Minister. A defining moment of Mr Ahern's three terms in office as Taoiseach was the successful negotiation of the Good Friday Agreement in April 1998. Mr Ahern held the Presidency of the European Council in 2004, presiding over the historic enlargement of the EU to 27 member states. Since leaving Government in 2008 Mr Ahern has dedicated his time to conflict resolution and is actively involved with many groups around the world. Current roles include Co-Chair of The Inter Action Council; Member of the Clinton Global Initiative; Member of the International Group dealing with the Conflict in the Basque Country; Honorary Adjunct Professor of Mediation and Conflict Intervention in NUI Maynooth; Member of the Kennedy Institute of NUI Maynooth; Member of the Institute for Cultural Diplomacy, Berlin; Member of the Varkey Gems Foundation Advisory Board; Member of Crisis Management Initiative; Member of the World Economic Forum Agenda Council on Negotiation and Conflict Resolution; and Senior Advisor to the International Advisory Council to the Harvard International Negotiation Programme.

Tecrübeli bir siyasetçi olan Bertie Ahern bir dizi bakanlık görevinden sonra İrlanda Cumhuriyeti Başbakanı olarak görev yapmıştır. Bertie Ahern'in başbakanlık yaptığı dönemdeki en belirleyici gelişme 1998 yılının Nisan ayında Hayırlı Cuma Anlaşması'yla sonuçlanan barış

görüşmesi müzakerelerinin başlatılması olmuştur. Ahern, 2004 yılında Avrupa Konseyi başkanlığı görevini yürütürken Avrupa Birliği'nin üye ülke sayısının 27'ye çıktığı tarihsel süreçte payı olan en önemli isimlerden biri olmuştur. 2008 yılında aktif siyasetten çekilen Bertie Ahern o tarihten bu yana bütün zamanını çatışma çözümü çalışmalarına ayırmakta ve bu amaçla pek çok grupta temaslarda bulunmaktadır. Ahern'in hali hazırda sahip olduğu ünvanlar şunlardır: The Inter Action Council Eşbaşkanlığı, Clinton Küresel İnişyatifi Üyeliği, Bask Ülkesindeki Çatışma Üzerine Çalışma Yürüten Uluslararası Grup Üyeliği, İrlanda Ulusal Üniversitesi Arabuluculuk ve Çatışmaya Müdahale Bölümü Fahri Profesörlüğü, Berlin Kültürel Diplomasi Enstitüsü Üyeliği, Varkey Gems Vakfı Danışma Kurulu Üyeliği, Kriz İdaresi İnişyatifi Üyeliği, Dünya Ekonomik Forumu Müzakere ve Çatışma Çözümü Forumu Konsey Üyeliği, Harvard Uluslararası Müzakere Programı Uluslararası Danışmanlar Konseyi Başkanışmanı

Dermot Ahern

Dermot Ahern is a former Irish Member of Parliament and Government Minister and was a key figure for more than 20 years in the Irish peace process, including in negotiations for the Good Friday Agreement and the St Andrews Agreement. He also has extensive experience at EU Council level, including as a key negotiator and signatory to the Constitutional and Lisbon Treaties. In 2005, he was appointed by the then UN Secretary General Kofi Annan to be a Special Envoy on the issue of UN Reform.

Geçmişte İrlanda Parlamentosu milletvekilliği ve kabinede bakanlık görevlerinde bulunan Dermot Ahern, 20 yıldan fazla bir süre İrlanda barış sürecinde anahtar bir rol oynamıştır ve bu süre içinde Belfast Anlaşması (Hayırlı Cuma Anlaşması) ve St. Andrews Anlaşması için yapılan müzakerelere dahil olmuştur. AB Konseyi seviyesinde de önemli tecrübeleri olan Ahern, AB Anayasası ve Lizbon Antlaşmaları sürecinde de önemli bir arabulucu ve imzacı olmuştur. 2005 yılında dönemin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından BM Reformu konusunda özel temsilci olarak atanmıştır.

Prof Mehmet Asutay

Professor Mehmet Asutay is a Professor of Middle Eastern and Islamic Political Economy & Finance at the Durham University Business School, UK. He researches, teaches and supervises research on Islamic political economy and finance, Middle Eastern economic development and finance, the political economy of Middle East, including Turkish and Kurdish political economies.

Dr. Mehmet Asutay, İngiltere'deki Durham Üniversitesi'nin İşletme Fakültesi'nde Ortadoğu'nun İslami Siyasal Ekonomisi ve Finansı alanında öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Asutay Türk ve Kürt siyasal ekonomisi ile İslami siyasal ekonomi konularında dersler vermekte, araştırmalar yapmakta ve yapılan araştırmalara danışmanlık yapmaktadır.

Ali Bayramoğlu

Ali Bayramoğlu is a writer and political commentator. He is a columnist for Al-Monitor. He is a member of the former Wise Persons Commission in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan.

Yazar ve siyaset yorumcusu olan Ali Bayramoğlu uzun yıllar günlük yayınlanan Yeni Şafak gazetesinde köşe yazarlığı yapmıştır. Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. Bayramoğlu köşe yazılarına şu an Al-Monitor'de devam etmektedir.

Prof Christine Bell

Professor Christine Bell is a legal expert based in Edinburgh, Scotland. She is Professor of Constitutional Law and Assistant Principal (Global Justice) at the University of Edinburgh and a Fellow of the British Academy. She is an expert on transitional justice, peace negotiations, constitutional law and human rights law. She regularly conducts training on these topics for diplomats, mediators and lawyers, and has been involved as a legal advisor in a number of peace negotiations.

İskoçya'nın başkenti Edinburgh'ta faaliyet yürüten bir hukukçudur. Edinburgh Üniversitesi'nde Anayasa hukuku profesörü olarak ve aynı üniversite bünyesindeki Küresel Adalet Projesinde Müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır. Temel uzmanlık alanları Geçiş Dönemi Adaleti, Barış Müzakereleri, Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları olan Prof. Bell, aynı zamanda bu konularda diplomat, arabulucu ve hukukçulara eğitim vermekte, barış müzakerelerinde hukuki danışman olarak görev almaktadır.

Cengiz Çandar

Cengiz Çandar is a senior journalist and columnist for Turkish newspaper Radikal Daily News. He is an expert on the Middle East and former war correspondent. He served as special adviser to former Turkish president Turgut Ozal.

Kıdemli bir gazeteci ve köşe yazarı olan Çandar uzun yıllar Radikal gazetesi için köşe yazarlığı yapmıştır. Ortadoğu konusunda önemli bir uzman olan Çandar, bir dönem savaş muhabiri olarak çalışmış ve Türkiye eski Cumhurbaşkanı merhum Turgut Özal'a özel danışmanlık yapmıştır.

Andy Carl

Andy Carl is an independent expert on conflict resolution and public participation in peace processes. He believes that building peace is not an act of charity but an act of justice. He co-founded and was Executive Director of Conciliation Resources. Previously, he was the first Programme Director with International Alert. He is currently an Honorary Fellow of Practice at the School of Law, University of Edinburgh. He serves as an adviser to a number of peacebuilding initiatives including the Inclusive Peace and Transition Initiative at the Graduate Institute in Geneva and the Legal Tools for Peace-Making Project in Cambridge, and the Oxford Research Group, London.

Andy Carl çatışma çözümü ve barış süreçlerine kamusal katılımın sağlanması üzerine çalışan bağımsız bir uzmandır. Barışın inşasının bir hayırseverlik faaliyetinden ziyade adaletin yerine getirilmesi çabası olduğuna inanan Carl, çatışma Çözümü alanında çalışan etkili kurumlardan biri olan Conciliation Resources'un kurucularından biridir. Bir dönem Uluslararası Uyarı (International Alert) isimli kurumda Program Direktörü olarak görev yapan Carl, halen Edinburgh Üniversitesi Hukuk Fakültesi bünyesinde Fahri Bilim Kurulu Üyesi olarak görev yapmaktadır. Barış inşası üzerine çalışan Cenevre Mezunlar İnişiyatifi bünyesindeki Barış ve Geçiş Dönemi İnişiyatifi, Cambridge'te yürütülen Barışın İnşası için Yasal Araçlar Projesi ve Londra'da faaliyet yürüten Oxford Araştırma Grubu gibi bir dizi kurum ve oluşuma danışmanlık yapmaya devam etmektedir.

Prof Salomón Lerner Febres

Professor Salomón Lerner Febres holds a PhD in Philosophy from Université Catholique de Louvain. He is Executive President of the Center for Democracy and Human Rights at the Pontifical Catholic University of Peru and Rector Emeritus of Pontifical Catholic University of Peru. He is former President of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. Professor Lerner has given many talks and speeches about the role and the nature of the university, the problems of scholar research in higher education and about ethics and public culture. Furthermore, he has participated in numerous conferences in Peru and other countries about violence and pacification. In addition, he has been a speaker and panellist in multiple workshops and symposiums about the work and findings of the Truth and Reconciliation Commission of Peru.

Prof. Professor Salomón felsefe alanındaki doktora eğitimini Belçika'daki Université Catholique de Louvain'de tamamlamıştır. Peru'daki Pontifical Catholic Üniversitesi'nin onursal rektörü sıfatını taşıyan Prof. Salomón Lerner Febres, aynı üniversite bünyesindeki Demokrasi ve İnsan Hakları Merkezi'nin de başkanlığını yapmaktadır. Peru Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu eski başkanıdır. Üniversitenin rolü ve doğası, akademik çalışmalarda karşılaşılan zorluklar, etik ve kamu kültürü konulu çok sayıda konuşma yapmış, şiddet ve pasifizm konusunda Peru başta olmak üzere pek çok ülkede yapılan konferanslara konuşmacı olarak katılmıştır.

Prof Mervyn Frost

Mervyn Frost is Professor of International Relations in the Department of War Studies at King's College London, UK. He was previously Chair of Politics at the University of Natal, Durban, South Africa and was President of the South African Political Studies Association. He is an expert on human rights in international relations, humanitarian intervention, justice in world politics, democratising global governance, the just war tradition in an era of New Wars, and, ethics in a globalising world.

Londra'daki King's College'in Savaş Çalışmaları bölümünün başkanlığını yapmaktadır. Daha önce Güney Afrika'nın Durban şehrindeki Natal Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi bölümünün başkanlığını yapmıştır. Güney Afrika Siyaset Çalışmaları Enstitüsü Başkanlığı görevinde de bulunan Profesör Frost, İnsan Hakları ve Uluslararası İlişkiler, İnsancıl Müdahale, Dünya Siyasetinde Adalet, Küresel Yönetimin Demokratikleştirilmesi, Yeni Savaşlar Döneminde Adil Savaş Geleneği ve Küreselleşen Dünyada Etik gibi konularda uzman bir isimdir.

Martin Griffiths

Martin Griffiths is a senior international mediator and Executive Director of the European Institute of Peace (EIP). From 1999 to 2010 he was the founding Director of the Centre for Humanitarian Dialogue in Geneva where he specialised in developing political dialogue between governments and insurgents in a range of countries across Asia, Africa and Europe. He is a co-founder of Inter Mediate, a London based NGO devoted to conflict resolution, and has worked for international organisations including UNICEF, Save the Children and Action Aid. Martin has also worked in the British Diplomatic Service and for the UN, including as Director of the Department of Humanitarian Affairs (Geneva), Deputy to the Emergency Relief Coordinator (New York), Regional Humanitarian Coordinator for the Great Lakes, Regional Coordinator in the Balkans and Deputy Head of the Supervisory Mission in Syria (UNSMIS).

Üst düzeyde uluslararası bir arabulucu olan Martin Griffiths halen Avrupa Barış Enstitüsü'nün Genel Müdürü olarak görev yapmaktadır. Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarındaki çeşitli ülkelerde hükümetler ile isyancı gruplar arasında siyasi diyalog geliştirilmesi üzerine çalışan Cenevre'deki İnsani Diyalog Merkezi'nin (Centre for Humanitarian Dialogue) kurucu direktörü olan Martin Griffiths 1999-2010 yılları arasında bu görevi sürdürmüştür. Çatışma çözümü üzerine çalışan Londra merkezli Inter Mediate'in kurucuları arasında bulunan Griffiths UNICEF, Save the Children ve Action Aid isimli uluslararası kurumlarda da görev yapmıştır. İngiltere'nin diplomasi servisindeki hizmetlerinin yanı sıra Birleşmiş Milletler bünyesinde Cenevre Ofisi'nde İnsani Faaliyetler Bölümü'nde yönetici, New York ofisinde Acil Yardım Koordinatörü yardımcılığı, Büyük Göller (Great Lakes) bölgesinde İnsani Yardım Koordinatörü, Balkanlarda BM Bölgesel Koordinatörü ve BM eski Genel Sekreteri Kofi Annan'ın BM ve Arap Birliği adına Suriye özel temsilciliği yaptığı dönemde kendisine baş danışmanlık yapmıştır.

Kezban Hatemi

Kezban Hatemi holds an LL.B. from Istanbul University and is registered with the Istanbul Bar Association. She has worked as a self employed lawyer, with Turkey's National Commission to UNESCO as well as a campaigner and advocate during the Bosnian War. She was involved in drafting the Turkish Civil Code and Law of Foundations as well as in preparing the legal groundwork for the chapters on Religious Freedoms, Minorities and Community Foundations within the Framework Law of Harmonization prepared by Turkey in preparation for EU accession. She has published articles on human rights, women's rights, minority rights, children's rights, animal rights and the fight against drugs. She is a member of the former Wise Persons Commission in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, and sits on the Board of Trustees of the Technical University and the Darulacaze Foundation.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul Barosuna kayıtlı olarak avukatlık yapmaya başlamıştır. Serbest avukatlık yapmanın yanı sıra UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nda hukukçu olarak görev yapmış, Bosna savaşı sırasında sürdürülen savaş karşıtı kampanyalarda aktif olarak yer almıştır. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik süreci gereği hazırlanan Uyum Yasaları Çerçeve Yasasının Dini Özgürlükler, Azınlıklar ve Vakıflar ile ilgili bölümlerine ilişkin hukuki çalışmalarda yer almış, Türk Ceza Kanunu ve Vakıflar Kanunu'nun taslaklarının hazırlanmasında görev almıştır. İnsan hakları, kadın hakları, azınlık hakları, çocuk hakları, hayvan hakları ve uyuşturucu ile mücadele konularında çok sayıda yazılı eseri vardır. Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. Bunun yanı sıra İstanbul Üniversitesi ile Darulacaze Vakfı Mütevelli heyetlerinde görev yapmaktadır.

Dr Edel Hughes

Dr Edel Hughes is Senior Lecturer at University of East London, UK. Prior to joining the University of East London, Edel was awarded an LL.M. and a PhD in International Human Rights Law from the National University of Ireland, Galway, in 2003 and 2009, respectively. Between 2006 and 2011 she was a Lecturer in Law at the School of Law, University of Limerick, Ireland.

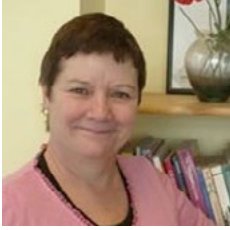
East London Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Hukuk alanındaki yüksek lisans ve doktora eğitimini 2003-2009 yılları arasında İrlanda Galway Üniversitesi'nin Uluslararası Hukuk Bölümünde tamamlamıştır. 2006-2011 yılları arasında İrlanda Limerick Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalışmıştır.

Prof Dr Ahmet İnel

Professor Ahmet İnel is a former faculty member of Galatasaray University in Istanbul, Turkey and Paris 1 Panthéon Sorbonne University, France. He is Managing Editor of the Turkish editing house İletişim and member of the editorial board of monthly review Birikim. He is a regular columnist at Cumhuriyet newspaper and an author who published several books and articles in both Turkish and French.

İletişim Yayınları Yayın Kurulu Koordinatörlüğünü yürüten Ahmet İnel, Galatasaray Üniversitesi ve Paris 1 Panthéon-Sorbonne Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Birikim Dergisi yayın kolektifi üyesi ve Cumhuriyet Gazetesinde köşe yazarıdır. Türkçe ve Fransızca olmak üzere çok sayıda kitabı ve makalesi bulunmaktadır.

Avila Kilmurray

Avila Kilmurray is a founding member of the Northern Ireland Women's Coalition. She was part of the Coalition's negotiating team for the Good Friday Agreement and has written extensively on community action, the women's movement and conflict transformation. She serves as an adviser on the Ireland Committee of the Joseph Rowntree Charitable Trust as well as a board member of Conciliation Resources (UK) and the Institute for British Irish Studies. She was the first Women's Officer for the Transport & General Workers Union for Ireland (1990-1994) and from 1994-2014 she was Director of the Community Foundation for Northern Ireland, managing EU PEACE funding for the re-integration of political ex-prisoners in Northern Ireland as well as support for community-based peace building. She is a recipient of the Raymond Georis Prize for Innovative Philanthropy through the European Foundation Centre.

Avila Kilmurray, Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucusudur ve bu siyasi partinin temsilcilerinden biri olarak Hayırlı Cuma Anlaşması müzakerelerine katılmıştır. Toplumsal tepki, kadın hareketi ve çatışmanın dönüşümü gibi konularda çok sayıda yazılı eseri vardır. Birleşik Krallık ve İrlanda'da aralarında Conciliation Resources (Uzlaşma Kaynakları), the Global Fund for Community Foundations (Toplumsal Vakıflar için Kürsel Fon) , Conflict Resolution Services Ireland (İrlanda Çatışma Çözümü Hizmetleri) ve the Institute for British Irish Studies (Britanya ve İrlanda çalışmaları Enstitüsü) isimli kurumlarda yönetim kurulu üyesi olarak görev yapmaktadır. 1990-94 yılları arasında Ulaşım ve Genel İşçiler Sendikası'nda Kadınlardan Sorumlu Yönetici olarak çalışmış ve bu görevi yerine getiren ilk kadın olmuştur. 1994-2014 yılları arasında Kuzey İrlanda Toplum Vakfı'nın direktörlüğünü yapmış ve bu görevi sırasında eski siyasi mahkumların yeniden entegrasyonu ile barışın toplumsal zeminde yeniden inşasına dair Avrupa Birliği fonlarının idaresini yürütmüştür. Avrupa Vakıflar Merkezi tarafından verilen Yenilikçi Hayırseverler Raymond Georis Ödülü'nün de sahibidir.

Prof Ram Manikkalingam

Professor Ram Manikkalingam is Visiting Professor at the Department of Political Science, University of Amsterdam in the Netherlands. He is serving as Senior Advisor to the President of Sri Lanka. He is an expert on issues pertaining to conflict, multiculturalism and democracy, and has authored multiple works on these topics. He is founding board member of the Laksham Kadigamar Institute for Strategic Studies and International Relations, Colombo, Sri Lanka.

Amsterdam Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde misafir Profesör olarak görev yapmaktadır. Sri Lanka devlet başkanına barış süreci için danışmanlık yapmıştır. Danışmanlık görevini hala sürdürmektedir. Uzmanlık alanları arasında çatışma, çokkültürlülük, demokrasi gibi konular bulunan Prof Ram Manikkalingam, Sri Lanka'daki Laksham Kadigamar Stratejik Çalışmalar ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nün kurucu üyesi ve yönetim kurulu üyesidir.

Bejan Matur

Bejan Matur is a renowned Turkey-based author and poet. She has published ten works of poetry and prose. In her writing she focuses mainly on Kurdish politics, the Armenian issue, minority issues, prison literature and women's rights. She has won several literary prizes and her work has been translated into over 28 languages. She was formerly Director of the Diyarbakır Cultural Art Foundation (DKSV).

Türkiye'nin önde gelen şair ve yazarlarından biridir. Şiir ve gazetecilik alanında yayımlanmış 10 kitabı bulunmaktadır. 2012 yılının başına kadar yazdığı düzenli köşe yazılarında Kürt siyaseti, Ermeni sorunu, gündelik siyaset, azınlık sorunları, cezaevi yazıları ve kadın sorunu gibi konuları işlemiştir. Yapıtları 28 değişik dile çevrilen Matur, çok sayıda edebiyat ödülü sahibidir. Diyarbakır Kültür ve Sanat Vakfı Kurucu Başkanlığı görevinde bulunmuştur.

Prof Monica McWilliams

Professor Monica McWilliams is Professor of Women's Studies, based in the Transitional Justice Institute at the University of Ulster, UK. She was the Chief Commissioner of the Northern Ireland Human Rights Commission from 2005 to 2011 and responsible for delivering advice on a Bill of Rights for Northern Ireland. She is co-founder of the Northern Ireland Women's Coalition and was elected to a seat at the Multi-Party Peace Negotiations, which led to the Belfast (Good Friday) Peace Agreement in 1998.

Prof. Monica McWilliams, Ulster Üniversitesi'ndeki Geçiş Dönemi Adaleti Enstitüsü'ne bağlı Kadın Çalışmaları Bölümü'nde öğretim üyesidir. 2005- 2011 yılları arasında Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu Komiseri olarak Kuzey İrlanda Haklar Beyannamesi için tavsiyeler hazırlamaktan sorumlu olarak görev yapmıştır. Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucularından olan prof. McWilliams 1998 yılında Belfast (Hayırlı Cuma) Barış Anlaşması'nın imzalanmasıyla sonuçlanan Çok Partili Barış Görüşmeleri'nde yer almıştır.

Hanne Melfald

Hanne Melfald worked with the Norwegian Ministry of Foreign Affairs for eight years including as the Senior Adviser to the Secretariat of the Foreign Minister of Norway before she became a Project Manager in HD's Eurasia office in 2015. She previously worked for the United Nations for six years including two years with the United Nations Assistance Mission in Afghanistan as Special Assistant to the Special Representative of the Secretary-General. She has also worked for the United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs in Nepal and Geneva, as well as for the Norwegian Refugee Council and the Norwegian Directorate of Immigration. Hanne has a degree in International Relations from the University of Bergen and the University of California, Santa Barbara, as well as a Master's degree in Political Science from the University of Oslo.

Hanne Melfald, başkanışmanlık dahil olmak üzere 8 yıl boyunca Norveç Dışışleri Bakanlığı bünyesinde çeşitli görevlerde bulunmuş, 2015 yılından itibaren İnsani Diyalog için Merkez isimli kurumun Avrasya biriminde Proje Müdürü olarak çalışmaya başlamıştır. Geçmişte Birleşmiş Milletler bünyesinde görev almış, bu görevi sırasında 2 yıl boyunca Birleşmiş Milletler'in Afganistan Yardım Misyonunda BM Genel Sekreteri Özel Temsilcisi olarak görev yapmıştır. Ayrıca Birleşmiş Milletler Cenevre Yerleşkesi bünyesinde bulunan Nepal İnsani Yardım Koordinasyon Ofisinde de görev almıştır. Bir dönem Norveç Sığınmacılar Konseyi ve Norveç Göçmenlik İşleri Müdürlüğünde çalışan Hanna Melfald Norveç'in Bergen ve ABD'nin Kaliforniya Üniversitelerinde aldığı Uluslararası İlişkiler eğitimini Oslo Üniversitesinde aldığı Siyaset Bilimi yüksek lisans eğitimiyle tamamlamıştır.

Roelf Meyer

As Chief Negotiator for the National Party Government, Roelf was intimately involved in the settlement of the South African conflict. Together with his counterpart Cyril Ramaphosa, Chief Negotiator for the African National Congress (ANC), Roelf negotiated the end of apartheid and helped pave the way to the first democratic elections in South Africa in 1994. After the elections, Meyer continued in his post of Minister of Constitutional Affairs in the Cabinet of President Nelson Mandela. Roelf was chair of the South African Defence Review Committee (2011 to 2014), and is an active consultant on peace processes, having advised parties in Northern Ireland, Sri Lanka, Rwanda, Burundi, Iraq, Kosovo, the Basque Region, Guyana, Bolivia, Kenya, Madagascar, and South Sudan.

Roelf Meyer, Güney Afrika'daki barış sürecinde iktidar partisi Ulusal Parti adına başmüzakereci olarak görev yapmıştır. Afrika Ulusal Kongresi (ANC) adına başmüzakereci olarak görev yapan mevkidaşı Cyril Ramaphosa ile birlikte yürüttüğü müzakereler sonrasında Güney Afrika'daki ırkçı apartheid rejim sona erdirilmiş ve 1994 yılında ülkedeki ilk özgür seçimlerin yapılması sağlanmıştır. Yapılan seçim sonrası yeni devlet başkanı seçilen Nelson Mandela kurduğu ilk hükümette Roelf Meyer'e Anayasal İlişkilerden Sorumlu Bakan olarak görev vermiştir. Roelf Meyer 2011-2014 yılları arasında Güney Afrika Savunma Değerlendirme Komitesine başkanlık yapmış, aynı zamanda aktif olan bazı barış süreçlerine dahil olarak Kuzey İrlanda, Sri Lanka, Ruanda, Burundi, Irak, Kosova, Bask Bölgesi, Guyana, Bolivya, Kenya, Madagaskar ve Güney Sudan'da çatışan taraflara danışmanlık yapmıştır.

Mark Muller QC

Mark Muller QC is a senior advocate at Doughty Street Chambers (London) and the Scottish Faculty of Advocates (Edinburgh). He specialises in public international law and human rights. He has many years' experience of advising on conflict resolution, mediation, ceasefire and power-sharing and first-hand experience of a number of conflict zones, including Afghanistan, Libya, Iraq and Syria. Since 2005 he is Senior Advisor to the Centre for Humanitarian Dialogue, Beyond Conflict and Inter Mediate. He is also a Harvard Law School Fellow and former Chair of the Bar Human Rights Committee and Head of Rule of Law for the Bar Council. He is the founder of Beyond Borders – a Scottish initiative dedicated to fostering peace and international understanding through cultural dialogue. He currently acts as Senior Mediation Expert for the Standby Team of Mediators of the UN Department of Political Affairs.

Mark Muller Londra merkezli Doughty Street Chambers Hukuk Bürosu'na ve Edinburg'daki İskoç Avukatlar Birliği'ne bağlı olarak çalışan tecrübeli bir hukukçudur. Uluslararası kamu hukuku ve insan hakları hukuku alanında uzman olan Muller, Afganistan, Libya, Irak ve Suriye gibi çeşitli çatışma alanlarında uzun seneler çatışma çözümlü, arabuluculuk, çatışmasızlık ve iktidar paylaşımı konusunda danışmanlık hizmeti vermiştir. 2005'den bu yana İnsani Diyalog için Merkez (Centre for Humanitarian Dialogue), Çatışma Ötesi (Beyond Borders) ve Inter Mediate (Arabulucu) isimli kurumlara kıdemli danışmanlık yapmaktadır. Harvard Hukuk Fakültesi üyesi olan Muller bir dönem İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu başkanlığı ve Barolar Konseyi Hukukun Üstünlüğü Birimi başkanlığı görevlerini de yürütmüştür. Kültürel diyalog yoluyla barışı ve uluslararası anlayışı teşvik etme amacıyla İskoçya'da kurulan Sınırlar Ötesi (Beyond Borders) isimli oluşumun kurucusu olan Muller halen BM Siyasal İlişkiler Birimi bünyesindeki Arabulucular Destek Ekibinde Kıdemli Arabuluculuk Uzmanı olarak görev yapmaktadır.

Giles Portman

Giles Portman is an experienced British and EU diplomat, having worked for the UK Foreign Office in Brussels, New York, Prague and as Deputy Head of Mission in Ankara; and for the EU's External Action Service as an Adviser to the High Representative, Head of Division for Turkey and Eastern Neighbourhood strategic communications adviser.

Giles Portman Birleşik Krallık ve Avrupa Birliği bünyesinde faaliyet yürütmüş tecrübeli bir diplomattır. Birleşik Krallık Dışişleri Bakanlığı bünyesinde bakanlığın Brüksel, New York ve Prag büroları ile Ankara'daki Büyükelçilik Misyon ekibinde görev yapmıştır. Avrupa Birliği'nin Dış Faaliyet Servisi Yüksek temsilcisine danışman olarak hizmet etmiş, daha sonra Avrupa Birliği'nin Türkiye ve Doğu Komşuluk Bölgeleri Birimi başkanlığına stratejik iletişim konusunda danışmanlık yapmıştır.

Jonathan Powell

Jonathan Powell is founder and CEO of Inter Mediate, an NGO devoted to conflict resolution working in the Middle East, Latin America, Africa and Asia. He was appointed as the UK Official Envoy to Libya by Prime Minister David Cameron in 2014. Jonathan was Chief of Staff to Tony Blair from 1995 to 2007, and from 1997 he was also Chief British Negotiator on Northern Ireland. From 1978 to 79 he was a broadcast journalist with the BBC and Granada TV, and from 1979 to 1994 a British Diplomat.

Ortadoğu, Latin Amerika ve Asya’da yaşanan çatışmaların çözümü üzerine çalışan ve devletten bağımsız arabuluculuk kurumu olan Birleşik Krallık merkezli Inter Mediate’in kurucusudur ve İcra Kurulu Başkanıdır. 2014 yılında Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron tarafından Libya konusunda Özel Temsilci olarak atanmıştır. 1995-2007 yılları arasında Birleşik Krallık eski Başbakanı Tony Blair kabinesinde Başbakanlık Personel Daire Başkanlığı görevinde bulunmuş, 1997 yılından itibaren Kuzey İrlanda sorununun çözümü için yapılan görüşmelere Britanya adına başmüzakereci olarak katılmıştır. 1978-79 yılları arasında BBC ve Granada TV için gazeteci olarak çalışmış, 1979-1994 yılları arasında ise Britanya adına diplomatlık yapmıştır.

Sir Kieran Prendergast

Sir Kieran Prendergast served in the British Foreign Office, including in Cyprus, Turkey, Israel, the Netherlands, Kenya and New York. He was later head of the Foreign and Commonwealth Office dealing with Apartheid and Namibia. He is former UN Under-Secretary-General for Political Affairs. He was also Convenor of the Secretary General's Executive Committee on Peace and Security and engaged in peacemaking efforts in Afghanistan, Burundi, Cyprus, the DRC, East Timor, Guatemala, Iraq, the Middle East, Somalia and Sudan.

Birleşik Krallık Dışişleri Bakanlığı bünyesinde aralarında Kıbrıs, Türkiye, İsrail, Hollanda, Kenya ve ABD'de diplomat olarak çalışmıştır. Birleşik Krallık Dışişleri ve Milletler Topluluğu Bürosu'nun (Foreign and Commonwealth Office) Güney Afrika'daki Apartheid rejimi ve Namibya konularıyla ilgilenen birimine başkanlık etmiştir. Bir dönem BM Siyasal İlişkiler Biriminde Müsteşar olarak çalışmış, BM Genel Sekreteri'nin Barış ve Güvenlik konulu yönetim kurulu toplantılarının düzenleyiciliğini yapmış, Afganistan, Burundi, Kıbrıs, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Doğu Timor gibi bölgelerde barış çabalarına dahil olmuştur.

Rajesh Rai

Rajesh Rai was called to the Bar in 1993. His areas of expertise include Human Rights Law, Immigration and Asylum Law and Public Law. He is Founding Director of HIC, a community centred NGO based in Cameroon, and of Human Energy (Uganda) Ltd. He was previously Director of The Joint Council for the Welfare of Immigrants (JCWI). He lectures on a wide variety of legal issues, both for the Bar Human Rights Council and internationally in India, Africa, Asia and the USA.

1993 yılında İngiltere ve Galler Barosu'na kaydolmuştur. İnsan Hakları Hukuku, Göçmenlik ve Sığınma Hakkı hukuku ile Kamu Hukuku temel uzmanlık alanlarıdır. Kamerun'daki HIC isimli sivil toplum örgütü ile Uganda'daki Human Energy isimli şirketin kurucusudur. Bir dönem The Joint Council for the Welfare of Immigrants – JCWI – (Göçmenlerin Refahı için Ortak Konsey) direktörlüğünü yapmıştır. Başta İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu adına olmak üzere uluslararası alanda özellikle Avrupa, Asya, Afrika, ABD ve Hindistan'da çok çeşitli hukuki konular üzerine seminerler ve dersler vermiştir.

Sir David Reddaway

Sir David Reddaway works as an adviser, board member and consultant in the private and university sectors. He is a Member of the Council of Goldsmiths' College, London University, and Clerk of the Goldsmiths' Company since January 2016. He previously served as British Ambassador to Turkey and to Ireland; High Commissioner to Canada; UK Special Representative for Afghanistan; and Charge d'Affaires in Iran, where he had first worked during the Iranian Revolution. He has also worked in Argentina, India and Spain. He was a Fellow at Harvard University and a volunteer teacher in Ethiopia. He read History at Cambridge and Persian at the School of Oriental and African Studies in London.

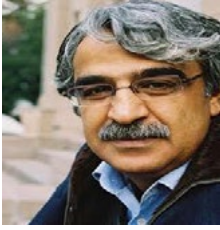
Halen çeşitli özel şirket ve üniversitelere danışman, yönetim kurulu üyesi ve konsültasyon uzmanı olarak hizmet etmektedir. 2016 yılının Ocak ayından bu yana Londra Üniversitesi bünyesindeki Goldsmith Koleji'nde Konsey üyesi ve Goldsmith şirketinde yönetici katip olarak görev yapmaya başlamıştır. Bir dönem Birleşik Krallık adına Türkiye ve İrlanda Cumhuriyeti Büyükelçisi olarak görev yapan Reddaway bu görevinden önce Birleşik Krallık adına Kanada'da Yüksek Misyon Temsilcisi, Afganistan'da Özel Temsilci, İran'da ise Diplomatik temsilci olarak görev yapmıştır. Bu görevlerinin yanı sıra İspanya, Arjantin, ve Hindistan'da diplomatik görevler üstlenmiştir. Harvard Üniversitesi mezunlar grubu mensubu olan Reddaway Etiyopya'da da gönüllü olarak öğretmenlik yapmıştır. Cambridge Üniversitesi'nde Tarih, Londra'daki Doğu ve Afrika Çalışmaları Okulu'nda (School of Oriental and African Studies – SOAS) ise Farsça üzerine eğitim görmüştür.

Prof Naomi Roht-Arriaza

Professor Naomi Roht-Arriaza is Distinguished Professor of Law at, San Francisco, USA. She is an expert on transitional justice, human rights violations, international criminal law and global environmental issues, and has authored several works on these issues.

Prof. Naomi Roht-Arriaza Amerika Birleşik Devletleri'nin San Francisco şehrindeki UC Hastings College of the Law isimli Hukuk okulunda öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Geçiş Dönemi Adaleti, İnsan Hakları İhlalleri, Uluslararası Ceza Hukuku ve Küresel Çevre Sorunları gibi konular uzmanlık alanına girmektedir.

Prof Dr Mithat Sancar

Professor Dr Mithat Sancar was formerly Professor of Law at the University of Ankara, Turkey. He is an expert on constitutional citizenship and transitional justice. He has written extensively on international human rights law and constitutional issues. He is a member of the former Wise Persons Commission in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan. In Turkey's 2015 general election he was elected as an MP for Mardin Province.

Uzun yıllar Ankara Üniversitesi'nde Hukuk Profesörü olarak görev yapan Prof.Dr. Sancar'ın temel uzmanlık alanları arasında Anayasal Vatandaşlık ve Geçiş Dönemi Adaleti yer almaktadır. Uzmanlık alanlarında çok sayıda yazılı eseri bulunan Sancar, Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. 2015 yılında HDP'nin Mardin milletvekili olarak meclise girmiştir.

Catherine Woollard

Catherine Woollard is an independent consultant based in Brussels. Previously she served as the Director of the Brussels Office of Independent Diplomat, and from 2008 to 2014 she was the Executive Director of the European Peacebuilding Liaison Office (EPLO) – a Brussels-based network of not-for-profit organisations working on conflict prevention and peacebuilding. She previously held the positions of Director of Policy, Communications and Comparative Learning at Conciliation Resources, Senior Programme Coordinator (South East Europe/CIS/Turkey) at Transparency International and Europe/Central Asia Programme Coordinator at Minority Rights Group International. She has also worked as a consultant advising governments on anti-corruption and governance reform, as a lecturer in political science, teaching and researching on the EU and international politics, and for the UK civil service.

Catherine Woollard Brüksel’de yaşayan ve bağımsız olarak çalışan bir konsültasyon uzmanıdır. Geçmişte Bağımsız Diplomatlar Grubu’nun Brüksel Ofis Direktörü olarak çalışan Woollard 2008-2014 yılları arasında çatışmanın önlenmesi ve barışın inşası üzerine çalışan sivil toplum kuruluşlarının oluşturduğu bir ağ olan Avrupa Barış İnşası İrtibat Bürosu’nun direktörü olarak görev yapmıştır. Conciliation Resources’da Siyaset, İletişim ve Karşılaştırmalı Öğrenme Birimi Direktörü, Transparency International’da Güneydoğu Avrupa ve Türkiye Kıdemli Program Koordinatörü, Minority Rights Group’da Avrupa ve Orta Asya Program Koordinatörü olarak görev yapmıştır. Hükümetlere yolsuzluk konusunda danışmanlık hizmeti vermiş, akademisyen olarak Birleşik Krallık’taki kamu kurumu çalışanlarına siyaset bilimi, AB üzerine eğitim ve araştırma ve uluslararası politika alanlarında dersler vermiştir.

Prof Dr Sevtap Yokuş

Professor Dr Sevtap Yokuş is a Professor of Law at the University of Kemerburgaz, Istanbul, Turkey. She holds a PhD in Public Law from the Faculty of Law, Istanbul University, awarded in 1995 for her thesis which assessed the state of emergency regime in Turkey with reference to the European Convention on Human Rights. She is a widely published expert in the areas of Constitutional Law and Human Rights and has multiple years' experience of working as a university lecturer at undergraduate, postgraduate and doctoral level. She also has experience of working as a lawyer in the European Court of Human Rights. Since 2009 she has been contributing to the ongoing work to prepare a new constitution in Turkey.

Halen İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Doktora Programı bünyesinde başladığı doktorasını "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Türkiye'de Olağanüstü Hal Rejimine Etkisi" başlıklı tezle 1995 yılında tamamlamıştır. Akademik görevi sırasında lisans, yüksek lisans ve doktora aşamasında dersler veren Prof. Yokuş özellikle Anayasa Hukuku ve İnsan hakları Hukuk alanında uzmanlaşmıştır. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruda pratik avukatlık deneyimi de bulunmaktadır. 2009 yılından bu yana Türkiye çapında gerçekleşen yeni Anayasa çalışmalarına dair toplantılara katılmış, bu konuda hazırlanan taslak ve raporlara katkıda bulunmuştur.

Democratic
Progress
Institute

11 Guilford Street
London WC1N 1DH
United Kingdom
+44 (0) 207 405 3835

info@democraticprogress.org

www.democraticprogress.org

Twitter: @DPI_UK